

Cieszyńskie Laboratorium
Społeczeństwa Obywatelskiego

Diagnoza kondycji
społeczeństwa obywatelskiego
w powiecie cieszyńskim

RAPORT 2009

Oddajemy w Państwa ręce raport zawierający syntetyczne wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu CieszLab. Mamy nadzieję, że jego zawartość zainteresuje wszystkich mieszkańców powiatu cieszyńskiego, a w szczególności osoby aktywne w organizacjach pozarządowych, samorządowców i przedsiębiorców. Na Śląsku Cieszyńskim w 2008 roku można było zaobserwować wzmożone zainteresowanie promocją aktywności obywatelskiej. Niniejszy raport prezentuje obraz trzeciego sektora oraz współpracy organizacji pozarządowych z samorządami w powiecie cieszyńskim w latach 2008 i 2009. Chcemy by raport stanowił narzędzie, dzięki któremu dalsze działania podejmowane na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na ziemi cieszyńskiej będą jeszcze bardziej intensywne, skuteczne i widoczne.

Projekt CieszLab – Cieszyńskie Laboratorium Społeczeństwa Obywatelskiego był realizowany przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner od października 2008 r. do września 2009 r. Przedsięwzięcie obejmowało swoim zasięgiem powiat cieszyński. Głównym celem projektu była kompleksowa promocja aktywności organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju lokalnego. Mając świadomość jakie znaczenie dla jakości życia w lokalnych wspólnotach ma działalność obywatelska i społeczna mieszkańców, podjęliśmy wyzwanie uruchomienia skutecznego instrumentu wsparcia dla tzw. trzeciego sektora.

Sektor pozarządowy na Śląsku Cieszyńskim był do tej pory „kraią nieznaną”. Pewnym było jedynie, że organizacje działają, i to, jeśli chodzi o wiedzę systematyczną, było w zasadzie wszystko. Stąd podstawowym założeniem projektu było kompleksowe zbadanie potencjału organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim. W ramach prowadzonych badań uzyskaliśmy odpowiedzi na takie pytania jak: ile organizacji działa, czym się zajmują, skąd biorą środki na swoją działalność? Jednocześnie staraliśmy się dotrzeć do istoty wartości dodanej kreowanej przez organizacje pozarządowe na ziemi cieszyńskiej. Wyniki przeprowadzonych badań znajdują Państwo w niniejszym raporcie.

Zainteresowanie odbiorców wszystkimi działaniami realizowanymi w ramach CieszLab wskazuje, że zapotrzebowanie na tego typu usługi w powiecie cieszyńskim jest bardzo duże. Mamy też świadomość, że roczny projekt nie pozwolił na zaspokojenie wszystkich oczekiwań. Liczymy na to, że uda nam się kontynuować działalność Cieszyńskiego Laboratorium Społeczeństwa Obywatelskiego.

Autorzy

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
1.1 Projekt CieszLab	4
1.2 Metodologia badań	4
1.3 Definicja organizacji pozarządowej	6
2. Organizacje pozarządowe w powiecie cieszyńskim – wyniki badań	8
2.1 Liczba organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim	8
2.2 Zasięg geograficzny działalności	10
2.3 Trwałość organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim	11
2.4 Pola aktywności organizacji pozarządowych	12
2.5 Wskaźniki członkostwa i gotowości do zaangażowania w działalność NGO	13
2.6 Rozpoznawalność organizacji	15
2.7 Zasoby ludzkie organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim	17
2.8 Zasoby materialne i finansowe	22
2.9 Zarządzanie w organizacjach pozarządowych	29
2.10 Zaplecze techniczne działalności	29
2.11 Partnerzy organizacji pozarządowych	30
2.12 Korzyści z działania organizacji pozarządowych	32
2.13 Ocena skuteczności działania organizacji pozarządowych	33
2.14 Bariery, które można przełamać	33
3. Wspólnie na rzecz lokalnych społeczności - organizacje pozarządowe i samorząd	35
3.1 Czy samorząd powinien wspierać organizacje pozarządowe?	35
3.2 Projekty dofinansowane przez samorząd	36
3.3 Pozafinansowe formy współpracy z organizacjami pozarządowymi	38
3.4 Znaczenie działania organizacji pozarządowych	39
3.5 Aktywne organizacje pozarządowe	41
3.6 Projekty aktywizujące mieszkańców	42
3.7 Sukcesy organizacji pozarządowych	43
3.8 Potencjał organizacji pozarządowych	44
3.9 Wady i zalety współpracy samorządów z organizacjami	46
3.10 Działania organizacji – oczekiwania mieszkańców i wsparcie finansowe samorządów	47
3.11 Projekty wzorcowe i największe osiągnięcia NGO	50
4. Charakterystyka III sektora w poszczególnych gminach powiatu cieszyńskiego	52
4.1 Brenna	52
4.2 Chybie	53
4.3 Cieszyn	54
4.4 Dębowiec	55
4.5 Goleiszów	57
4.6 Hażlach	58
4.7 Istebna	59
4.8 Skoczów	60
4.9 Strumień	61
4.10 Zebrzydowice	62
4.11 Wisła	64
4.12 Ustroń	65
5. Wnioski – zalecane kierunki rozwoju współpracy	67
5.1 Rekomendacje dla organizacji pozarządowych	68
5.2 Rekomendacje dla samorządów	70
5.3 Rekomendacje dla partnerstw	70
6. Komentarze	72
Spis zestawień	78

1. WPROWADZENIE

1.1 Projekt CieszLab

Głównym celem uruchomienia Cieszyńskiego Laboratorium Społeczeństwa Obywatelskiego była kompleksowa promocja aktywności organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju lokalnego. CieszLab działał w Cieszynie i powiecie cieszyńskim od października 2008 r. do września 2009 r. Projekt obejmował działania bezpośrednio skierowane do organizacji pozarządowych i samorządowych. Założenia przedsięwzięcia obejmowały następujące cele szczegółowe:

- Wzmocnienie kompetencji sektora pozarządowego,
- Promocja modelu partnerstwa sektorów pozarządowego i samorządowego,
- Polepszenie współpracy NGO z samorządami lokalnymi szczególnie w zakresie współpracy w ramach przyznawanych dotacji gminnych.

W ramach Cieszyńskiego Laboratorium Społeczeństwa Obywatelskiego przeprowadzono pierwsze kompleksowe badania sektora pozarządowego w powiecie cieszyńskim. Pozwoliły one na uzyskanie pełnej diagnozy kondycji tego sektora. Udzielano również wsparcia doradczego dla organizacji pozarządowych, zorganizowano spotkania przedstawicieli samorządów oraz organizacji pozarządowych w każdej z gmin powiatu, a wyniki projektu prezentowano i dyskutowano podczas sesji rad gmin i miast powiatu cieszyńskiego. Połączenie elementów badawczych, doradczych i promocyjnych wraz z działaniami stymulującymi partnerstwo międzysektorowe nadały przedsięwzięciu unikatowy i innowacyjny charakter.

Głównymi komponentami projektu CieszLab były:

- Laboratorium badań - diagnoza sytuacji sektora pozarządowego - kompleksowe badania aktywności organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim i ich współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego,
- Laboratorium otwarte - udzielenie 120 godzin kompleksowego, bezpłatnego doradztwa dla 30 organizacji pozarządowych ze Śląska Cieszyńskiego,
- Laboratorium mobilne - organizacja 12 spotkań szkoleniowo – warsztatowych dla przedstawicieli NGO w każdej z gmin powiatu, których celem była poprawa współpracy organizacji pozarządowych z samorządem,
- Laboratorium partnerstwa - spotkania z przedstawicielami władz samorządowych podczas sesji rad gmin/miast powiatu cieszyńskiego. Celem spotkań było przedstawienie radnym i władzom samorządowym problemów, które napotykają organizacje pozarządowe i postulatów mogących ich współpracę z samorządami poprawić.

Należy zaznaczyć, że w ramach projektu prowadzono również intensywną działalność promocyjną. Skrócona wersja niniejszego raportu została opublikowana w trzech częściach jako dodatek do lokalnego tygodnika – Głosu Ziemi Cieszyńskiej w łącznym nakładzie blisko 90 tys. egzemplarzy. Informacje na temat projektu systematycznie publikowano w Internecie na stronie www.deltapartner.org.pl/cieszlab oraz w innych mediach.

1.2. Metodologia badań

Projekt zakładał uzyskanie wiedzy o sytuacji sektora pozarządowego w poszczególnych gminach powiatu cieszyńskiego oraz mechanizmów współpracy pomiędzy sektorem publicznym i pozarządowym na poziomie gminnym i powiatowym. Jednocześnie przedmiotem podjętych

działań było określenie poziomu aktywności organizacji społecznych oraz obecnego i potencjalnego zaangażowania obywateli w życie społeczne. Zakres i metody prac badawczych obejmowały:

- Badanie aktywności obywatelskiej przeprowadzone w marcu 2009 roku. Wykorzystując kwestionariusz ankiety objęto badaniem 900 pełnoletnich mieszkańców powiatu. Respondentów dobierano stosując metodę doboru kwotowego przypadkowego (polega na przypadkowym doborze próby osób dorosłych, które w danej lokalizacji znalazły się w dogodnym zasięgu ankietera). Badanie ankietowe przeprowadzili przeszkoleni ankieterzy SWIG DELTA PARTNER w centralnych częściach każdej gminy/miasta powiatu cieszyńskiego (Brenna, Chybie, Cieszyn, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Ustroń, Wisła, Skoczów, Strumień, Zebrzydowice). Podział procentowy próby 900 respondentów z uwzględnieniem poszczególnych gmin odpowiadał liczbie mieszkańców danej gminy/miasta w populacji powiatu cieszyńskiego. Badanie dotyczyło świadomości istnienia, postrzegania, oceny i odczuwania korzyści z działalności organizacji III sektora na Śląsku Cieszyńskim.
- Diagnoza sytuacji sektora pozarządowego - badanie ankietowe organizacji pozarządowych przeprowadzono w 100 podmiotach z terenu powiatu cieszyńskiego. Zastosowano kwestionariusz ankiety. Próbę organizacji pozarządowych dobrano stosując metodę doboru kwotowego celowego (subiektywny wybór jednostek badanych do próby, w nadziei uzyskania najszerszych i najpełniejszych informacji). Dobrana próba jest na tyle liczna, że na podstawie wyników jej pomiaru możliwe jest wyciąganie wniosków o kondycji III sektora na terenie Śląska Cieszyńskiego, charakteryzujących się wysoką dokładnością i stopniem pewności. Badanie ankietowe przeprowadzone zostało w siedzibach organizacji w maju i czerwcu 2009 roku. Kwestionariusz ankiety zawierał pytania dotyczące między innymi: działalności organizacji, zasobów ludzkich, struktur zarządzania organizacją, zasobów materialnych i finansów.
- Diagnoza sytuacji sektora pozarządowego w kontekście partnerstwa z samorządami - zastosowano metodę wywiadu pogłębionego, który przeprowadzono w 13 jednostkach samorządu terytorialnego z terenu powiatu cieszyńskiego (Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Zebrzydowice, Cieszyn, Ustroń, Wisła, Skoczów, Strumień oraz Starostwo Powiatowe w Cieszynie). W Goleszowie, Strumieniu, Brennej, Dębowcu przeprowadzono rozmowę z wójtem lub burmistrzem. W pozostałych urzędach z pracownikami samorządowymi odpowiedzialnymi za współpracę z organizacjami pozarządowymi. Wywiad przeprowadzono w formie bezpośredniej rozmowy w siedzibie jednostki samorządu terytorialnego. Wywiad obejmował 16 pytań i dotyczył udzielanego organizacjom pozarządowym wsparcia (finansowego i niefinansowego) oraz oceny współpracy z organizacjami pozarządowymi i świadomości potencjału III sektora.

Zestawienie 1. Zakres ilościowy badań prowadzonych w ramach projektu CieszLab z podziałem na gminy

Gmina/Miasto powiatu cieszyńskiego	Odsetek liczby mieszkańców [w %]	Liczba mieszkańców biorących udział w ankiecie			Liczba badanych organizacji pozarządowych
		Razem	K*	M*	
Brenna	6,1	57	42	15	6
Chybie	5,4	51	30	21	6
Cieszyn	20,7	185	101	84	20
Dębowiec	3,2	29	18	11	4
Goleszów	7,2	65	40	25	9
Hażlach	5,8	52	31	21	8
Istebna	6,6	52	34	18	7
Skoczów	15	135	92	43	13
Strumień	7,1	64	41	23	8
Ustroń	9	86	48	38	7
Wisła	6,5	57	39	18	6
Zebrzydowice	7,4	67	38	29	6
Razem	100	900	554	346	100

*K - kobiety, M – mężczyźni. Źródło: SWIG DELTA PARTNER, liczba mieszkańców: dane GUS

Dane zebrane w wyniku przeprowadzonych kwerend poddano analizie statystycznej, a także przeprowadzono założone uprzednio korelacje pakietów danych (w szczególności pomiędzy wynikami poszczególnych elementów składowych badań). Podczas opracowywania danych zespół badawczy dokonywał bieżącej analizy adekwatności założeń i hipotez badawczych, a także kreował nowe korelacje, które pozwalały na uzyskanie interesujących wyników. Jednocześnie, wykorzystując metodę desk reserch: zebrano dane statystyczne wykorzystując bazy Głównego Urzędu Statystycznego, informacje z Urzędu Skarbowego w Cieszynie, dane dostępne na stronach internetowych samorządów i inne dane dostępne w Internecie. Dodatkowo, gdy było to konieczne, informacje uzupełniano w rozmowach telefonicznych i korespondencji elektronicznej. Trzeba podkreślić, że wszystkie instytucje, do których wystąpiono z prośbą o udostępnienie informacji, były bardzo przychylnie dla zespołu projektu CieszLab. Należy także zaznaczyć, że autorzy raportu zamiennie używają następujących określeń: „powiat cieszyński”, „Śląsk Cieszyński”, „ziemia cieszyńska”. Mając świadomość, że zarówno pojęcia „Śląsk Cieszyński” jak i „ziemia cieszyńska” mają szerszy i częściowo nieostry zakres semantyczny, zdecydowaliśmy się na ich użycie przy zawężeniu znaczenia do obszaru geograficznego gmin powiatu cieszyńskiego. Decyzja ta została podyktowana względami językowymi, co mamy nadzieję nie wpłynie na odbiór i precyzję prezentowanych treści.

1.3 Definicja organizacji pozarządowej

Ogół organizacji pozarządowych nazywany jest trzecim sektorem. Określenie to pochodzi z języka angielskiego: the third sector i nawiązuje do generalnego podziału aktywności społeczno-gospodarczej ukształtowanego w państwach wysokorozwiniętych. Pierwszy sektor to administracja publiczna, określana jako sektor państwowy. Drugi to sfera biznesu, którego działalność nastawiona jest głównie na osiągnięcie zysku i nazywany jest sektorem prywatnym. Trzeci sektor to ogół organizacji, działających społecznie i nie dla zysku, czyli organizacji pozarządowych (organizacje non-profit).

Określenie „organizacje pozarządowe” podkreśla ich niezależność od administracji (rządu, samorządu). Jednocześnie angielskie sformułowanie „non-profit” odróżnia je od organizacji drugiego sektora i akcentuje, że działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Organizacje pozarządowe określane są również jako wolontarystyczne, ponieważ ich działalność w znacznym stopniu oparta jest o zaangażowanie ochotników (wolontariat). Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z 2003 roku wprowadziła dodatkowo pojęcie organizacji pożytku publicznego. Jest ono stosowane w odniesieniu do organizacji pozarządowych, które prowadzą działalność „społecznie użyteczną”, czyli taką, która nakierowana jest na dobra mieszkańców (np. pomoc społeczna, kultura, edukacja, sport, krajoznawstwo, ochrona zdrowia, itp.). Aktualnie na terenie powiatu cieszyńskiego funkcjonują 24 organizacje pożytku publicznego. Coraz popularniejsza staje się jeszcze inna nazwa określająca organizacje pozarządowe. Jest to NGO, będąca skrótem angielskiego określenia „non-governmental organization”.

Zestawienie 2. Określenia charakteryzujące organizacje pozarządowe

OKREŚLENIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	Non-profit – nie działają dla zysku
	Organizacje wolontarystyczne (ochotnicze) - w większości opierają działalność na pracy ochotników
	Organizacje społeczne (obywatelskie) – działają dla dobra publicznego (pomoc społeczna, kultura, sport, ochrona zdrowia, oświata, wychowanie, itp.)
	Trzeci sektor - nie są tożsame z administracją publiczną (I sektor), ani biznesem (II sektor).
	NGO – od angielskiego “non-governmental organization”.

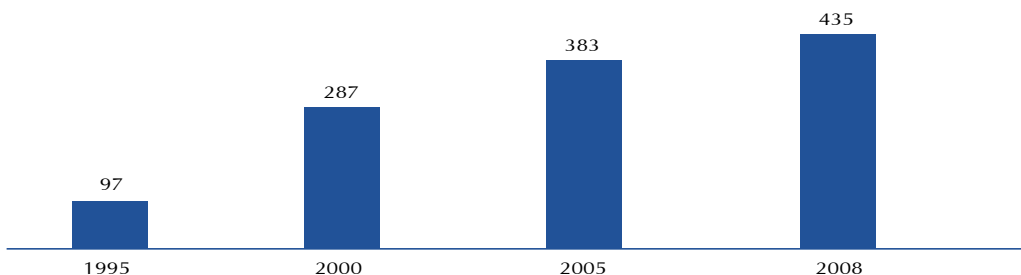
Ustawa o pożytku publicznym i o wolontariacie z 2003 roku podaje definicję organizacji pozarządowej. Organizacjami pozarządowymi są niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. W najszerszym znaczeniu stowarzyszenie to dobrowolne zrzeszenie ludzi w formie organizacji dla osiągnięcia wspólnymi siłami i środkami określonego celu. Ponadto do organizacji pozarządowych zaliczamy fundacje, organizacje sportowe, parafie, związki zawodowe, kółka rolnicze, itp.

2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE W POWIECIE CIESZYŃSKIM – WYNIKI BADAŃ

2.1 Liczba organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim

Liczba organizacji pozarządowych na terenie Powiatu Cieszyńskiego stale rośnie. Bazując na danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim w roku 2008 wyniosła 435.

Zestawienie 3. Liczba organizacji pozarządowych wg rejestru REGON w powiecie cieszyńskim 1995-2008

Źródło: GUS

Informacje dotyczące liczby istniejących organizacji w rejestrze REGON należałoby uzupełnić o 80 Ochotniczych Straży Pożarnych (mają one formę prawną stowarzyszeń, lecz działają na innych zasadach), 28 tzw. stowarzyszeń zwykłych (uproszczona forma stowarzyszenia, podmioty bez osobowości prawnej) oraz 22 uczniowskie kluby sportowe. 42% organizacji z powiatu cieszyńskiego należy do różnego rodzaju branżowych, regionalnych lub ogólnokrajowych federacji, porozumień i związków. W powiecie cieszyńskim najczęściej taką przynależność deklarują kluby sportowe oraz wszystkie ochotnicze straże pożarne, które działają w ramach struktury krajowej - Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

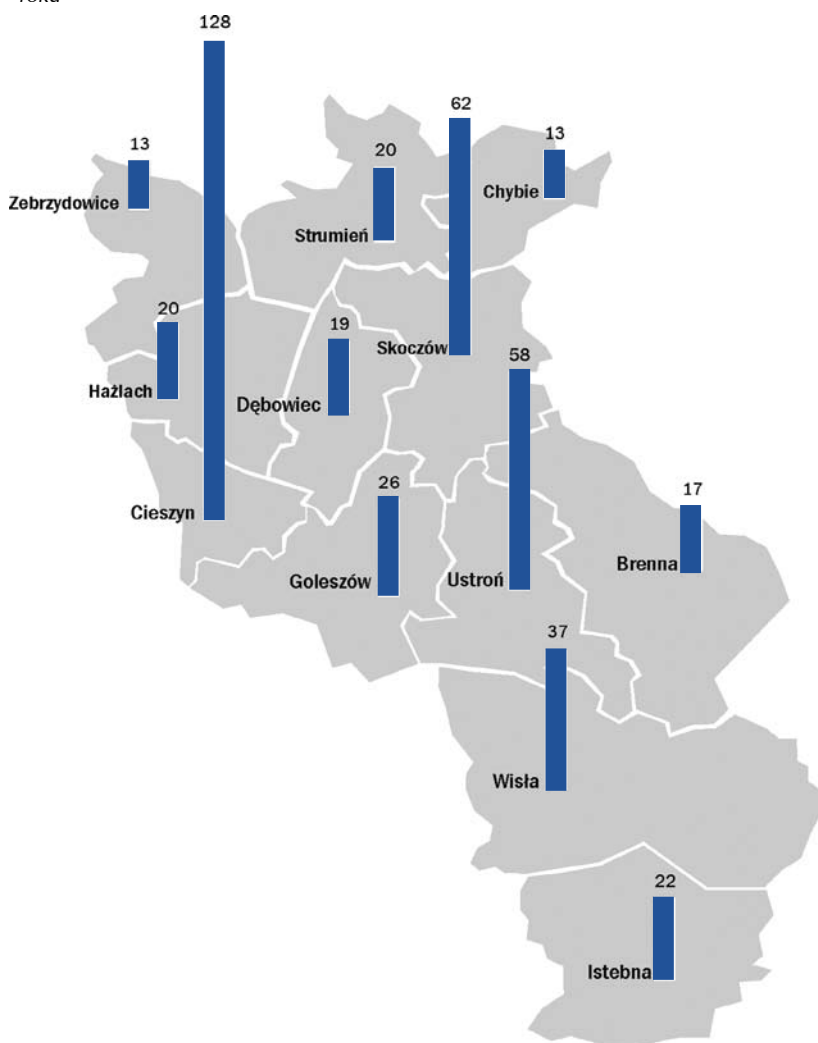
Zestawienie 4. Liczba organizacji pozarządowych w latach 1995 – 2008 w województwie śląskim

		1995	2000	2005	2008
Powiat cieszyński	Liczba org. poz.	97	287	383	435
	Odsetek, jaki stanowią nowe organizacje	nd	66%	25%	12%
Subregion południowy woj. śląskiego*	Liczba org. poz.	327	993	1 346	1 517
	Odsetek, jaki stanowią nowe organizacje	nd	67%	26%	11%
Województwo śląskie	Liczba org. poz.	1 992	5 352	7 302	8 542
	Odsetek, jaki stanowią nowe organizacje	nd	62%	27%	15%

*Obejmuje powiat bielski, cieszyński i żywiecki województwa śląskiego. Źródło: GUS

W 2000 roku nowo zarejestrowane organizacje stanowiły aż 66% ogółu NGO w powiecie cieszyńskim. Wynikało to z przepisów, które wprowadzała Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, która określiła, że stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, fundacje podlegają obowiązkowi wpisu do KRS. Oczywiście były to w większości organizacje, które działały już wcześniej. W latach 2000 – 2008 dynamika przyrostu liczby organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim była mniejsza w porównaniu do wojewódzkiej. W 2008 roku nowo powstałe NGO stanowiły 12% ogółu, a w skali województwa 15%. Najwięcej organizacji na Śląsku Cieszyńskim działa oczywiście w Cieszynie. Na obszarach miejskich powiatu (Cieszyn, Wisła, Ustroń, miasto Skoczów i miasto Strumień), według oficjalnych danych, działalność prowadzą 273 NGO. Widać, że mieszkańcy miast są nieco bardziej aktywni niż mieszkańcy terenów wiejskich – stanowią 47% populacji powiatu i prowadzą 63% organizacji.

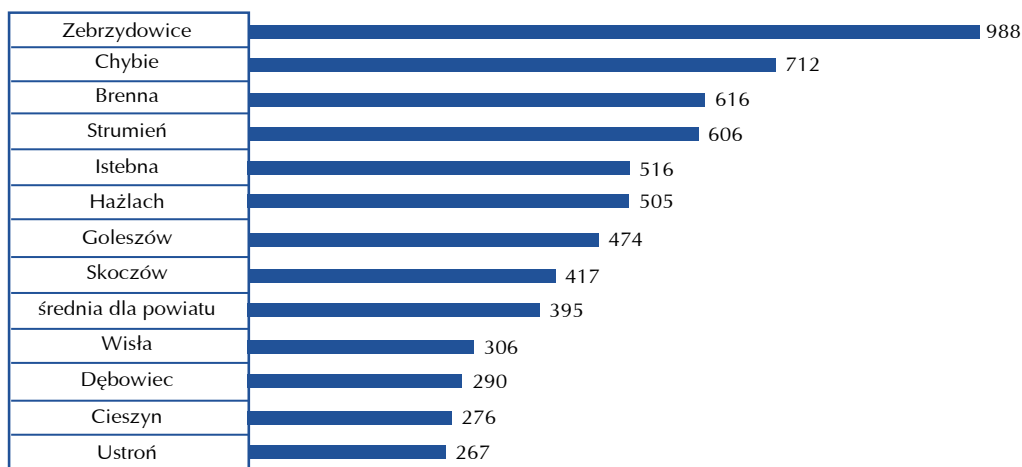
Zestawienie 5. Liczba organizacji pozarządowych w poszczególnych gminach powiatu cieszyńskiego w 2008 roku

Źródło: GUS

Cieszyn, Skoczów i Ustroń to gminy o największej liczbie organizacji III sektora pozarządowych w powiecie cieszyńskim. Co trzecia organizacja pozarządowa w powiecie ma swoją siedzibę w Cieszynie. W przeliczeniu na jednego mieszkańca największa liczba NGO działa na terenie Ustronia i Cieszyna. W powiecie cieszyńskim na jedną organizację przypada średnio 395 mieszkańców, w województwie śląskim 544, w skali całego kraju 402. Można zatem stwierdzić, że aktywność obywatelska, wyrażająca się zaangażowaniem w działalność non-profit, jest w Cieszynie i Ustroniu bardzo wysoka, natomiast pozostałe tereny powiatu oscylują w granicach średniej krajowej. Jednocześnie średnia powiatowa jest zdecydowanie wyższa niż średnia w regionie, co daje podstawy do optymizmu, jeśli chodzi o perspektywy rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na Śląsku Cieszyńskim.

Zestawienie 6. Liczba mieszkańców na 1 organizację pozarządową w gminach powiatu cieszyńskiego w 2008 r.

Źródło: GUS

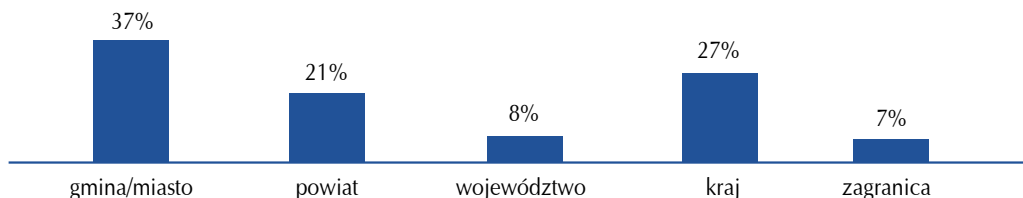
Wskaźnik liczby mieszkańców przypadających na jedną organizację pozarządową trafniej obrazuje rzeczywistą aktywność obywatelską mieszkańców niż liczby bezwzględne. Chybie i Zebrzydowice to gminy, w których oficjalnie działa najmniejsza liczba organizacji pozarządowych na Śląsku Cieszyńskim, a na 1 NGO przypada największa liczba mieszkańców. Mimo, że Ustroń jest trzeci w powiecie pod względem liczby działających NGO, miasto to charakteryzuje się najniższą liczbą mieszkańców przypadających na jedną organizację III sektora. Wskazuje to na największą liczbę organizacji w stosunku do liczby mieszkańców. Mieszkańcy Ustronia są zatem najbardziej aktywni spośród gmin powiatu, co otwiera także szerokie pole dla współpracy samorządu z organizacjami III sektora. Ustroński samorząd dysponuje szerokimi możliwościami zlecania zadań publicznych organizacjom pozarządowym, gdyż organizacji tych jest stosunkowo dużo. Jak zobaczymy w dalszych częściach raportu, możliwości te są wykorzystywane. Dodatkowo dzięki systematycznej współpracy z samorządem, ustrońskie NGO z roku na rok wzmacniają swój potencjał.

2.2 Zasięg geograficzny działalności

Organizacje pozarządowe na Śląsku Cieszyńskim działają przede wszystkim na szczeblu lokalnym (gminnym) i powiatowym. 37 na 100 badanych podmiotów prowadzi działalność

jedynie na terenie gminy/miasta, gdzie znajduje się ich siedziba, a 21 na terenie powiatu. Z badań ogólnopolskich przeprowadzonych w 2008 roku¹ wynika, że na terenie kraju odsetek organizacji deklarujących, że zasięg działań odpowiada obszarowi gminy/powiatu wynosi 49,8 %, natomiast w powiecie cieszyńskim 58%.

Zestawienie 7. Zasięg geograficzny działalności organizacji pozarządowych z terenu powiatu cieszyńskiego

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009 r.)

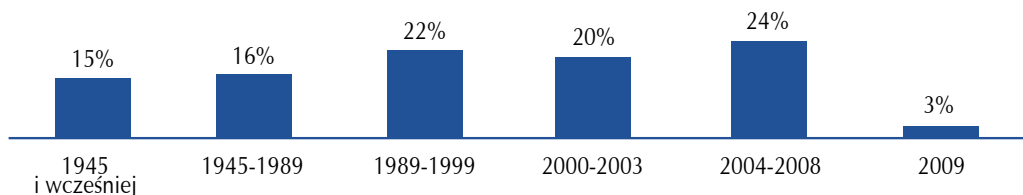
Zaskakujący jest fakt, że mimo przygranicznego charakteru powiatu cieszyńskiego jedynie dla 7% organizacji obszarem działania jest również zagranica. Jednocześnie z badań organizacji wynika, że 27% członków zarządów organizacji pozarządowych deklaruje znajomość co najmniej jednego języka obcego, a język czeski obok niemieckiego i angielskiego wymieniany jest jako znany najlepiej.

Powyższe dane świadczą o tym, że mieszkańcy powiatu cieszyńskiego działają w organizacjach w celu rozwiązywania konkretnych problemów i osiągania celów na rzecz lokalnej wspólnoty. Tego typu motywacje zaangażowania stanowią najtrwalsze podstawy dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

2.3 Trwałość organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim

Ruch pozarządowy na terenie Śląska Cieszyńskiego ma długą historię i tradycję. Badania ankietowe wskazują, że 53% organizacji III sektora ma ponad 10 lat, a 31% organizacji to takie, które istniały przed 1989 rokiem. Analogiczne wskaźniki dla kraju wynoszą odpowiednio 37% i 10% (dane ogólnopolskie za 2008 rok²). Szczególnie wymowny jest fakt, że 15% organizacji objętych badaniem na Śląsku Cieszyńskim powstało przed 1945 rokiem i wciąż prowadzi działalność. Bogata tradycja zrzeszania się na Śląsku Cieszyńskim jest związana w głównej mierze z walką o polskość Śląska Cieszyńskiego. Przykładem jest powstanie (w 1885 roku) i działalność do dnia dzisiejszego Macierzy Ziemi Cieszyńskiej.

Zestawienie 8. Rok założenia działających organizacji pozarządowych objętych badaniem w powiecie cieszyńskim

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009 r.)

¹ Badanie przeprowadzone przez Stowarzyszenie Klon Jawor w 2008 r. i opublikowane na <http://civicpedia.ngo.pl> („Podstawowe fakty o sektorze pozarządowym 2008”).

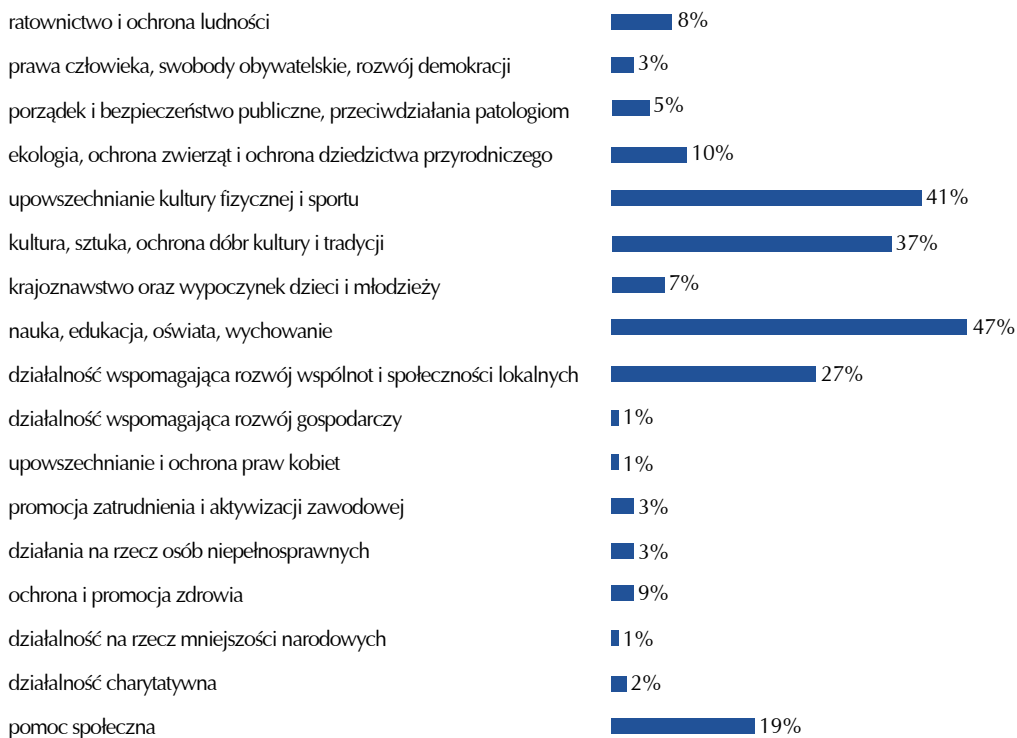
² Tamże.

Przełom roku 1989 doprowadził do prawdziwego rozkwitu ruchu pozarządowego - 69 spośród badanych 100 funkcjonujących organizacji pozarządowych na terenie powiatu powstało w ostatnich 20 latach. Jednakże w ostatnim czasie powstało również wiele organizacji skupiających miłośników lokalnych ojczyzn, szczególnie na terenach wiejskich. Przykładem może być gmina Strumień, gdzie działalność rozpoczęło Stowarzyszenie Miłośników Drogo-myśla „Droga Myśl”, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bąków „Bąkowianie” czy Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pruchna. Jest to zapewne efekt rosnącej świadomości mieszkańców, że jakość życia na wsi zależy głównie od nich. Dodatkowym bodźcem do zakładania organizacji są też możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych (np. europejskich) na projekty realizowane przez NGO.

2.4 Pola aktywności organizacji pozarządowych

W powiecie cieszyńskim dominują organizacje pozarządowe działające w obszarze nauki, edukacji, oświaty i wychowania (47% organizacji wskazuje ten obszar, jako jeden z najważniejszych). Według badań ankietowych w samym Cieszynie blisko 80% organizacji prowadzi działalność nastawioną na edukację, naukę, oświatę i wychowanie. Inne ważne obszary wskazywane przez organizacje, jako ich główne pola działania to kultura fizyczna i sport (41%) oraz kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji (37%). Dobrze rozbudowany jest również sektor usług socjalnych i pomocy społecznej (19%).

Zestawienie 9. Główny profil działalności organizacji pozarządowych na Śląsku Cieszyńskim

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009 r.)

Wyniki badań wskazały na duży potencjał III sektora w powiecie cieszyńskim w zakresie edukacji nieformalnej, która staje się coraz ważniejszym elementem procesu kształcenia. Ten rodzaj edukacji pozwala na zdobycie wielu kluczowych umiejętności osobom w różnym wieku „poza murami szkoły”. Przykładem może być powstanie i dynamiczny rozwój Stowarzyszenia Uniwersytet III Wieku z Cieszyna. Doskonałym polem dla realizacji edukacji nieformalnej są działania z dziedziny nauki, sportu i kultury. Trzeba jednak wskazać, że na Śląsku Cieszyńskim zdecydowanie brakuje organizacji działających np. w obszarach wspierania rozwoju działalności gospodarczej, czy promocji zatrudnienia.

2.5 Wskaźniki członkostwa i gotowości do zaangażowania w działalność NGO

Na Śląsku Cieszyńskim 19 na 100 mieszkańców deklaruje przynależność do organizacji pozarządowej. Stowarzyszenie, klub sportowy i związek zawodowy to organizacje, w których najchętniej zrzeszają się mieszkańcy. W działalność NGO chętniej włączają się mężczyźni, wyjątek stanowią Wisła i Chybie, gdzie kobiety są bardziej aktywne w organizacjach.

Zestawienie 10. Deklarowana przynależność do organizacji pozarządowej mieszkańców powiatu cieszyńskiego

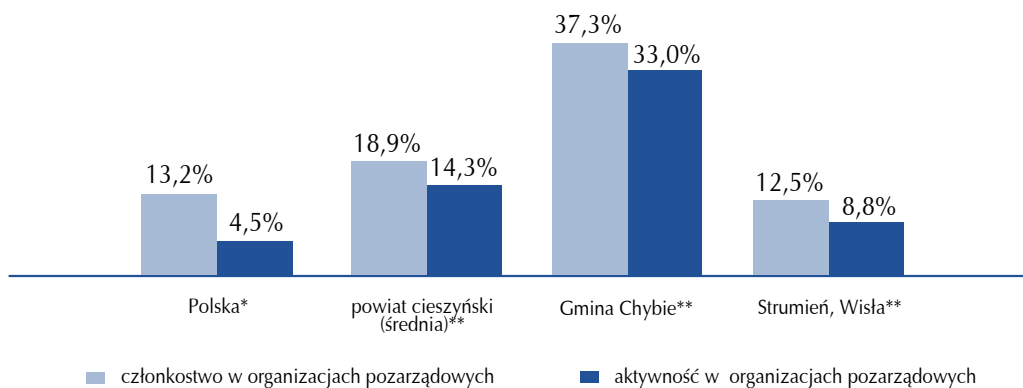
Gmina	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Chybie	43,3%	28,6%	37,3%
Istebna	20,6%	27,8%	23,1%
Hażlach	22,6%	23,8%	23,1%
Goleszów	17,5%	24,0%	20,0%
Cieszyn	14,7%	26,2%	19,9%
Zebrzydowice	5,3%	37,9%	19,4%
Wisła	23,1%	11,1%	19,3%
Brenna	14,3%	20,0%	15,8%
Skoczów	14,1%	18,6%	15,6%
Dębowiec	11,1%	18,2%	13,8%
Ustroń	10,4%	15,8%	12,8%
Strumień	4,9%	26,1%	12,5%
Ogółem (średnia)	15,9%	23,7%	18,9%

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

Przynależność do organizacji pozarządowej jest jedną z podstawowych form aktywności obywatelskiej. Na poziomie powiatu deklaruje ją 18,9% badanych mieszkańców. W porównaniu do średniej krajowej (13,2%) wynik uzyskany na ziemi cieszyńskiej jest bardzo dobry. Największym fenomenem w skali powiatu jest gmina Chybie, gdzie ponad 37% ankietowanych zadeklarowało członkostwo w NGO (nawet przyjmując możliwość niewielkiego błędu pomiaru, wynik ten wskazuje na ogromną aktywność obywatelską i społeczną mieszkańców

tej gminy). Należy jednak zauważyć, że członkostwo w organizacji nie oznacza aktywnego działania. Zgodnie z wynikami badań 14,3% mieszkańców ziemi cieszyńskiej aktywnie działa w organizacjach pozarządowych. To wciąż zdecydowanie więcej niż średnia w Polsce. Tu znów pozytywny wyjątek stanowi gmina Chybie, w której aż 33% badanych mieszkańców deklaruje, że aktywnie działa w organizacji III sektora.

Zestawienie 11. Deklarowana przynależność do organizacji pozarządowych i aktywność w organizacjach pozarządowych – porównanie powiatu cieszyńskiego i Polski.

Źródło: *badanie przeprowadzone w Polsce w 2007 roku

** badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

Większa liczba osób zaangażowanych w działalność organizacji III sektora w powiecie cieszyńskim jest z jednej strony przejawem skuteczności procesów budowy społeczeństwa obywatelskiego, z drugiej elementem korzystnie wpływającym na jakość życia na poziomie lokalnym. Członkostwo w organizacjach pozarządowych to nie tylko działanie, ale i postawa życiowa. Osoby należące do NGO lepiej dostrzegają możliwości efektywnego, wspólnego działania na rzecz lokalnych wspólnot, w których żyją. Ponadto osoby te są częściej przekonane o możliwościach wywierania realnego wpływu na władze lokalne.³

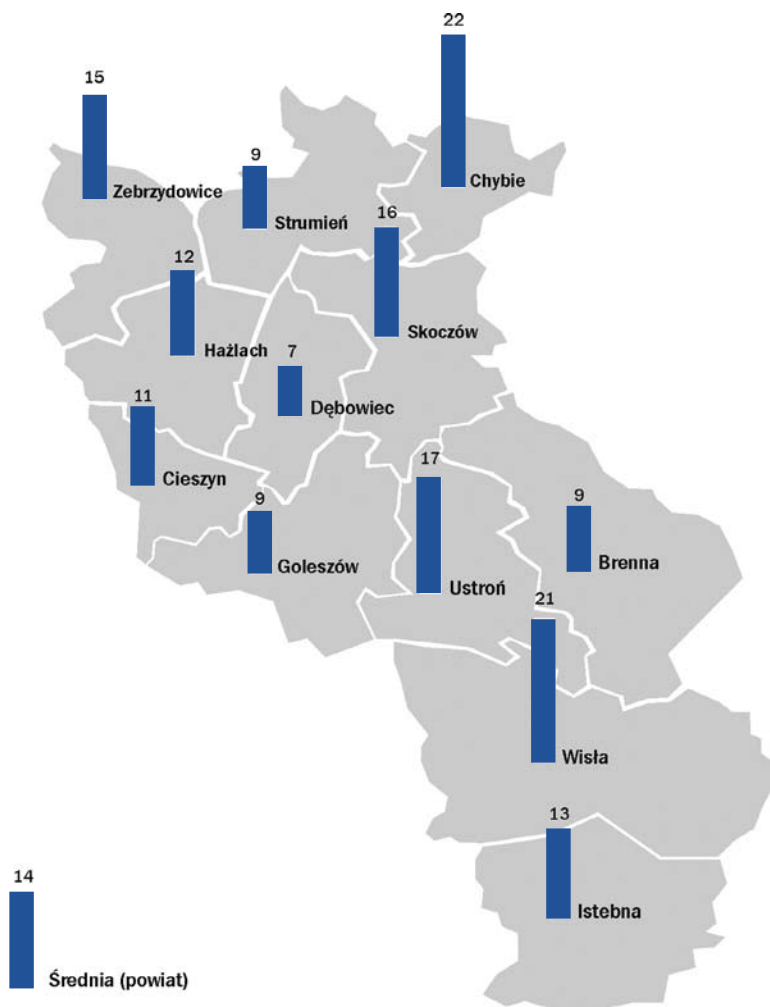
Wysokie wskaźniki przynależności do NGO i rzeczywistej aktywności w organizacjach wystawiają bardzo dobre świadectwo ziemi cieszyńskiej jako miejsca aktywnego społeczeństwa obywatelskiego, lecz tylko na tle danych wojewódzkich i krajowych. Sektor pozarządowy, choć dość silny w powiecie cieszyńskim, jest jednak wciąż zdecydowanie słabszy, niż w takich krajach jak np. Stany Zjednoczone, Holandia czy Wielka Brytania, gdzie obywatele biorą „we własne ręce” zdecydowanie szerszy wachlarz spraw publicznych.

Gotowość do działania w organizacji pozarządowej

Z badań wynika, że 13,6% mieszkańców Śląska Cieszyńskiego deklaruje gotowość do przystąpienia i działania w organizacjach pozarządowych, a np. w Chybiu oraz Wiśle odsetek ten wynosi ponad 20%. Organizacje pozarządowe warunkują rozwój swojego potencjału przede wszystkim od możliwości zdobywania środków finansowych, ale także właśnie pozyskiwania nowych członków.

³ A. Baczko, A. Ogrocka. Wolontariat, filantropia i 1%. Raport z badań. Stowarzyszenie Klon-Jawor. Warszawa 2008 r. s. 78-79.

Zestawienie 12. Gotowość do wstąpienia do organizacji pozarządowej (w %)

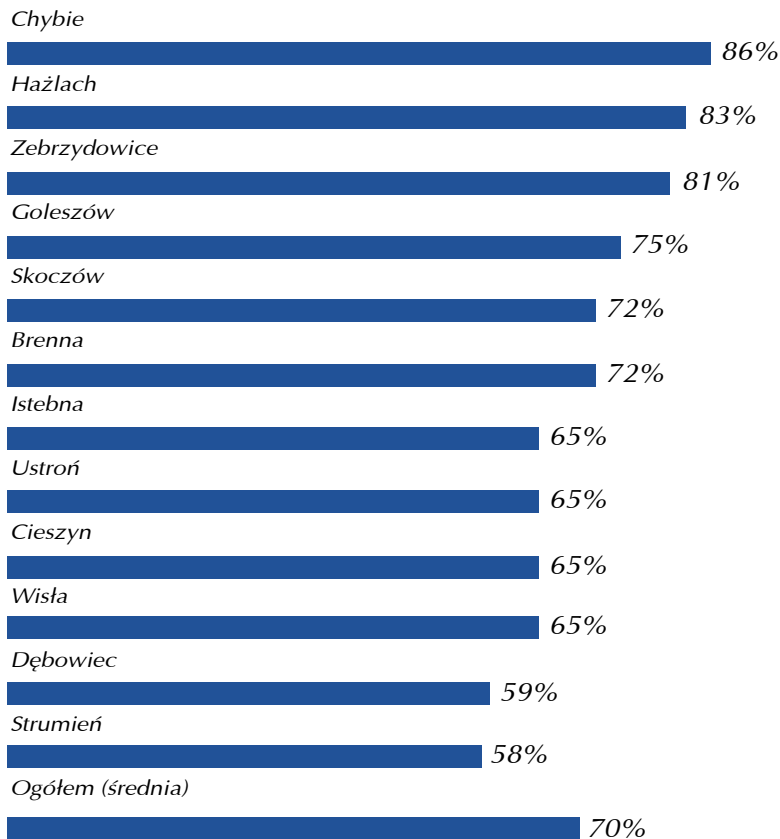
Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

Powyższe dane wskazują, że warto inwestować w promocję korzyści wynikających z zaangażowania się w działania i projekty realizowane przez organizacje pozarządowe. Choć wskaźniki aktywności obywatelskiej w powiecie cieszyńskim są wysokie na tle wyników ogólnopolskich, to jednak wciąż daleko nam do europejskich liderów. W Wielkiej Brytanii liczba osób deklarujących członkostwo w organizacjach obywatelskich przekracza 35%, a w Holandii sektor pozarządowy tworzy blisko 10% wszystkich miejsc pracy.

2.6 Rozpoznawalność organizacji

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Śląska Cieszyńskiego wynika, że 7 na 10 respondentów zna organizacje pozarządowe i potrafi wskazać z nazwy przynajmniej jedną. Świadczy to o wysokiej rozpoznawalności III sektora wśród mieszkańców.

Zestawienie 13. Znajomość przynajmniej jednej organizacji pozarządowej przez mieszkańców powiatu cieszyńskiego

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

Mieszkańcy Wisły, Chybia, Goleszowa, Skoczowa, Ustronia, Dębowca, Istebnej i Strumienia najczęściej rozpoznają kluby sportowe jako organizacje pozarządowe. W Brennej i Hażlachu najlepiej rozpoznawalne są Koła Gospodyń Wiejskich, natomiast w Zebrzydowicach Ochotnicza Straż Pożarna. W Cieszynie jednakową liczbę wskazań uzyskało Stowarzyszenie i Fundacja „Być Razem” oraz Towarzystwo Sportowe „Mieszko Piast”.

Zestawienie 14. Najbardziej rozpoznawalne organizacje z terenu powiatu cieszyńskiego w poszczególnych gminach

- Chybie:** RKS Cukrownik, Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Stowarzyszenie Ekologiczne „Eko Życie” w Chybiu
- Cieszyn:** Stowarzyszenie i Fundacja „Być Razem”, Towarzystwo Sportowe „Mieszko Piast” Cieszyn, Uniwersytet III Wieku w Cieszynie
- Goleszów:** Ludowy Klub Sportowy Olimpia Goleszów, PTTK „Ślimoki”, Ludowy Klub Sportowy Goleszów, Macierz Ziemi Cieszyńskiej

Skoczów:	<i>Klub Sportowy Beskid Skoczów, Towarzystwo Miłośników Skoczowa, Koło Gospodyń Wiejskich</i>
Ustroń:	<i>Klub Sportowy Kuźnia Ustroń, Ochotnicza Straż Pożarna, Klub Sportowy Beskid Skoczów</i>
Wisła:	<i>Klub Sportowy Wisła Ustronianka, Integracyjne Stowarzyszenie Sportu i Rehabilitacji „Start” Wisła, Stowarzyszenie Grupa Twórców Wiślanie</i>
Brenna:	<i>Koło Gospodyń Wiejskich (Brenna i Górki Wielkie), Ludowy Klub Sportowy „Beskid” – Brenna, Ludowy Klub Sportowy „Spójnia” Górki Wielkie</i>
Dębowiec:	<i>Klub Sportowy „Gryf” w Dębowcu, Ludowy Klub Sportowy „Strażak” w Dębowcu, Koło Gospodyń Wiejskich</i>
Hażlach:	<i>Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna, Ludowy Klub Sportowy Olza Pogwizdów</i>
Istebna:	<i>Narciarski Klub Sportowy „Trójwieś Beskidzka”, Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Klub Piłkarski Trójwieś Istebna</i>
Zebrzydowice:	<i>Ochotnicza Straż Pożarna (Zebrzydowice, Kaczyce), Koło Gospodyń Wiejskich (Zebrzydowice i Kaczyce),</i>
Strumień:	<i>Ludowy Klub Sportowy Wisła Strumień, Koło Gospodyń Wiejskich, Związek Emerytów i Rencistów, Ochotnicza Straż Pożarna</i>

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

W powiecie cieszyńskim, mimo że największa liczba organizacji działa w zakresie edukacji i oświaty, najbardziej rozpoznawalne są organizacje sportowe. Oznacza to, że kluby sportowe swoją działalnością potrafią zainteresować większą liczbę mieszkańców, co wynika z charakteru ich działalności. Areny sportowe to bez wątpienia miejsca wydarzeń spektakularnych, atrakcyjnych i niezwykle popularnych.

2.7 Zasoby ludzkie organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim

Zasoby ludzkie - inaczej kapitał ludzki - to zasób wiedzy i umiejętności, określający zdolność do pracy, umiejętność adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwość kreacji nowych rozwiązań. Organizacje pozarządowe z terenu powiatu cieszyńskiego posiadają bogaty kapitał ludzki, a także pełnią istotną rolę na lokalnym rynku pracy. Zatrudniają pracowników, angażują w swoją działalność wolontariuszy oraz świadczą usługi na rynku usług społecznych, kulturalnych, sportowych i edukacyjnych. Organizacje pozarządowe na Śląsku Cieszyńskim:

- Są podmiotami wpływającymi na rozwój kapitału ludzkiego, miejscem, gdzie osoby (głównie młodzież, ale nie tylko) poprzez wolontariat nabywają nowych doświadczeń. W powiecie cieszyńskim 59 % NGO angażuje do swoich działań wolontariuszy (średnio na 1 organizację przypada 17 wolontariuszy).
- Organizacje pozarządowe zatrudniają pracowników - 19 na 100 organizacji z powiatu cieszyńskiego zatrudnia pracowników etatowych, a 45% NGO pracowników na umowę o dzieło bądź zlecenia. W powiecie cieszyńskim przeciętna organizacja pozarządowa zatrudnia średnio 1,7 pracownika etatowego i 3,7 pracownika na umowę zlecenie lub o dzieło.

- Organizacje pozarządowe skupiają osoby posiadające wyjątkowe kompetencje w zakresie pomocy osobom potrzebującym i bezrobotnym czy edukacji (np. Stowarzyszenie i Fundacja „Być Razem” z Cieszyna, Fundacja św. Antoniego z Ustronia, Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Cieszyńskie Stowarzyszenie Oświatowe, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rudnik).

Zestawienie 15. Zatrudnienie w organizacjach pozarządowych w powiecie cieszyńskim

Źródło: *badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009),

** badanie przeprowadzone przez Stowarzyszenie Klon Jawor na 2008 r.

W porównaniu do danych na poziomie kraju⁴, III sektor w powiecie cieszyńskim w większym stopniu angażuje w swoją działalność wolontariuszy (niebędących członkami organizacji). Aż 59% organizacji ze Śląska Cieszyńskiego korzysta ze wsparcia wolontariuszy. Dowodzi to dużej dynamiki tychże organizacji, które potrafią skutecznie promować własną działalność i zachęcać innych do nieodpłatnego włączania się w realizowane przedsięwzięcia.

Zatrudnianie płatnego personelu należy do rzadszych praktyk w NGO na ziemi cieszyńskiej. Etatowi pracownicy przyczyniają się do większej stabilności organizacji III sektora. W porównaniu do średniej krajowej można zauważyć, że odsetek organizacji zatrudniających płatny personel jest wyższy w naszym rejonie o 3%, co pozytywnie wpływa na ich funkcjonowanie.

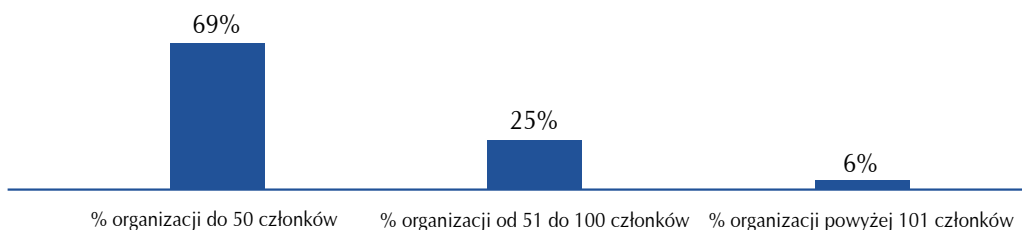
Liczba członków

Badania w ramach projektu CieszLab wskazują, że jedna organizacja pozarządowa w powiecie cieszyńskim posiada średnio 61 członków. Dominują jednak organizacje posiadające mniej niż 50 członków. Duże NGO, posiadające więcej niż 50 członków, stanowią 31% ogółu. Najliczniejszą organizacją pozarządową jest Macierz Ziemi Cieszyńskiej, która w całym kraju zrzesza blisko 1 000 członków, a koła terenowe oprócz powiatowych, funkcjonują również w Warszawie, Wrocławiu, Olsztynie, Katowicach i Krakowie (liczba członków Macierzy ma także zdecydowany wpływ na średni wynik w skali powiatu). Ponadto do organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego posiadających więcej niż 100 członków należą m. in.:

⁴ Tamże.

- Cieszyński Uniwersytet III wieku (600 członków),
- Towarzystwo Społeczno – Kulturalne Niemców w Województwie Śląskim z siedzibą w Cieszynie (300 członków),
- Polski Związek Niewidomych Okręg Śląski, Koło Cieszyn (252 członków),
- Robotniczy Klub Sportowy „Cukrownik” Chybie (158 członków),
- Ludowy Klub Sportowy „Pogórze” (132 członków),
- Stowarzyszenie Miłośników Cisownicy w Cisownicy (104 członków),
- Polskie Towarzystwo Ewangelickie oddział w Cieszynie (100 członków).

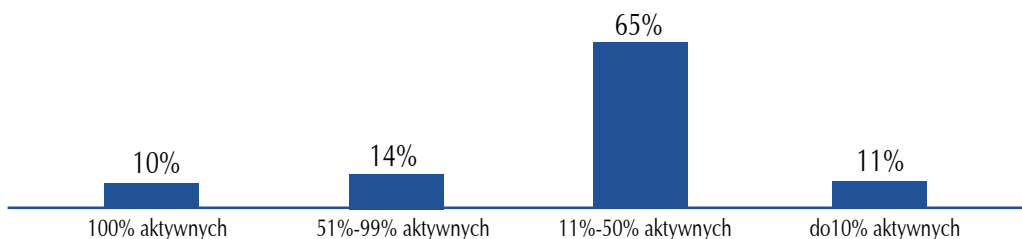
Zestawienie 16. Podział organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego ze względu na liczbę członków

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Sama liczba członków, choć wpływa na wielkość środków gromadzonych ze składek, nie zawsze przekłada się na aktywność i skuteczność działania organizacji. Wyniki badań ankietowych wskazują niekorzystną tendencję w tym obszarze - średnio tylko 33% członków danej organizacji to osoby w tej organizacji aktywne.

Zestawienie 17. Odsetek aktywnych członków organizacji pozarządowych w stosunku do ogółu

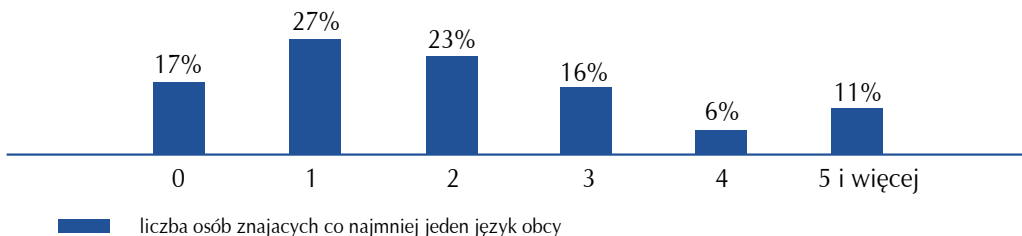
Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Zaledwie 10 na 100 organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego deklaruje, że wszyscy jej członkowie są aktywni i stale zaangażowani w jej rozwój. W krajobrazie III sektora ziemi cieszyńskiej dominują podmioty, w których mniej niż połowa członków to osoby, które czynnie wspierają ich aktywność. W odczuciu samych organizacji pozarządowych ma to niekorzystny wpływ na możliwości rozwoju NGO w powiecie – w badaniu ankietowym wskazują na to organizacje z Hażłacha, Brennej, Dębowca, Zebrzydowic, Goleszowa, Wisły, Istebnej, Skoczowa i Cieszyna.

Kompetencje zarządów

Według wyników badań ankietowych, spośród członków zarządów NGO w powiecie 34,3% deklaruje wyższe wykształcenie. W 17% organizacji wśród członków zarządu brak jest osób posiadających wyższe wykształcenie. 27% deklaruje znajomość co najmniej jednego języka obcego (bez podziału na stopień zaawansowania). Najczęściej są to języki niemiecki, angielski i czeski. W 9 organizacjach na 100 wszyscy członkowie zarządu znają co najmniej jeden język obcy.

Zestawienie 18. Znajomość języków obcych członków zarządów organizacji pozarządowych

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Stosunkowo wysoki odsetek osób znających co najmniej jeden język obcy nie ma większego wpływu na podejmowanie działalności na polu międzynarodowym. Jedynie 7% NGO podjęło współpracę z podmiotami z zagranicy.

Unikatowe umiejętności i kompetencje w organizacjach

Organizacje III sektora tworzą przestrzeń dla aktywności osób kreatywnych i chętnych do podejmowania wysiłku na rzecz rozwoju lokalnego. 56% NGO podkreśla, że ich członkowie posiadają unikalne, niepowtarzalne kompetencje. O wartości zasobów ludzkich organizacji pozarządowych Śląska Cieszyńskiego decydują: wykształcenie, uprawnienia (np. przewodnika lub trenerskie), umiejętności czy zdolności (np. organizacyjne).

Zestawienie 19. Unikalne/niepowtarzalne kompetencje/umiejętności osób, które są ważne dla działania organizacji pozarządowych

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Organizacje pozarządowe skupiają często osoby mające niecodzienne pasje i zainteresowania. Działanie w NGO pozwala prezentować swoje zainteresowania innym i zachęcić ich do zaangażowania się w twórcze, unikatowe, wartościowe przedsięwzięcia. Przykładem może być aktywność Stowarzyszenia Historyczno – Rekonstrukcyjnego Śląsk Cieszyński z Hażlach, którego członkowie - pasjonaci historii i militariów organizują znaną już w całej Polsce imprezę - „Piknik militarny”.

Zestawienie 20. Wskazane przez organizacje pozarządowe przykłady unikalnych/niepowtarzalnych kompetencji/umiejętności ważnych dla działania organizacji pozarządowej

Umiejętności/ kompetencje	Przykłady podane przez organizacje pozarządowe
Zdolności organizacyjne	organizacja festiwali, wycieczek, imprez sportowych
Nawiązywanie kontaktów	z instytucjami publicznymi, przedsiębiorcami, sponsorami
Wykształcenie/ uprawnienia	budowlaniec, leśnik, księgowy, grafik, reżyser dźwięku, informatyk, pedagog, animator społeczno – kulturalny, sędzia sportowy klasy międzynarodowej, przewodnik beskidzki, uprawnienia znakarza szlaków górskich, pośrednik pracy, doradca zawodowy, logopeda, psycholog, fizjoterapeuta
Wiedza specjalistyczna	znajomość historii (np. historii Zarzecza), znajomość gwary zarzecko – cieszyńskiej, dietetyka, języki obce, znajomość problematyki chorób psychicznych
Umiejętności zdolności	aktorskie, literackie, poetyckie, teatralne, muzyczne, poszukiwania materiałów źródłowych (historycznych), redagowanie wydawnictw popularno naukowych, taniec ludowy i muzyka Beskidu Śląskiego, gra na unikatowych instrumentach ludowych, nauka tańca i śpiewu, tradycyjne rzemiosło - szycie kyrpców, szycie tradycyjnych strojów góralskich, prowadzenie kroniki miejscowości, fotografowanie
Doświadczenie	prowadzenie badań historycznych

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Unikatowe umiejętności i kompetencje członków organizacji pozarządowych przekładają się na możliwość podejmowania różnorodnych działań i przedsięwzięć, które wymagają niejednokrotnie wiedzy specjalistycznej. Posiadając taki potencjał III sektor może być również pełnoprawnym partnerem dla samorządów czy instytucji publicznych przy realizacji projektów przede wszystkim sportowych, edukacyjnych, kulturalnych, czy np. w dziedzinie ochrony i promocji zdrowia.

Potrzeby w zakresie wzmocnienia zasobów ludzkich

61% NGO wskazało konkretne potrzeby w zakresie własnych zasobów ludzkich. Wskazuje to jednoznacznie, że większość organizacji w powiecie cieszyńskim chce się rozwijać, a artykułowanie potrzeb w obszarze zasobów ludzkich jest wyrazem chęci rozszerzenia działalności,

obniżenia jej kosztów bądź profesjonalizacji aktualnych działań. Badania ankietowe wskazały, że organizacje pozarządowe potrzebują osób specjalizujących się w takich dziedzinach jak: księgowość, prawo, informatyka. Poszukiwanymi są również specjaliści od pozyskiwania i rozliczania dotacji europejskich. Organizacje pozarządowe wskazują na potrzebę zaangażowania jeszcze większej liczby wolontariuszy, ale oczekują również włączenia się wszystkich członków w działalność organizacji.

Uczestnictwo w szkoleniach

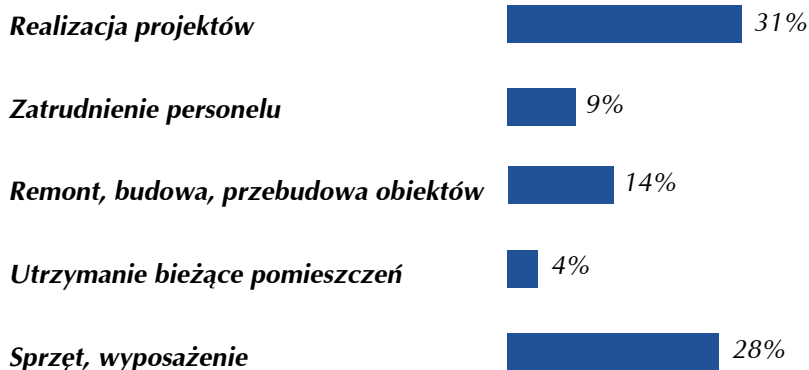
W 2008 roku członkowie 47% organizacji pozarządowych uczestniczyli w szkoleniach. Najczęściej wybieraną tematyką szkoleń było pozyskiwanie środków finansowych na realizowane projekty, zwłaszcza funduszy europejskich. Nie miało to jednak szerokiego odbicia w sukcesach na tym polu (zaledwie 4 ze 100 badanych organizacji pozyskało środki z Unii Europejskiej). Poza pozyskiwaniem środków członkowie organizacji pozarządowych wzięli udział w szkoleniach o następującej tematyce: zarządzanie projektem finansowanym ze środków Unii Europejskiej, księgowość, prawo pracy, opieka nad osobą niepełnosprawną, nawiązywanie partnerstw, profesjonalne kadry w pomocy społecznej, lider organizacji pozarządowej, strategia rozwoju organizacji, zarządzanie grupą. Statystycznie najchętniej w szkoleniach biorą udział organizacje pozarządowe mające siedziby na terenach miejskich. W 2008 roku przedstawiciele 7 na 10 organizacji z Cieszyna wzięli udział w szkoleniach. Chętnie szkolą się również członkowie NGO z Wisły i Skoczowa.

2.8 Zasoby materialne i finansowe

Na co są potrzebne pieniądze organizacjom pozarządowym?

Organizacje pozarządowe w powiecie cieszyńskim realizują działania w bardzo szerokim zakresie (edukacja, pomoc społeczna, sport, kultura, zdrowie, ekologia, turystyka, działalność charytatywna, itp.). W związku z prowadzoną działalnością 68% badanych organizacji potrafi wskazać aktualne, konkretne potrzeby materialne i finansowe. Te najpilniejsze dotyczą realizacji projektów i przedsięwzięć (jest pomysł, nie ma środków) oraz wyposażenia w sprzęt, np. sportowy, muzyczny, multimedialny.

Zestawienie 21. *Potrzeby finansowe organizacji III sektora w powiecie cieszyńskim*

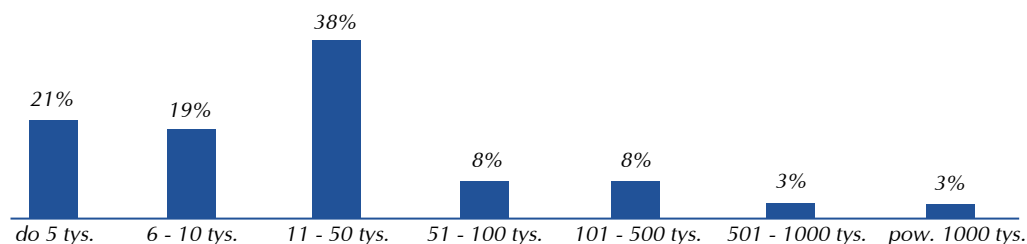
Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Można zatem przypuszczać, że zwiększenie kwot pieniędzy przeznaczanych przez samorządy na współpracę z sektorem pozarządowym w powiecie cieszyńskim, przełoży się na realizację nowych projektów, a nie na pokrycie bieżących kosztów działalności. Jednocześnie na ziemi cieszyńskiej nie są dostępne żadne strukturalne instrumenty wsparcia potencjału technicznego organizacji pozarządowych.

Przeciętny budżet organizacji

W powiecie cieszyńskim dominują małe organizacje, których działanie opiera się na społecznym zaangażowaniu członków. Z badań wynika, że roczny budżet 78% NGO nie przekracza 50 tys. zł. Właśnie te organizacje decydują o różnorodności III sektora w powiecie cieszyńskim. Są to w dużej mierze organizacje hobbystyczne, tematyczne, zrzeszające miłośników małych ojczyzn lub sportowe. W zdecydowanej większości korzystają one jedynie ze składek członkowskich i środków finansowych pochodzących z budżetu gminy lub powiatu. Organizacje te, mimo że dysponują mniejszymi budżetami, działają często najbliżej mieszkańców i podejmują działania, które bezpośrednio wynikają z potrzeb lokalnych wspólnot.

Zestawienie 22. Budżet organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego za 2008 rok

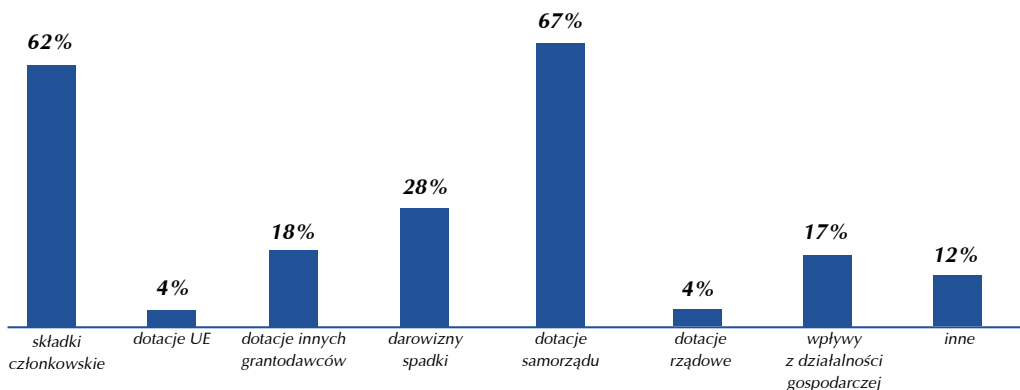
Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Równie ważnymi dla rozwoju lokalnego są organizacje dysponujące budżetami o wartości przekraczającej 50 tys. zł., które stanowią 22% ogółu. Są to organizacje, które zatrudniają pracowników, pozyskują fundusze na swoją działalność ze źródeł zewnętrznych i świadczące profesjonalne usługi na rzecz mieszkańców. Organizacje te posiadają zdecydowanie większy potencjał, stąd skala oddziaływania projektów, które realizują jest zdecydowanie większa. Szansą dla mniejszych organizacji jest partnerska współpraca z organizacjami „bogatszymi”, które dysponują wystarczającymi środkami czy doświadczeniem pozwalającym na pozyskanie dofinansowanie na ciekawy projekt.

Źródła finansowania działalności organizacji pozarządowych

Badania ankietowe wskazują, że najważniejszym źródłem finansowania działań organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim są dotacje samorządowe (z gminy, powiatu lub województwa). Środki są przekazywane organizacjom w drodze konkursów, głównie na podstawie ustaw o pożytku publicznym i o wolontariacie oraz o sporcie kwalifikowanym. Aby uzyskać dotację organizacja zobowiązana jest przedstawić dobrze przygotowaną ofertę, zapewniając jednocześnie wkład własny do projektu (finansowy i/lub rzeczowy). Innym ważnym źródłem finansowania organizacji są składki członkowskie, które dla 13% podmiotów stanowią jedyne źródło finansowania działalności.

Zestawienie 23. Najważniejsze źródła finansowania organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Darowizny oraz dotacje nie pochodzące z budżetu gminy czy miasta stanowią zawsze tylko uzupełniające źródło finansowania badanych organizacji.

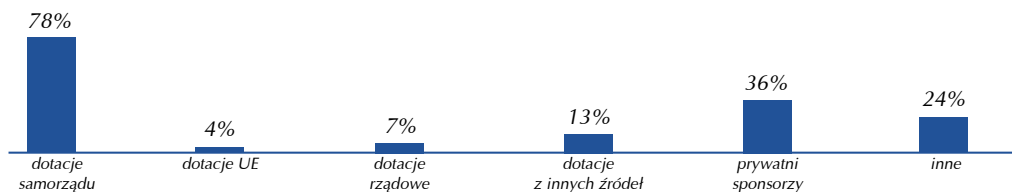
17 na 100 organizacji pozarządowych na Śląsku Cieszyńskim prowadzi działalność gospodarczą i uzyskuje z niej przychody. Zarobione przez organizację pozarządową pieniądze są zawsze przekazywane na działalność statutową. Z badań ankietowych wynika, że NGO bardzo niechętnie się zadłużają. Zaledwie 3 na 100 organizacji z powiatu cieszyńskiego korzystały kiedykolwiek z kredytów lub pożyczek. Trzeba stwierdzić, że komercyjne źródła finansowania działalności są dla organizacji pozarządowych trudno dostępne. Oferta banków dla NGO jest bardzo uboga, natomiast uzyskanie kredytu z jednej strony jest kosztowne, z drugiej strony przedsięwzięcia niekomercyjne nie stanowią dla banków atrakcyjnego przedmiotu kredytowania.

Fundusze dla dużych i silnych

W roku 2008 jedynie 4 ze 100 badanych organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim pozyskało środki europejskie na realizowane projekty. Po fundusze sięgały przede wszystkim organizacje z miast. Fundusze europejskie trafiają głównie do organizacji pozarządowych, które zatrudniają na stałe pracowników.

Organizacje III sektora skutecznie ubiegają się również o fundusze skierowane na rozwój współpracy przygranicznej. Warunkiem uzyskania dotacji jest współpraca z partnerską organizacją z Republiki Czeskiej. W ramach Funduszu Mikroprojektów Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013 na terenie Euroregionu Śląsk Cieszyński przeprowadzono dotychczas 3 nabory wniosków. Organizacje pozarządowe z terenu powiatu realizują bądź będą realizować w 2009 roku 11 projektów, na łączną kwotę dofinansowania 309 tys. euro. Fundusze przeznaczone są głównie na realizację przedsięwzięć polsko - czeskich o charakterze sportowym, kulturalno – rozrywkowym oraz edukacyjnym. Projektem, którego tytuł w sposób dobitny określa charakter Funduszu Mikroprojektów, jest ten realizowany przez Cieszyńskie Stowarzyszenie Agroturystyczne Natura: „Jesteśmy bliżej siebie niż nam się wydaje - poprzez nasze imprezy zakorzenione w tradycji znosimy bariery między naszymi kulturami”.

Zestawienie 24. Pozyskiwanie środków finansowych przez organizacje pozarządowe

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Dla zdecydowanej większości organizacji na Śląsku Cieszyńskim (87%) środki pochodzące ze składek członkowskich nie są wystarczające dla prowadzenia zamierzonej działalności. Organizacje sięgają zatem po środki zewnętrzne. 36% organizacji korzysta z pomocy finansowej sponsora. Z tego źródła przeciętna organizacja pozarządowa uzyskała roczne wsparcie finansowe w wysokości 5,5 tys. zł. Wszelkiego rodzaju dotacje są najważniejszym źródłem funduszy płynących do organizacji. 78% badanych NGO sięgało do tej pory po dotację z budżetu gminy, miasta czy powiatu.

„1%” podatku na organizacje pożytku publicznego

Od 2003 roku można przekazywać 1% należnego podatku na rzecz wskazanych organizacji pozarządowych. Wspierać można NGO posiadające status organizacji pożytku publicznego (obecnie 24 podmioty na terenie Śląska Cieszyńskiego). Z danych Urzędu Skarbowego w Cieszynie wynika, że mieszkańcy powiatu cieszyńskiego przekazują z roku na rok coraz większe kwoty na organizacje pozarządowe w ramach tzw. „1%”. W roku 2008 (wypełniając PIT za rok podatkowy 2007) organizacje pożytku publicznego wsparło niemal 23 tys. mieszkańców powiatu. Organizacje uzyskały wsparcie w kwocie blisko 1 miliona złotych.

Zestawienie 25. Struktura przekazywania 1% podatku na organizacje pożytku publicznego w latach 2003 – 2007 w powiecie cieszyńskim i Polsce

Rok podatkowy	Liczba osób przekazujących 1% podatku w powiecie cieszyńskim	Odsetek osób w wieku produkcyjnym* przekazujących „1%”		Kwota przekazanego podatku [w zł]	Średnia wartość „1%” na mieszkańca w wieku produkcyjnym [w zł]	
	Powiat Cieszyński	Powiat Cieszyński	Polska	Powiat Cieszyński	Powiat Cieszyński	Polska
2003	252	0,2	0,3	52 943,63	0,5	0,4
2004	3 218	3,0	2,8	130 028,70	1,2	1,7
2005	5 888	5,4	4,7	226 095,00	2,1	2,6
2006	8 609	7,9	6,6	334 388,00	3,1	4,3
2007	22 867	20,94	20,91	972 178,14	8,9	12,1

* wiek produkcyjny: wiek 18-64 dla mężczyzn, 18-59 dla kobiet.

Źródło: Urząd Skarbowy w Cieszynie, dane Ministerstwa Finansów

W porównaniu do danych ogólnopolskich organizacje pozarządowe wspiera wyższy od średniej krajowej odsetek mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym. Jednakże średnia kwota przekazywana na organizacje pożytku publicznego w powiecie cieszyńskim wynosi 8,9 zł i jest niższa w porównaniu do danych na poziomie krajowym.

Środki przekazywane z budżetów samorządowych

Ważnym źródłem finansowania działalności NGO są środki z budżetów samorządowych. Pomoc przyznawana jest głównie w ramach konkursów ofert. Samorząd przekazując środki na realizację projektów wie, że organizacje pozarządowe skutecznie realizują powierzone im zadania. Istotny jest również aspekt finansowy - każdy projekt realizowany jest z udziałem finansowym i/lub rzeczowym organizacji (praca wolontariuszy, koszty biurowe, itp.).

Zestawienie 26. Środki finansowe przekazane na organizacje pozarządowe przez samorządy powiatu cieszyńskiego w 2008 roku

Gmina	Liczba mieszkańców	Wydatki budżetu na organizacje [zł]	Liczba organizacji pozarządowych	Wydatki budżetu na organizacje na mieszkańca [zł]	Odsetek wydatków budżetu na organizacje
Goleszów	12 313	166 400	26	13,51	0,70%
Strumień	12 178	147 000	20	12,07	0,55%
Istebna	11 345	99 000	22	8,73	0,31%
Chybie	9 251	200 400	13	21,66	1,16%
Brenna	10 475	105 000	17	10,02	0,43%
Dębowiec	5 502	86 100	19	15,65	0,55%
Zebrzydowice	12 842	127 000	13	9,89	0,42%
Hażlach	10 099	165 500	20	16,39	0,88%
Cieszyn	35 308	1 170 833	128	33,16	1,04%
Ustroń	15 469	1 017 500	58	65,78	1,86%
Skoczów	25 866	303 800	62	11,75	0,54%
Wisła	11 323	60 400	37	5,33	0,20%
razem/średnia dla gmin powiatu	171 971	3 648 933	435	21,22	0,82%
powiat cieszyński	171 971	233 000	435	1,35	0,19%

Źródło: Urzędy gmin i miast powiatu cieszyńskiego oraz Starostwo Powiatowe w Cieszynie

W 2008 roku samorządy powiatu cieszyńskiego na realizację projektów przekazały organizacjom pozarządowym blisko 3,9 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki budżetów gmin Śląska Cieszyńskiego na organizacje pozarządowe przekraczały średnio 21 zł. Najwięcej środków przekazują samorządy Ustronia i Cieszyna. Ponadto Powiat Cieszyński, jako jednostka samorządowa, w 2008 roku przekazał organizacjom pozarządowym kwotę 233 tys. złotych.

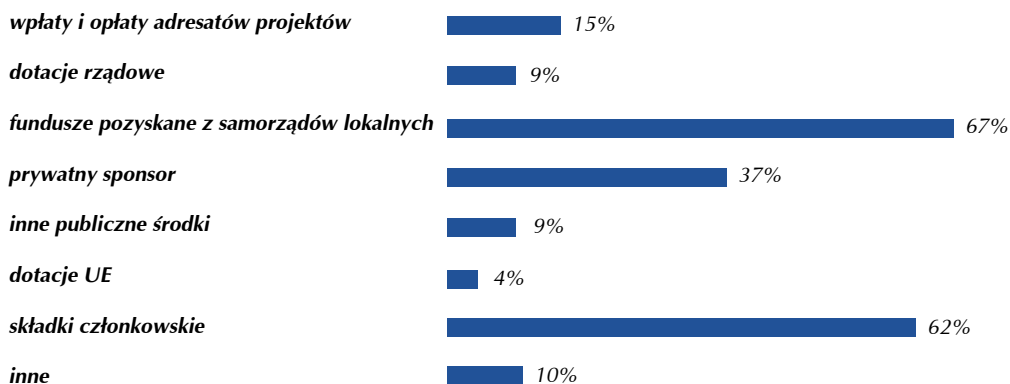
Pieniądże przekazywane dla III sektora z urzędów gmin i miast w ramach konkursów nie są jedynymi formami wsparcia. NGO organizują np. imprezy kulturalne finansowane przez lokalne ośrodki kultury (np. w Strumieniu i Chybiu). W Cieszynie miasto uruchomiło specjalny program nieoprocentowanych pożyczek dla organizacji pozarządowych, które oczekują na wypłaty europejskich dotacji. W Wiśle natomiast miasto wspiera dodatkowo organizacje pozarządowe finansując użytkowanie ich siedzib (budynek Galerii u Niedźwiedzia), a Klub Sportowy Wisła Ustronianka czerpie dochody z tytułu opłat targowych oraz prowadzenia parkingów w centrum miasta.

Organizacje pozarządowe podejmują również odważne projekty inwestycyjne. Fundacja im. Zofii Kossak z siedzibą w Górkach Wielkich pozyskała 1,5 mln zł z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na projekt „Adaptacja zabytkowych ruin dworu Kossaków wraz z ich otoczeniem w Górkach Wielkich na cele kulturalne”. W ramach przedsięwzięcia ruiny zabytkowego XVIII-wiecznego dworu znanej polskiej pisarki przystosowane zostaną do pełnienia funkcji nowoczesnego centrum kultury. Ponadto Cieszyńskie Stowarzyszenie Oświatowe pozyskało z Unii Europejskiej kwotę 430 tys. zł na realizację projektu, pt. „Poprawa warunków kształcenia ustawicznego w regionie poprzez przebudowę, modernizację i kompleksowe wyposażenie Szkoły Organizacji i Zarządzania w Cieszynie”. Innym przykładem są działania Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem” z Cieszyna. W latach 1996 - 2009 organizacja pozyskała środki finansowe (budżet państwa, Organizacja Narodów Zjednoczonych, rząd Królestwa Holandii) na realizację projektów inwestycyjnych. Wyremontowano budynek Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii „Kontakt” przy ul. Ks. Janusza 3 oraz budynek Centrum Edukacji Socjalnej dla osób doświadczonych bezdomnością przy ul. Błogockiej 30 w Cieszynie. W 1999 roku wyremontowano budynek i uruchomiono w Cieszynie hostel dla kobiet i dzieci doświadczających przemocy przy ul. Mała Łąka 17.

Jak finansowane są projekty realizowane przez organizacje pozarządowe?

Jeżeli przez projekt rozumiemy sekwencję działań przeprowadzonych w określonym czasie, który ma precyzyjnie zdefiniowany cel oraz budżet, to przeciętna organizacja pozarządowa w powiecie cieszyńskim realizuje około 6 projektów rocznie. Przedsięwzięcia te, z jednej strony wynikają ze statutu danej organizacji, z drugiej zaś nie są nastawione na zysk, lecz na korzyść społeczną. Głównym źródłem finansowania przedsięwzięć realizowanych przez organizacje III sektora w powiecie są fundusze pozyskane z samorządu oraz składki członkowskie.

Zestawienie 27. Źródła finansowania projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Przeptyw informacji o źródłach finansowania działalności organizacji pozarządowych

Z danych ankietowych pozyskanych z samorządów powiatu cieszyńskiego wynika, że zdecydowana większość urzędów gmin/miast posiada informacje na temat aktywności NGO w pozyskiwaniu środków, które nie pochodzą z budżetu jednostek samorządu terytorialnego na realizowane projekty. Najczęściej samorządowcy dowiadują się o tej aktywności organizacji pozarządowych podczas bieżącej współpracy (niejednokrotnie organizacje same informują o tym urząd). Ponadto mają wgląd do tabel finansowych w ramach składanych ofert o dotację z budżetu gminy czy miasta. W Dębowcu, Strumieniu i Goleiszowie informacje o działaniach dotyczących pozyskiwania funduszy zewnętrznych przekazywane są podczas organizowanych spotkań czy szkoleń. Z kolei Urząd Miejski w Cieszynie rokrocznie wysyła ankiety do organizacji III sektora, zbierając informacje o aktywności NGO w pozyskiwaniu środków finansowych.

Zestawienie 28. Wiedza samorządów o pozyskiwaniu środków finansowych (niepochodzących z budżetu) na realizowane projekty przez NGO

Gmina/Miasto	Deklaracja posiadania wiedzy	Sposób/metoda/opis
Brenna	TAK	- poprzez bezpośredni kontakt z urzędem
Chybie	TAK	- poprzez bezpośredni kontakt z urzędem - z wniosków składanych w ramach gminnych konkursów (tabela montaż finansowy)
Cieszyn	TAK	- ankiety kierowane do organizacji pozarządowych
Dębowiec	TAK	- podczas organizowanych przez Urząd spotkaniach (w 2008 było ich 4)
Goleiszów	TAK	- przy okazji działań promocyjnych na rzecz organizacji, - podczas szkoleń i spotkań organizowanych dla organizacji pozarządowych, - w trakcie bieżącej współpracy z urzędem
Hażlach	TAK	- z wniosków składanych w ramach gminnych konkursów (tabela: montaż finansowy)
Istebna	TAK	- poprzez bezpośredni kontakt z urzędem
Skoczów	TAK	- poprzez bezpośredni kontakt z urzędem - z wniosków składanych w ramach gminnych konkursów (tabela: montaż finansowy)
Strumień	TAK	- organizacje informują Urząd (zwłaszcza liderzy) - sołtysi przekazują informacje podczas sesji rady miejskiej - podczas spotkań z mieszkańcami (zebrania wiejskie) - podczas spotkań Rady Sportu działającej przy radzie Miejskiej w Strumieniu
Ustroń	TAK	- poprzez bezpośredni kontakt z urzędem
Wisła	TAK	- z wniosków składanych w ramach gminnych konkursów (tabela: montaż finansowy) - informacje przekazane w bezpośrednich kontaktach organizacji z urzędem - przy okazji udzielanej pomocy przy wypełnianiu wniosków do innych programów
Zebrzydowice	TAK	- poprzez stały kontakt – urząd – NGO
Starostwo	TAK	- z wniosków składanych w ramach powiatowych konkursów (tabela: montaż finansowy)

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Jednocześnie może dziwić fakt, że mimo iż organizacje pozarządowe wskazują brak środków finansowych jako istotną przeszkodę dla skutecznego działania, to jednak nie narzekają na brak informacji o możliwych źródłach finansowania projektów. Wynika stąd, że przepływ informacji o możliwościach zdobycia i faktycznym zdobywaniu środków przez NGO pomiędzy organizacjami a samorządem jest dobry. O tym, że niewiele organizacji pozyskuje fundusze ze źródeł zewnętrznych, decydują zatem inne czynniki (głównie duża konkurencja w konkursach dotacyjnych, trudne procedury aplikowania, konieczność zagwarantowania wkładu własnego i prefinansowania projektu przed otrzymaniem dotacji).

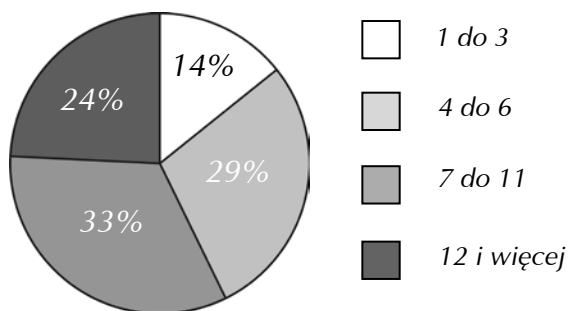
2.9 Zarządzanie w organizacjach pozarządowych

Dla efektywnego funkcjonowania każdej organizacji pozarządowej ważna jest zarówno umiejętność współpracy między osobami zrzeszonymi w NGO, jak i skuteczne przywództwo. Wielokrotnie współpraca ta zależy od częstotliwości kontaktów i dobrego przepływu informacji wewnątrz danej organizacji. Według badań ankietowych częstotliwość walnych zebrań członków organizacji z powiatu cieszyńskiego (najwyższa władza w stowarzyszeniach) przedstawia się następująco:

- 1 walne zgromadzenie rocznie - 73% organizacji,
- 2 walne zgromadzenia rocznie - 10 % organizacji,
- 3 i więcej zgromadzeń rocznie - 17% organizacji.

Kluczowe decyzje dotyczące bieżącej działalności organizacji pozarządowych podejmowane są podczas zebrań zarządów. W 33% organizacji spotkania zarządu odbywają się od 7 do 11 razy w roku.

Zestawienie 29. Liczba zebrań członków zarządów NGO z powiatu cieszyńskiego w roku

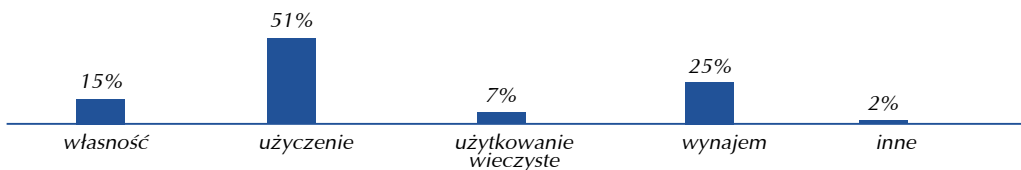
Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Zaprezentowana powyżej częstotliwość zebrań zarządów dobrze obrazuje natężenie aktywności poszczególnych organizacji. Jasne jest, że im częściej obraduje zarząd, tym więcej spraw jest do omówienia, a zatem działalność podmiotu jest bardziej intensywna.

2.10 Zaplecze techniczne działalności

W powiecie cieszyńskim 87% organizacji pozarządowych dysponuje pomieszczeniem dla prowadzenia działalności, lecz tylko 15% to właściciele swoich siedzib. Dominującą formą korzystania przez organizacje z lokali jest użyczenie.

Zestawienie 30. Forma prawna użytkowania lokalu organizacji pozarządowych

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

44% badanych organizacji deklaruje, że posiada wystarczający sprzęt komputerowy służący bieżącej działalności. Z szerokopasmowego Internetu (w siedzibie) korzysta zaledwie 23% NGO. To niewiele, biorąc pod uwagę fakt, że większość organizowanych w Polsce konkursów grantowych wymaga aktywnego korzystania z internetu. Trzeba też podkreślić, że w zasadzie nie są dostępne żadne instrumenty, które skutecznie wspierałyby wzmocnienie zasobów technicznych organizacji pozarządowych. O ile większe organizacje mogą ewentualnie rozbudowywać swoją bazę materialną przy okazji realizacji projektów (np. współfinansowanych ze środków UE), to mniejsze podmioty mają bardzo małe szanse na uzyskanie zewnętrznej dotacji na zakup wyposażenia, sprzętu.

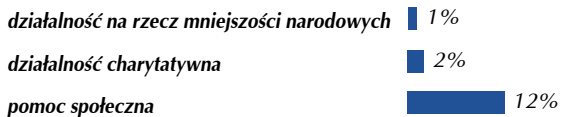
2.11 Partnerzy organizacji pozarządowych

Ponad połowa organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego (53%) realizowała projekty w partnerstwie z inną organizacją pozarządową, samorządem lub innym podmiotem. W 2008 roku łączna liczba projektów zrealizowanych w partnerstwie wyniosła 149. Organizacje pozarządowe najczęściej realizują projekty partnerskie w następujących obszarach:

- Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji – 25% organizacji,
- Nauka, edukacja, oświata, wychowanie – 20% organizacji,
- Kultura fizyczna i sport – 20% organizacji.

Zestawienie 31. Odsetek projektów w powiecie realizowanych w partnerstwie z podziałem na obszary działalności

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Organizacje pozarządowe z terenu powiatu cieszyńskiego najczęściej realizowały projekty partnerskie z jednostkami samorządu terytorialnego. W 2008 roku 43% NGO wykonało co najmniej jeden projekt partnerski z samorządem. Wśród tych partnerów szczególne miejsce zajmuje samorząd lokalny na poziomie gminy czy miasta (29%). Organizacje pozarządowe chętnie realizują projekty ze szkołami oraz instytucjami kultury (domy kultury, muzea). 23 spośród 100 organizacji pozarządowych realizowały projekt partnerski z innym NGO. Jedynie dla 4% organizacji partnerem jest podmiot komercyjny – firma prywatna. Świadczy to o niskim poziomie zainteresowania sektora biznesu udziałem w przedsięwzięciach inicjowanych przez III sektor jako partner (nie tylko jako sponsor). Widoczny jest brak ustalonego partnerstwa sektora pozarządowego z mediami, szczególnie tymi na poziomie lokalnym, choć z pewnością podczas realizacji większości przedsięwzięć przedstawiciele radia czy prasy są w kontakcie z NGO.

Zestawienie 32. Odsetek organizacji w powiecie cieszyńskim realizujących projekty partnerskie

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

Mimo, że 43% organizacji pozarządowych zadeklarowało realizację co najmniej jednego projektu partnerskiego z samorządem, to jedynie samorządy Cieszyna, Goleszowa, Skoczowa Strumienia, Ustronia i Wisły jednoznacznie potwierdziły taką formę współpracy. Do wspólnych projektów partnerskich nie są zapraszane przez NGO samorządy z Chybia, Dębowca, Istebnej i Starostwo Powiatowe w Cieszynie. Urząd Gminy w Brennej nie jest zapraszany do współpracy partnerskiej, ale sam wychodzi z taką inicjatywą. Partnerstwo rozumiane jest przez pracowników samorządowych bardzo różnorodnie. W Wiśle aplikowanie o środki z dotacji gminnych oraz promocja działań wiślańskich organizacji pozarządowych w gazecie lokalnej i miejskiej domenie internetowej rozumiane jest już jako partnerstwo. W Skoczowie do działań partnerskich zaliczono objęcie przez burmistrza honorowym patronatem przedsięwzięcia realizowanego przez NGO.

Zestawienie 33. Rozumienie partnerstwa z sektorem pozarządowym w samorządach

Gmina	Tak/Nie	Jak rozumiane jest partnerstwo?
Brenna	Nie	- to urząd zaprasza organizacje do partnerstwa
Chybie	Nie	nd
Cieszyn	Tak	- wspólne opracowywanie (od pomysłu do realizacji) projektów, uzgadnianie strategii działania (np. w pomocy społecznej), współpraca przy tworzeniu różnego rodzaju programów rozwoju (np. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Lokalny Plan Rewitalizacji, itp.).
Dębowiec	Nie	nd
Goleszów	Tak	- wspólna realizacja projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej
Hażlach	Tak	- współpraca przy realizacji projektów
Istebna	Nie	nd
Skoczów	Tak	- objęcie honorowego patronatu nad imprezą/przedsięwzięciem - współorganizacja przedsięwzięcia/imprezy
Strumień	Tak	- podział zadań podczas realizacji dużych gminnych imprez (Ośrodek Kultury, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe)
Ustroń	Tak	- wspólna realizacja projektów
Wisła	Tak	- realizacja wspólnych projektów - uczestnictwo przedstawicieli Urzędu w projektach realizowanych przez organizacje - składanie ofert w ramach ogłaszanych przez Miasto konkursów - promocja NGO i ich działań przez miasto (lokalna prasa, strona www)
Zebrzydowice	Tak	nd
Starostwo	Nie	nd

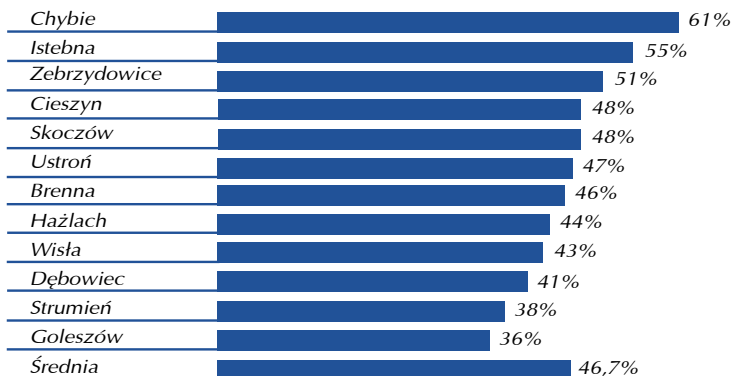
Źródło: badanie w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

2.12 Korzyści z działania organizacji pozarządowych

Badanie ankietowe pokazało, że blisko połowa mieszkańców powiatu odczuwa korzyści z działania organizacji pozarządowych. Najbardziej świadomi korzyści płynących z działalności III sektora są mieszkańcy gmin Chybie, Istebna i Zebrzydowice. W opinii mieszkańców powiatu najważniejsze korzyści, jakie można osiągnąć z działania NGO to:

- Umiejętność pożytecznego zagospodarowania wolnego czasu (48% respondentów),
- Możliwość podniesienia kwalifikacji lub umiejętności (14,1% respondentów),
- Szansa na samorealizację (14% respondentów),
- Otrzymanie wsparcia doradczego (8% respondentów),
- Otrzymanie wsparcia materialnego (6% respondentów).

Zestawienie 34. Korzyści odnoszone w wyniku działania organizacji pozarządowych

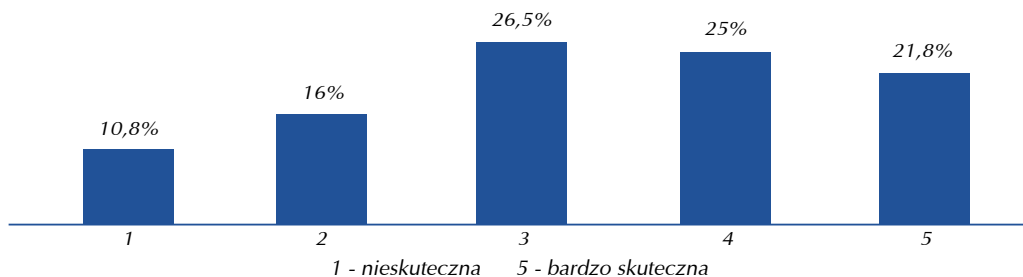
Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

Na dostrzeganie niewątpliwych korzyści, jakie przynoszą działania organizacji pozarządowych nie ma wpływu liczba działających NGO na danym terenie. Chybie i Zebrzydowice to gminy, w których działa najmniejsza liczba organizacji w powiecie. Mimo, że największą korzyścią, jaką oferują organizacje III sektora jest zagospodarowanie wolnego czasu, to istnieje spory popyt na profesjonalne usługi świadczone przez NGO - podniesienie kwalifikacji i wsparcie doradcze.

2.13 Ocena skuteczności działania organizacji pozarządowych

22% badanych mieszkańców powiatu uważa, że organizacje pozarządowe są w swoim działaniu bardzo skuteczne. Najlepsze noty, jeżeli chodzi o skuteczność, III sektor uzyskał w gminach Brenna, Hażlach i Skoczów. Natomiast mieszkańcy Dębowca są najbardziej krytyczni wobec działalności organizacji pozarządowych. Można zauważyć jeszcze spora lukę w świadomości społecznej dotyczącej efektów projektów realizowanych przez NGO - aż 27% ankietowanych ma trudności z oceną ich skuteczności. Wynika stąd potrzeba szerszej promocji przedsięwzięć inicjowanych i wdrażanych przez organizacje pozarządowe na Śląsku Cieszyńskim.

Zestawienie 35. Ocena mieszkańców powiatu dotycząca działalności organizacji pozarządowych w powiecie

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

2.14 Bariery, które można przełamać

83 na 100 organizacji pozarządowych ze Śląska Cieszyńskiego definiuje konkretne bariery dla swojego rozwoju. Do najczęściej wymienianych należą:

- Bariera finansowa - głównie trudności z pozyskiwaniem pieniędzy na działalność, brak możliwości finansowania wszystkich ciekawych pomysłów i przedsięwzięć organizacji (wiele organizacji wskazuje na trudności z pozyskaniem sponsora),
- Nadmierna biurokracja - zwłaszcza w ramach organizowanych przez gminy i powiat konkursów dotacyjnych (niewiele organizacji w powiecie jest zdolnych udźwignąć ciężar formalności i środków finansowych koniecznych do uzyskania dotacji),
- Rosnąca niechęć mieszkańców do pracy społecznej, nieodpłatnej (brak tzw. „społeczników”),
- Niska aktywność młodzieży rzutująca na brak zainteresowania działaniami w NGO,
- Brak zrozumienia społecznego dla zasad działalności III sektora (przedstawiciele organizacji czują się podejrzewani o nieuczciwą i interesowną działalność).

Dla organizacji pozarządowych z gmin Hażlach, Brenna, Dębowiec, Zebrzydowice, Golezów, Wiśla i Istebna zła sytuacja finansowa i trudności w zdobywaniu funduszy są głównym problemem, który odczuwają w codziennym funkcjonowaniu. Dla NGO z Chybia, Strumienia i Cieszyna obok finansów głównym problemem jest nadmierna biurokracja, w Ustroniu

natomiast brak zrozumienia dla działalności organizacji pozarządowych wśród społeczności lokalnej, a w Skoczowie - brak chętnych do pracy społecznej.

Zaskakujące jest to, że żadna badana organizacja pozarządowa w powiecie cieszyńskim za problem nie wykazała znużenia liderów, „wypalenia” osób zaangażowanych w działania organizacji. Według danych ogólnopolskich za 2008 rok⁵ dla 27% NGO jest to jeden z najważniejszych problemów w działalności.

Zestawienie 36. Bariery w rozwoju organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim

Bariery w rozwoju organizacji pozarządowych	
Hażlach	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: brak wolontariuszy, mała liczba chętnych do uprawiania sportu, brak nowych członków, nadmierna biurokracja, niespójność przepisów prawa, szkolenia dla organizacji pozarządowych robione są w niedogodnym czasie (do południa), a członkowie organizacji to osoby z reguły zatrudnione
Chybie	Bariera główna: finanse, nadmierna biurokracja Pozostałe bariery: brak własnego lokalu, brak wolontariuszy
Strumień	Bariera główna: finanse i nadmierna biurokracja Pozostałe bariery: brak konieczność prowadzenia księgowości, kłopoty z rozliczaniem z urzędem skarbowym, brak doświadczenia, traktowanie organizacji pozarządowych przez urząd skarbowy jak podmiotów gospodarczych, niska aktywność mieszkańców, brak sprzętu i wyposażenia
Brenna	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: brak lobby organizacji pozarządowych, niska aktywność mieszkańców, brak nowych członków, niewielkie zaangażowanie młodzieży w działalność organizacji pozarządowych
Dębowiec	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: brak ludzi do pracy społecznej, wolontariackiej
Zebrzydowice	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: ograniczona liczba wolontariuszy, nadmierna biurokracja, niska liczba aktywnych członków
Goleszów	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: brak bazy szkoleniowej, niskie zaangażowanie mieszkańców, niska liczba aktywnych członków, nadmierna biurokracja, brak wolontariuszy, brak lokalu na siedzibę organizacji
Ustron	Bariera główna: finanse, brak zrozumienia dla działalności organizacji pozarządowych wśród społeczności lokalnej Pozostałe bariery: brak lokalu, trudności we współpracy z instytucjami publicznymi, niechęć ludzi do pracy społecznej, konkurencja wśród organizacji, małe zainteresowanie mediów działalnością organizacji
Wisła	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: nadmierna biurokracja, brak chętnych do pracy społecznej, niska liczba aktywnych członków, niskie zainteresowanie młodzieży działalnością organizacji, brak zaangażowania mieszkańców, niska liczba członków organizacji, brak wykwalifikowanej kadry trenerskiej
Istebna	Bariera główna: finanse Pozostałe bariery: brak czasu na działalność w organizacji, brak doświadczenia w prowadzeniu organizacji, brak wolontariuszy, brak nowych członków
Skoczów	Bariery główne: finanse, brak chętnych do pracy społecznej Pozostałe bariery: nadmierna biurokracja, niska liczba aktywnych członków, niskie zainteresowanie społeczeństwa działalnością organizacji pozarządowych, brak chętnych do przystąpienia do organizacji
Cieszyn	Bariery główne: finanse, nadmierna biurokracja Pozostałe bariery: brak wystarczającego wsparcia dla samorządów, brak zaangażowania wszystkich członków w działalność organizacji, zły stan techniczny siedziby organizacji, brak wiedzy dotyczącej zarządzania organizacją, niska liczba aktywnych członków, brak pomocy finansowej i doradczej, złe warunki lokalowe, brak siedziby, brak zrozumienia da działalności organizacji płynące ze społeczności lokalnej, trudności w nawiązywaniu partnerstw, brak nowych członków, brak zaufania między ludźmi, brak wolontariuszy

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009)

⁵ Tamże.

3. WSPÓLNIE NA RZECZ LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI - ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I SAMORZĄD

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (dalej UDPP) z 2003 roku to jeden z ważniejszych aktów prawnych z punktu widzenia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Dla organizacji pozarządowych oznaczała głęboką zmianę, zwłaszcza w kontekście relacji z administracją samorządową. Ustawa tworzy bowiem mechanizmy wzajemnej współpracy i określa formy, jakie powinna przyjmować. Odnoszą się one do kwestii związanych z finansowaniem działalności organizacji, ale są to także formy pozafinansowe:

- Zlecenie w drodze konkursów realizacji zadań publicznych (powierzenie lub wspieranie) poprzez udzielenie dotacji na dofinansowanie ich realizacji,
- Wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków,
- Konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji,
- Tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym (rady pożytku publicznego).

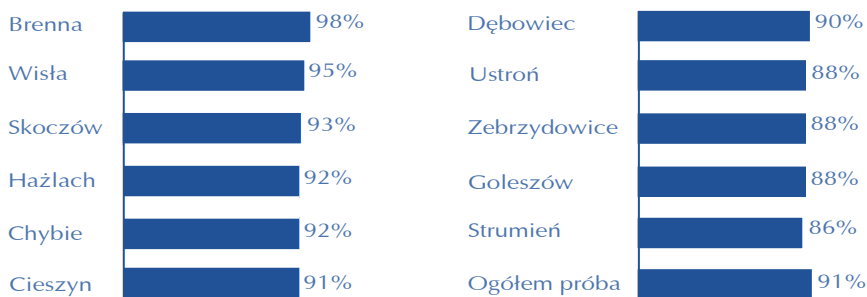
3.1 Czy samorząd powinien wspierać organizacje pozarządowe?

W Gminie Brenna 98% respondentów odpowiedziało twierdząco na pytanie czy gmina powinna wspierać działalność organizacji pozarządowych. Średnia dla powiatu to 91%. W opinii mieszkańców organizacje pozarządowe powinny być wspierane przez samorząd terytorialny z następujących przyczyn:

- Jest to potrzebne dla funkcjonowania III sektora (25% respondentów),
- Organizacje pozarządowe działają na rzecz społeczności lokalnej (21% respondentów),
- Jest to korzystne dla gminy/miasta (16% respondentów),
- Jest to obowiązkiem samorządu (5% respondentów),
- Organizacje pozarządowe są skuteczniejsze w działaniu od gminy/miasta (1% respondentów).

Inaczej niż w opinii ankietowanych mieszkańców, zdaniem wielu samorządowców, wyższa skuteczność działania organizacji III sektora, jest ważnym czynnikiem decydującym o wartości współpracy sektora publicznego z pozarządowym.

Zestawienie 37. Czy miasto/gmina powinna wspierać działalność organizacji pozarządowych?

Źródło: badanie ankietowe w ramach projektu CieszLab (marzec 2009)

Przyzwolenie społeczeństwa na wsparcie organizacji pozarządowych przez jednostki samorządu terytorialnego jest powszechne i zdecydowane. Mieszkańcy widzą właśnie w samorządach głównego sponsora NGO. Jednak finansowe wsparcie projektów realizowanych przez organizacje nie wyczerpuje katalogu oczekiwań NGO, które wskazują także na potrzeby w zakresie pozafinansowej pomocy materialnej (np. przekazywanie mebli, użyczenie lokalu), współpracy w zakresie promocji realizowanych projektów i zachęcania mieszkańców do aktywnego włączania się w działalność na rzecz III sektora, a także ułatwień administracyjnych.

3.2 Projekty dofinansowane przez samorząd

W latach 2005 – 2008 samorządy z terenu powiatu cieszyńskiego udzieliły organizacjom pozarządowym blisko 2 tys. dotacji. Największą liczbę dotacji udzielił Urząd Miejski w Cieszynie oraz Starostwo Powiatowe.

Zestawienie 38. Liczba udzielanych dotacji przez samorządy dla organizacji pozarządowych w latach 2005 - 2008

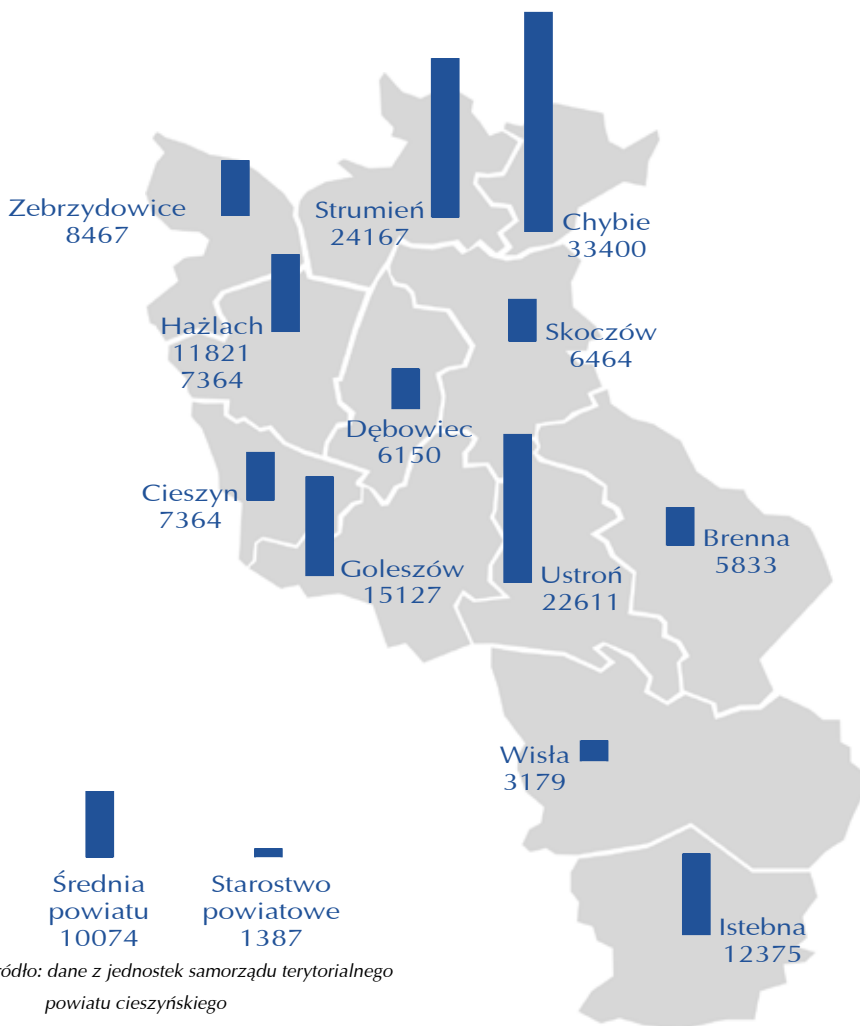
JST	2005	2006	2007	2008
Starostwo Powiatowe	151	154	144	168
Skoczów	43	44	43	47
Cieszyn	151	163	160	159
Ustroń	28	46	46	45
Dębowiec	6	8	9	14
Brenna	12	10	14	18
Istebna	6	11	14	8
Strumień	5	5	6	6
Goleszów	6	6	10	11
Zebrzydowice	11	15	15	15
Chybie	1	1	5	6
Wiśla	13	11	16	19
Hażlach	6	7	10	14
RAZEM	439	481	492	530

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Jak pokazuje powyższa tabela, w roku 2008 organizacje pozarządowe uzyskały 530 samorządowych dotacji na realizację projektów. NGO z Chybia, Strumienia oraz Ustronia otrzymują największą średnią kwotę dotacji. W Gminie Chybie w 2008 roku na dotacje przeznaczono najwyższą kwotę ze wszystkich gmin wiejskich powiatu cieszyńskiego (200,4 tys. zł). Jed-

nocześnie jest to gmina, w której oficjalnie działa zaledwie 13 NGO, natomiast mieszkańcy deklarują najwyższą w skali powiatu aktywność społeczną. O dotacje w 2008 roku ubiegał się Robotniczy Klub Sportowy „Cukrownik” Chybie oraz Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej „Radość”.

Zestawienie 39. Średnia wysokość dotacji z budżetu gminy/miasta na jedną org. poz. w 2008 roku [w zł.]

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Można przyjąć, że w powiecie cieszyńskim w 2008 roku średnia kwota dofinansowania pojedynczego projektu organizacji pozarządowej z samorządowego budżetu wyniosła około 10 tys. zł. W gminach, gdzie działa mniej organizacji pozarządowych, samorząd dofinansowuje mniejszą liczbę projektów, ale za wyższymi kwotami (Chybie, Strumień, Istebna). Wyjątkiem jest miasto Ustroń, w którym organizacje pozarządowe zrealizowały aż 45 projektów, a średnie dofinansowanie samorządu wyniosło 22,6 tys.

3.3 Pozafinansowe formy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Oprócz znaczącego wsparcia finansowego, jednostki samorządu terytorialnego udzielają III sektorowi także pomocy niefinansowej. Pozafinansową pomoc sektora publicznego można podzielić na:

- Wsparcie merytoryczne – dotyczy przede wszystkim pomocy w sporządzaniu ofert konkursowych, wniosków, sprawozdań; prowadzenie szkoleń i konsultacji; pomocy w redagowaniu pism, próśb i podań,
- Wsparcie informacyjne i promocyjne – dotyczy przede wszystkim umieszczania na stronach internetowych samorządów i prasie lokalnej informacji o działalności NGO, promocję za granicą (głównie w gminie/mieście partnerskim), informowanie o przedsięwzięciach kierowanych do organizacji pozarządowych przez inne instytucje,
- Wsparcie techniczne – organizacja szkoleń, udostępnianie sal konferencyjnych, pomieszczeń biurowych oraz możliwość korzystania z urządzeń i materiałów biurowych.

W powiecie cieszyńskim wszystkie samorządy umieszczają na stronach internetowych oraz w prasie lokalnej informacje o działalności III sektora. Ta forma wsparcia jest tak rozpowszechniona, ponieważ działalność NGO jest również formą promocji dla gminy czy miasta. Samorządy udostępniają również sale konferencyjne, biura i pomieszczenia na działalność organizacji. Ta forma wsparcia praktykowana jest we wszystkich samorządach w powiecie. Pracownicy samorządowi udzielają także stałego wsparcia, aby organizacje zdobywały fundusze na realizację zadań:

- W 7 na 13 urzędów pracownicy wspierają organizacje w wypełnianiu formularzy ofertowych oraz sprawozdań w ramach konkursów dotacji na realizację zadań publicznych,
- W Golezowie, Cieszynie, Zebrzydowicach, Dębowcu i Strumieniu pracownicy urzędów pomagają w wypełnianiu wniosków do innych programów i grantodawców,
- W 10 na 13 urzędów organizacje są informowane o dostępności pozabudżetowych środków finansowych.

Wsparcie (pозafinansowe) udzielane przez samorząd terytorialny na rzecz NGO jest w odczuciu pracowników samorządowych czymś oczywistym. We wszystkich gminach pracownicy starają się zachować dobre relacje z przedstawicielami organizacji trzeciego sektora. Współpraca ta jednak nie ma charakteru systemowego i nie jest ujmowana w ramach żadnych struktur. W żadnej gminie powiatu cieszyńskiego nie funkcjonuje instytucja na kształt „centrum wspierania organizacji pozarządowych”, która świadczyłaby pełny zakres profesjonalnego wsparcia dla NGO (porady prawne, księgowość, pozyskiwanie środków finansowych, itp.). Struktura taka nie działa również na poziomie powiatu, co może dziwić, biorąc pod uwagę, że na ziemi cieszyńskiej zarejestrowanych jest 435 organizacji pozarządowych.

Zestawienie 40. Pozafinansowe formy wsparcia organizacji pozarządowych przez jednostki samorządu terytorialnego

Pozafinansowe formy wsparcia dla NGO	Cieszyn	Hazlach	Zebrzydowice	Chybie	Ustron	Skoczów	Dębowiec	Brenna	Istebna	Wisła	Strumięń	Goleszów	Powiat
Promocja działań NGO (głównie: gazeta lokalna, www)													
Promocja działań NGO za granicą													
Wypełnianie wniosków konkursowych i sprawozdań													
Wypełnianie wniosków o pozyskanie środków spoza budżetu gminy /miasta/powiatu													
Udostępnianie lokali, sal konferencyjnych, szkoleniowych													
Informowanie o działaniach innych instytucji (gł. szkolenia, informacja o grantach)													
Udostępnianie sprzętu, w tym komputerowego i innych urządzeń biurowych													
Organizacja konsultacji i szkoleń dla NGO													
Współorganizacja/uczestnictwo w przedsięwzięciach organizowanych przez NGO													
Wsparcie w tworzeniu partnerstw													
Działalność zespołu ds. pożytku publicznego													
Wsparcie w redagowaniu pism, podań, próśb organizacji potrzebnych w bieżącej działalności													
Wzajemna informacja o kierunkach działalności i współdziałania													
Podejmowanie wspólnych działań na rzecz diagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców													

Legenda: głównie uzupełniające brak

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

3.4 Znaczenie działania organizacji pozarządowych

Przełomowe dla współpracy organizacji pozarządowych z sektorem publicznym okazało się nałożenie na samorządy obowiązku sporządzania i realizacji tzw. rocznych programów współpracy. Programy są uchwalane na podstawie zapisów ustaw o samorządzie gminnym, samorządzie

powiatowym oraz art. 5 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jest to podstawowe (obok przepisów dotyczących organizacji konkursów) narzędzie, które przyczynia się do usystematyzowania relacji i współpracy między sektorem pozarządowym i samorządowym. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie współpraca organizacji pozarządowych i sektora publicznego powinna się opierać na następujących zasadach:

- Pomocniczość (subsydiarność) – władza publiczna powinna pozostawiać organizacjom pozarządowym do wykonania wszystko to, co są w stanie zrobić samodzielnie, a włączać się jedynie w przypadkach, kiedy wśród III sektora zostaną wyczerpane wszystkie możliwości,
- Suwerenność stron – odrębność i suwerenność NGO, uznania ich prawa do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów,
- Partnerstwo – polega na wspólnym uczestnictwie administracji i organizacji pozarządowych w identyfikowaniu i definiowaniu problemów, których rozwiązywanie stanowi przedmiot zadań publicznych, a także na wspólnym wypracowaniu sposobów wykonania tychże zadań,
- Efektywność – polega na wyborze najbardziej skutecznego sposobu wykorzystania środków publicznych przez organizacje pozarządowe,
- Uczciwa konkurencja – równość w dostępie do informacji, dostępie do środków finansowych, jawność oraz wysoka jakość wykonywanych zadań,
- Jawność – udostępnienie przez organy administracji publicznej współpracującym z nimi organizacjom pozarządowym informacji o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na realizację zadań publicznych.

Zestawienie 41. Ocena jednostek samorządu terytorialnego dotycząca współpracy z NGO

Ocena współpracy		Rekomendacje/komentarz
Brenna	Dobra	Współpraca ma szanse być lepsza
Chybie	Dobra	Wzajemny szacunek, dobre traktowanie się
Cieszyn	Bardzo dobra	Poszanowanie zasady subsydiarności, niezależność urzędu i organizacji
Dębowiec	Dobra	Realizacja powierzonych zadań jest prawidłowa
Goleszów	Bardzo dobra	Organizacje pozarządowe bardzo dobrze wykonują zadania własne gminy z dziedziny kultury, sportu, turystyki, organizacji imprez
Hażlach	Dobra	Formalna na tyle, na ile wynika z przepisów, pozaformalna jest ograniczona
Istebna	Dobra	Jest porozumienie między urzędem a organizacjami pozarządowymi
Skoczów	Bardzo dobra	NGO to poważny i cenny partner, współpraca ma wieloletnią tradycję
Strumień	Dobra	Jest jeszcze wiele do zrobienia (pozyskiwanie funduszy przez organizacje, umiejętność rozliczania projektów)
Ustroń	Bardzo dobra	Organizacje bardzo dobrze wywiązują się z zadań z zakresu kultury, oświaty, sportu i turystyki
Wisła	Dobra	Większa otwartość, będzie rozwijać się przy zachowaniu obopólnej woli współpracy
Zebrzydowice	Dobra	Na zasadach partnerstwa, wzajemne informowanie się i pomoc w realizacji zadań
Starostwo Powiatowe	Dobra	Organizacje współpracują ze Starostwem Powiatowym głównie poprzez uczestnictwo w otwartych konkursach ofert

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Pracownicy samorządowi gmin i miast powiatu cieszyńskiego współpracę z organizacjami III sektora oceniają dobrze. Ważne jest, aby zwrócić uwagę na dwa komentarze, a w zasadzie pytania, które postawili urzędnicy Starostwa Powiatowego oraz Urzędu Miejskiego w Cieszynie, i które bezpośrednio dotyczą współpracy samorządu z NGO:

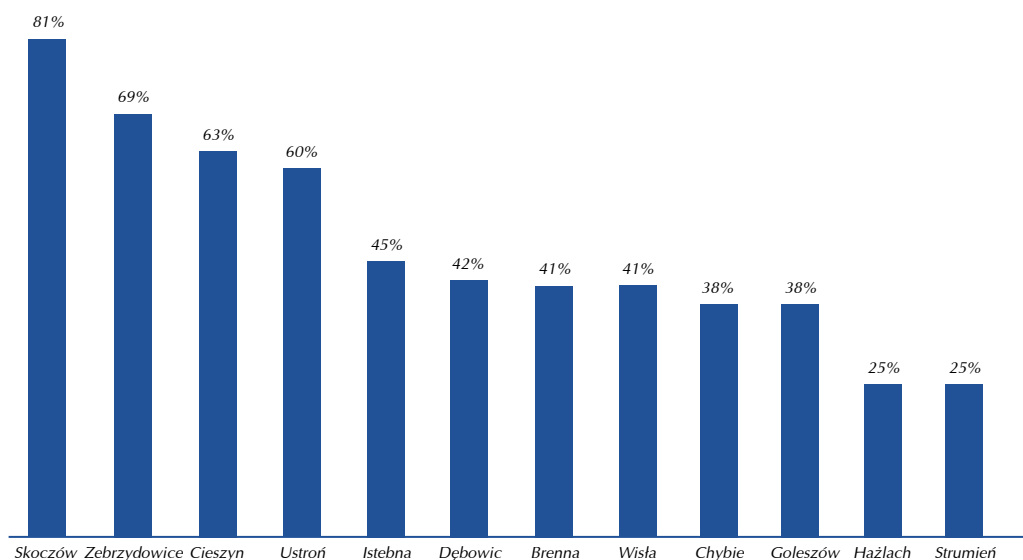
1. Czy organizacje pozarządowe współpracowałyby z samorządem, gdyby nie jego pomoc finansowa?
2. Czy silne, niezależne organizacje III sektora, mogące realizować swoje działania bez wsparcia finansowego i materialnego samorządu, decydowałyby się na współpracę partnerską z samorządem (gdyby partnerstwo było pewną opcją a nie koniecznością)?

Są to pytania o rzeczywiste podstawy współpracy sektorów publicznego i pozarządowego. Czy współpraca ta jest tylko operacyjna, której najważniejszym elementem jest transfer środków finansowych, czy też partnerstwo jest zorientowane na cele publiczne, na wartości urzeczywistniane w wyniku wspólnego działania? Nie ma oczywiście prostej odpowiedzi na te pytania. Można jednak odgadnąć intencje samorządowców, którzy liczą na trwałą współpracę, w ramach której system dotacji byłby niejako mechanizmem dodatkowym. Z drugiej strony strategiczne partnerstwo, opierające się na wspólnych celach i wartościach, może powstawać tylko w wyniku debaty, w którą zaangażowane są wszystkie zainteresowane strony. Niestety w powiecie cieszyńskim, ani na poziomie gminnym, ani powiatowym, nie widać szerokiej przestrzeni dla dyskusji, która mogłaby w przyszłości owocować trwałym partnerstwem międzysektorowym.

3.5 Aktywne organizacje pozarządowe

W opinii pracowników samorządowych gmin powiatu cieszyńskiego średnio 47% organizacji to te, które są aktywne. W Skoczowie, Ustroni, Cieszynie i Zebrzydowicach ponad połowa NGO uzyskało opinię aktywnych, natomiast co czwarta w Strumieniu i Hażlach.

Zestawienie 42. Odsetek aktywnych organizacji pozarządowych według opinii samorządowców

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Do najaktywniejszych organizacji III sektora w poszczególnych gminach i miastach w opinii samorządowców należą:

- W Cieszynie: Stowarzyszenie oraz Fundacja „Być Razem”,
- W Chybiu: Robotniczy Klub Sportowy „Cukrownik” Chybie, Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej „Radość”, Towarzystwo Miłośników Zarzecza oraz Stowarzyszenie Ekologiczne „EKO-Życie”,
- W Hażlachu: Stowarzyszenie Historyczno - Rekonstrukcyjne Śląsk Cieszyński,
- W Zebrzydowicach: kluby sportowe: Ludowy Klub Sportowy w Kończycach Małych, Kolejowy Klub Sportowy “Spójnia” Zebrzydowice, Górniczy Klub Sportowy “Morcinek” Kaczyce, Uczniowski Klub Sportowy “Sokół”, Towarzystwo Rekreacyjno-Sportowe “La Mirage”,
- W Ustroniu: Stowarzyszenia realizujące zadania z zakresu kultury, oświaty, sportu i turystyki,
- W Skoczowie: ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia sportowe, stowarzyszenia i fundacje zajmujące się sztuką, religią i promocją kulturalną Skoczowa,
- W Dębowcu: stowarzyszenia sportowe, a zwłaszcza Ludowy Klub Sportowy „Wyzwolenie” w Simoradzu,
- W Brennej: koła gospodyń wiejskich, Koło Emerytów i Rencistów, Fundacja im. Zofii Kossak, kluby sportowe oraz Stowarzyszenie Rozwoju Integracja,
- W Istebnej: Stowarzyszenie Miłośników Beskidzkiego Folkloru, Muzyki, Tańca i Śpiewu „Pod Ochodzitą”, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne “Istebna”, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Regionalnego „Na Grapie” w Jaworzynce, ochotnicze straże pożarne (Istebna Centrum, Koniaków i Jaworzynka) oraz kluby sportowe: Klub Piłkarski “Trójwies” Istebna, Międzyszkolny Klub Sportowy Istebna,
- W Strumieniu: Macierz Ziemi Cieszyńskiej (Strumień, Drogomyśl), Towarzystwo Śpiewacze “LUTNIA” im. Jana Orszulika w Strumieniu, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pruchna, Klub Ekologiczny “Eko” Drogomyśl,
- W Goleszowie: Stowarzyszenie Miłośników Dziegielowa, koła gospodyń wiejskich, Towarzystwo Wędkarskie TON, Towarzystwo Miłośników Ziemi Goleszowskiej (zwłaszcza sekcja ogrodnicza), ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe,
- W Wiśle: organizacje turystyczne (m. in. PTTK w Wiśle, Wiślańska Organizacja Turystyczna), organizacje sportowe (m. in. UKS Wisła Centrum), Chrześcijańska Fundacja ELIM.

3.6 Projekty aktywizujące mieszkańców

Z punktu widzenia samorządu najważniejszym wskaźnikiem aktywności organizacji pozarządowych jest wpływ na rozwój lokalny. Umiejętność przyciągnięcia i zaangażowania mieszkańców w realizowane projekty to drugi najważniejszy wskaźnik aktywności organizacji III sektora. W Chybiu, Ustroniu i Brennej działania organizacji III sektora są jednocześnie ważnym elementem skutecznej promocji gminy. Pracownicy samorządowi w Ustroniu, Goleszowie i Hażlachu uważają, że jednym z ważnych kryteriów aktywności NGO jest angażowanie osób mających cechy przywódcze, liderów społeczności lokalnej. Ważnym aspektem aktywności organizacji jest również umiejętność pozyskania środków na działalność, a zwłaszcza tych niepochodzących z budżetu gminy. Samorządowcy z Cieszyna, Goleszowa, Wisły i Dębowca uważają, że umiejętność pozyskiwania funduszy na bieżącą działalność i realizację projektów jest przejawem aktywności organizacji. Na innowacyjność, wszechstronność i pomysłowość NGO zwrócono szczególną uwagę w Skoczowie oraz Wiśle.

Zestawienie 43. Wskaźniki aktywności NGO podawane przez samorządowców

Chybie:

- umiejętność angażowania mieszkańców
- udział mieszkańców/członków organizacji w przedsięwzięciach w skali krajowej i międzynarodowej
- wpływ na promocję gminy
- działania na rzecz integracji społeczności lokalnej

Goleszów:

- zabieganie o fundusze na działalność
- realizacja projektów
- niezależność finansowa i organizacyjna od samorządu gminnego,
- liderzy działający w organizacji

Ustroń:

- realizacja zadań własnych gminy poprzez realizację projektów
- otrzymywanie dotacji z urzędu
- wpływ na promocję miasta
- działanie zgodnie z potrzebami społeczności lokalnej
- liderzy działający w organizacji
- wykorzystanie potencjału ludzkiego (wolontariusze, działacze społeczni)

Brenna:

- realizacja projektów
- umiejętność przyciągnięcia mieszkańców
- działalność na rzecz rozwoju i promocji gminy

Hażlach:

- członkowie potrafiący działać społecznie, hobbyści
- realizacja projektów
- liderzy, osoby chętne do działania
- nastawienie na rozwój lokalny

Zebrzydowice:

- organizacja imprez i zawodów sportowych

Cieszyn:

- realizacja zadań własnych gminy
- liczba i wysoka jakość realizowanych projektów
- liczba mieszkańców korzystających z oferty organizacji pozarządowych
- niezależność finansowa i organizacyjna od samorządu

Skoczów:

- realizacja projektów
- wszechstronność w działaniu
- umiejętność przyciągnięcia dzieci i młodzieży

Wisła:

- działania na rzecz rozwoju miasta (turystyka, sport)
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na działalność
- pomysłowość w organizowanych imprezach (zwłaszcza turystycznych)
- przeciwdziałanie alkoholizmowi
- zaangażowanie członków w działalność organizacji
- angażowanie się w działania inicjowane przez Urząd Miejski

Dębowice:

- realizacja projektów
- uczestnictwo w życiu społecznym gminy
- ubieganie się o środki zewnętrzne na działalność
- systematyczne poszerzanie zakresu działań

Istebna:

- realizacja projektów (imprez, przedsięwzięć)

Strumień:

- umiejętność aktywizacji mieszkańców
- realizacja projektów

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

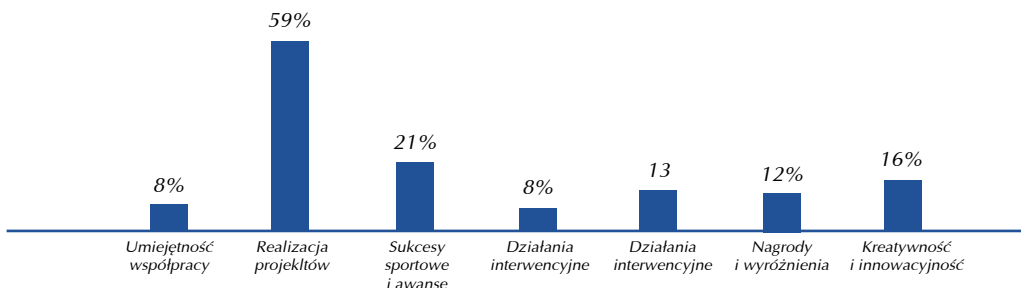
Jak widać pracownicy samorządowi dostrzegają różnorodne korzyści wynikające z aktywności organizacji trzeciego sektora. Można powiedzieć, że jeśli organizacje pozarządowe są aktywne, to samorządowcy „mają łatwiej” – projekty realizowane społecznie i oddolne inicjatywy wpływają pozytywnie na jakość życia mieszkańców. Mobilizacja lokalnej społeczności do działania w ramach struktur III sektora przynosi wymierne efekty w postaci skuteczniejszego rozwiązywania konkretnych problemów na poziomie lokalnym, a także poprawy efektywności komunikacji pomiędzy samorządem i mieszkańcami.

3.7 Sukcesy organizacji pozarządowych

Zdecydowana większość (około 90%) NGO w powiecie cieszyńskim potrafi jednoznacznie wskazać największy sukces w swojej działalności. Dla organizacji początkujących największym osiągnięciem jest rozpoczęcie działalności i pierwsze realizowane przedsięwzięcia. Dla

59 % organizacji z powiatu cieszyńskiego sukcesem jest sama realizacja projektów, ich wyjątkowość oraz zaangażowanie uczestników. Kluby sportowe wskazują awans (lub utrzymanie się) w lidze, jako wymierny sukces działalności.

Zestawienie 44. Największe sukcesy organizacji pozarządowych z terenu powiatu w ostatnich 3 latach

Źródło: badanie ankietowe projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009 r.)

Organizacje pozarządowe za największe sukcesy w swojej działalności uznają realizację projektów, przedsięwzięć i imprez. Jednocześnie wszystkie gminy powiatu cieszyńskiego uznały, że właśnie „projektowa” formuła działalności jest najważniejszym wyznacznikiem aktywności NGO. W odniesieniu do całego powiatu można sformułować wniosek, że szczególnie pożądana jest intensyfikacja wsparcia organizacji pozarządowych na poziomie projektów przez nie proponowanych, w szczególności tych, które przyciągają mieszkańców i integrują społeczność lokalną.

3.8 Potencjał organizacji pozarządowych

W odbiorze pracowników samorządowych potencjał organizacji pozarządowych na Śląsku Cieszyńskim jest bardzo duży. Każda gmina czy miasto potrafi wskazać cechy organizacji stanowiące o ich potencjale. Jednocześnie w zgodnej opinii organizacje wykorzystują swój potencjał na rzecz rozwoju lokalnego. O potencjale NGO z terenu Śląska Cieszyńskiego świadczy przede wszystkim:

- Umiejętność inicjowania, realizowania przedsięwzięć (również wspólnie z samorządem),
- Zasoby ludzkie: liderzy, aktywni członkowie,
- Umiejętność wykonywania zadań w oparciu o pracę wolontariacką i o własne zasoby materialne i finansowe,
- Umiejętność przyciągnięcia uczestników projektów, zaangażowania mieszkańców w podejmowane działania, integracji mieszkańców;
- Kreatywność i innowacyjność podejmowanych działań, tworzenie przestrzeni dla realizacji pasji i zainteresowań,
- Umiejętność wykorzystania różnych źródeł finansowania bieżącej działalności i realizacji projektów,
- Przyczynianie się do rozwoju i promocji gminy/miasta.

Zestawienie 45. Potencjał organizacji pozarządowych w opinii pracowników samorządowych

Chybie	<ul style="list-style-type: none"> - przyczynianie się do rozwoju gminy - wpływa na efektywność promocji gminy
Cieszyn	<ul style="list-style-type: none"> - zasoby materialne (siedziby, sprzęt) - umiejętności, tradycja, doświadczenie - liderzy - realizacja projektów, imprez
Goleszów	<ul style="list-style-type: none"> - zasoby ludzkie (liczba członków, liderzy) - dbałość o obiekty gminne, utrzymanie obiektów - zaangażowanie w realizację projektów - profesjonalizm w realizacji projektów
Skoczów	<ul style="list-style-type: none"> - uzupełniają działania gminy - zaangażowanie w działalność - umiejętność realizacji zadań wspólnie z gminą
Ustroń	<ul style="list-style-type: none"> - innowacyjność w działaniu (innowacyjne projekty) - liderzy, osoby aktywne w organizacjach, zasoby ludzkie - pasja i chęć do działania członków - docieranie do mieszkańców, aktywizacja mieszkańców
Wisła	<ul style="list-style-type: none"> - duża liczba organizacji prowadzi aktywną działalność - pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej - współdziałanie z Urzędem Miejskim - kreatywność w działaniu – organizacja imprez turystyczno – sportowych
Brenna	<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność realizacji projektów - umiejętność pozyskiwania i rozliczania środków gminnych
Dębowiec	<ul style="list-style-type: none"> - ambicje i chęć działania NGO - działania na rzecz sportu - umiejętność trafienia z ofertą do mieszkańców - młode kadry
Hażlach	<ul style="list-style-type: none"> - zdolność do pracy społecznej, nieodpłatnej
Istebna	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów - różnorodność podejmowanych projektów, zadań
Zebrzydowice	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz rozwoju sportu
Strumień	<ul style="list-style-type: none"> - posiadanie osobowości, liderów - samodzielność (organizacyjna i finansowa) - kreatywność - chęć działania i innowacyjność w działaniach - umiejętność aktywizacji mieszkańców - umiejętność podejmowania działań na rzecz integracji społeczności lokalnej - świadomość swojej wyjątkowości
Starostwo Powiatowe	<ul style="list-style-type: none"> - duże zaangażowanie organizacji przede wszystkim w dziedzinie sportu, kultury i pomocy społecznej, daleko wykraczające poza ich potencjał organizacyjny, opierając się przy tym o sprzęt i usługi osób prywatnych - umiejętność wykonywania zadań w oparciu o pracę wolontariacką i o własne zasoby materialne i finansowe

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

3.9 Wady i zalety współpracy samorządów z organizacjami

Największym problemem we współpracy samorządów z NGO w opinii pracowników samorządowych jest zbyt duże obciążenie administracyjne procesów związanych z przyznawaniem i rozliczaniem dotacji dla NGO. Wskazują na to samorządowcy z Brennej, Dębowca, Goleszowa, Hażłacha, Istebnej, Skoczowa, Wisły i Starostwa Powiatowego w Cieszynie. Problem ten można by było zniwelować, gdyby organizacje III sektora korzystały z usług wykwalifikowanych księgowych, a koszty te stanowiłyby wydatki kwalifikowane w ramach przyznawanych dotacji. W Cieszynie, gdzie funkcjonuje największa liczba organizacji pozarządowych, najpoważniejszym mankamentem z punktu widzenia samorządowców jest nieprzygotowanie organizacji i samorządu do dojrzałej współpracy, opartej na przekonaniu o wspólnych celach i o braku konkurencji z obu stron. Zdarza się, że działania organizacji są postrzegane jako zagrożenie dla samorządu - jako konkurencja w realizacji zadań własnych.

Zestawienie 46. Współpraca NGO - samorząd: problemy i czynniki pozytywne wg. samorządowców

Gmina	Problemy we współpracy samorząd – NGO	Czynniki pozytywne we współpracy samorząd - NGO
Brenna	<ul style="list-style-type: none"> - rozliczanie przyznanych dotacji z gminy - realizacja projektów 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie umiejętności/wiedza osób działających w NGO - duża wola działania - funkcjonowanie prężnych organizacji na terenie gminy
Chybie	<ul style="list-style-type: none"> - brak 	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca układa się bezproblemowo
Cieszyn	<ul style="list-style-type: none"> - nieprzygotowanie do dojrzałej współpracy opartej na przekonaniu o wspólnym celu i o braku konkurencji (NGO-samorząd) - NGO postrzegane są jako zagrożenie dla samorządu (jako konkurencję) 	<ul style="list-style-type: none"> - wola i chęć porozumienia ze strony NGO
Dębowiec	<ul style="list-style-type: none"> - niska świadomość organizacji o możliwościach pozyskiwania środków na działalność - rozliczanie dotacji gminnych - problemy kadrowe w organizacjach 	<ul style="list-style-type: none"> - duża chęć do działania organizacji - wywiązywanie się z obowiązków wobec gminy - trafianie w potrzeby społeczności lokalnej
Goleszów	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone środki gminne na organizację - bariery prawne - organizacji nie stać na profesjonalną księgowość - słaba jakość składanych sprawozdań finansowych - niezdrowe ambicje liderów organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wspólna realizacja zadań (projektów) - przyciąganie do Goleszowa odwiedzających i turystów - aktywizacja mieszkańców
Hażlach	<ul style="list-style-type: none"> - nadmierna biurokracja 	<ul style="list-style-type: none"> - sukcesy odnoszone przez organizację
Istebna	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone możliwości finansowego wsparcia organizacji z budżetu gminy - problemy z przygotowaniem ofert na konkursy gminne - problemy z rozliczaniem dotacji 	<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność realizacji najróżniejszych projektów
Skoczów	<ul style="list-style-type: none"> - rozliczanie projektów - brak aktywności w pozyskiwaniu środków na działalność poza budżetem gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - rośnie liczba organizacji pozarządowych, a tym samym liczba osób aktywnie działających na rzecz rozwoju miasta
Strumień	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone możliwości finansowego wsparcia organizacji z budżetu gminy - niedostateczne warunki techniczne (brak siedzib) dla organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> - chęć działania organizacji - liderzy mający zdolności organizacyjne
Ustroń	<ul style="list-style-type: none"> - ambitne plany organizacji, co do realizacji projektów muszą być mocno ograniczane ze względu na ograniczone środki finansowe - rutyna w działaniu - problemy realizacji harmonogramu zgodnie ze złożonym we wniosku 	<ul style="list-style-type: none"> - potencjał i ogromne zaangażowanie organizacji w realizację projektów, - duża różnorodność zakresów działania organizacji - umiejętność aktywizacji mieszkańców
Wisła	<ul style="list-style-type: none"> - wymagania administracyjne różnych urzędów i organizacji zarządzających funduszami oraz związana z tym duża biurokracja, przyczyniają się do zniechęcania członków organizacji do pozyskiwania dotacji i tym samym do ograniczania działań ze strony NGO (wypełnianie wniosków, rozliczenia, sprawozdania z realizacji). 	<ul style="list-style-type: none"> - lepsza komunikacja między urzędnikami a NGO - większe zaufanie,

Zebrzydowice	- brak chętnych do prowadzenia działalności społecznej	- duże zaangażowanie członków NGO w działanie - umiejętność integracji społeczności lokalnej
Starostwo Powiatowe	- brak chętnych do prowadzenia działalności społecznej - niska profesjonalizacja pisania wniosków - organizacje nie czytają ogłoszeń - mało aktywnych członków	- NGO szybciej rozpoznają problemy i oczekiwania społeczności lokalnej

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Okoliczności sprzyjające współpracy na linii NGO - samorząd to entuzjazm, zaangażowanie, wola do działania dla dobra społeczności lokalnej. Samorządowcy cenią również osoby działające w NGO za wysokie kompetencje, umiejętność aktywizacji mieszkańców oraz to, że szybciej niż samorząd rozpoznają problemy i oczekiwania mieszkańców.

Remedium na problemy we współpracy samorządu terytorialnego z NGO może być poprawa komunikacji - częste spotkania i wymiana informacji o wzajemnych oczekiwaniach i postulatach dotyczących tego, co można zrobić, żeby kooperacja była maksymalnie skuteczna i efektywna.

3.10 Działania organizacji – oczekiwania mieszkańców i wsparcie finansowe samorządów

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi jest obowiązkowa na mocy Ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie. Na potrzeby tej współpracy samorządy delegują wewnątrz swoich struktur pracowników, którzy mają ją realizować w ramach obowiązków służbowych. Do zakresu czynności pracowników samorządowych „zajmujących się” organizacjami pozarządowymi należy przede wszystkim:

- Przygotowanie i konsultacje rocznych programów współpracy z III sektorem uchwalonych przez rady gmin/miast, radę powiatu,
- Ogłaszanie, rozstrzyganie i rozliczanie konkursów dla organizacji pozarządowych w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o sporcie kwalifikowanym,
- Kontrolowanie zadań realizowanych przez III sektor,
- Wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych dla organizacji.

Ponadto Starostwo Powiatowe w Cieszynie jest zobowiązane do prowadzenia konsultacji, doradztwa i informacji związanych z funkcjonowaniem NGO. Na podstawie Ustawy o samorządzie terytorialnym do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego należy współpraca z organizacjami pozarządowymi. Oprócz współpracy pozafinansowej samorządy udzielają znaczącego wsparcia finansowego dla NGO. W latach 2005 – 2008 jednostki samorządu terytorialnego przekazały organizacjom pozarządowym ponad 14 mln złotych. Największe środki finansowe przekazywane są na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu. W powiecie cieszyńskim realizacja zadań własnych gminy z dziedziny kultury fizycznej i sportu w największym stopniu została przekazana do realizacji organizacjom III sektora. W 2005 roku na sport gminy przekazały kwotę 1,5 mln zł, natomiast w roku 2008 było to już 2 mln zł. Znaczne wsparcie finansowe w latach 2005 - 2008 otrzymywały organizacje pozarządowe działające w obszarze ochrony i promocji zdrowia (ponad 3,3 mln zł), a także kultury i sztuki (blisko 2 mln zł).

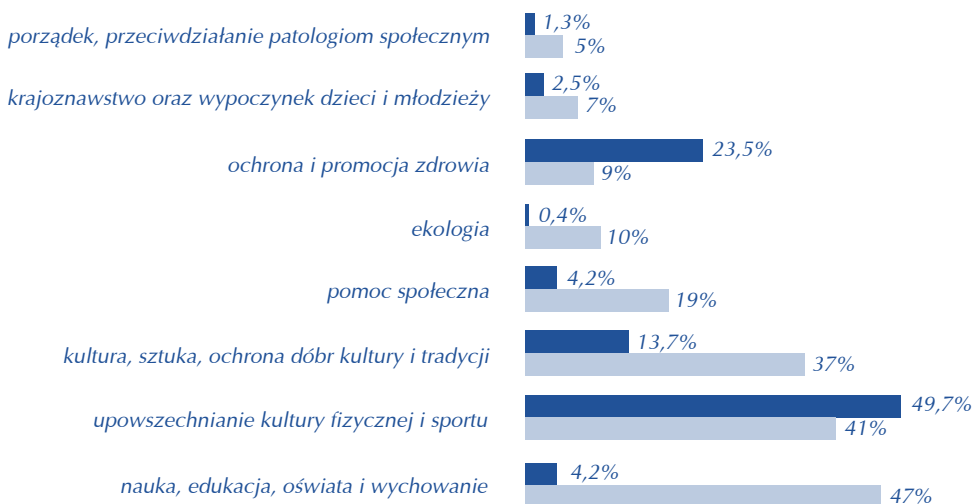
Zestawienie 47. Kwoty przekazywane przez samorządy na organizacje pozarządowe 2005-2008

Zakres działania	Kwota przekazana przez samorządy na działalność NGO w latach 2005 – 2008 [w tys.]	Odsetek przekazanych kwot w latach 2005-2008[%]
upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	7 128,7	49,7 %
ochrona i promocja zdrowia	3 366,3	23,5 %
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	1 961,5	13,7 %
nauka, edukacja, oświata, wychowanie	609,5	4,2 %
pomoc społeczna	600,4	4,2 %
krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży	364,5	2,5 %
porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym	180,8	1,3 %
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej	61,0	0,4 %
ekologia, ochrona zwierząt i ochrona dziedzictwa przyrodniczego	54,1	0,4 %
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	11,8	0,1 %

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Mimo, że na Śląsku Cieszyńskim największy odsetek organizacji pozarządowych (47%) operuje w dziedzinie nauki, edukacji, oświaty i wychowania, to wydatki na tę sferę zadań publicznych stanowią zaledwie 4,2% ogółu funduszy przekazywanych na NGO w latach 2005-2008. Organizacje sportowe, stanowiące 41% NGO w powiecie otrzymują blisko połowę finansowego wsparcia przekazywanego przez samorządy. Widoczny jest bardzo wysoki udział środków finansowych wspierających projekty z dziedziny ochrony zdrowia. Ma to związek z podejmowanymi przez gminy działaniami na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi. Na uwagę zasługuje fakt, że co 10 organizacja III sektora w powiecie działa w zakresie ekologii, a wsparcie finansowe na projekty ekologiczne stanowiło jedynie 0,4% ogólnej alokacji.

Zestawienie 48. Odsetek organizacji działających w powiecie cieszyńskim do wydatków samorządów na NGO w latach 2005 – 2008

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

Dla 22% ankietowanych mieszkańców powiatu cieszyńskiego najważniejszym obszarem działania organizacji pozarządowych jest kultura fizyczna i sport, jest to również dziedzina najhojniej wspierana ze środków publicznych. Działania w zakresie edukacji, ważne dla 18,4% mieszkańców, nie znajdują natomiast adekwatnego wsparcia finansowego w ramach realizowanych rocznych programów współpracy. Widoczną dysproporcję pomiędzy liczbą aktywnych organizacji a wartością transferowanych środków, można znaleźć również w szeroko rozumianym obszarze kultury (tutaj jednak współpraca odbywa się często przy wykorzystaniu pośrednika jakim są gminne lub miejskie ośrodki kultury). Wyniki zaprezentowane w powyższej tabeli powinny jednak stanowić dla samorządów wskazówkę, w jakich dziedzinach można efektywniej wykorzystywać potencjał organizacji pozarządowych dla realizacji zadań publicznych. Działalność charytatywna - najważniejsze działanie dla 7,7% badanych - nie jest w ogóle finansowana z budżetów samorządowych. Można to tłumaczyć tym, że środki na finansowanie działań w tym zakresie organizacje pozyskują innymi metodami - np. w ramach zbiórek publicznych, kwest czy od sponsorów prywatnych.

Zestawienie 49. Obszary działania NGO najważniejsze dla mieszkańców powiatu cieszyńskiego

Źródło: badanie ankietowe projektu CieszLab (maj/czerwiec 2009 r.)

W wyniku badań przeprowadzonych w ramach CieszLab uzyskaliśmy dane z jednej strony o oczekiwaniach mieszkańców w kontekście działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, z drugiej strony możemy odpowiedzieć na pytanie, w jakich dziedzinach organizacje są najbardziej aktywne. Generalnie obszary działania NGO i oczekiwania mieszkańców są bardzo zbliżone. Jeśli spojrzymy natomiast na dziedziny, które dominują, jeśli chodzi o strumień środków samorządowych, zauważymy zasadnicze dysproporcje. Do obszarów aktywności organizacji pozarządowych, które są finansowane w niewystarczającym zakresie w stosunku do postulatów mieszkańców i liczby aktywnych organizacji, należy z pewnością edukacja. Świadczy to o bardzo prorozwojowej postawie zarówno mieszkańców jak i organi-

zacji oraz świadomości wielkiego znaczenia inwestycji w lokalny kapitał ludzki. Sport i kultura fizyczna muszą być w dalszym ciągu intensywnie wspierane finansowo przez samorządy, ponieważ są to obszary identyfikowane przez mieszkańców jako najważniejsze. Działalność organizacji pozarządowych w dziedzinie sportu jest przez mieszkańców i samorządy postrzegana, jako działalność kierowana głównie do dzieci i młodzieży, nastawiona na przeciwdziałanie patologiom społecznym (szczególnie alkoholizmowi i narkomani).

3.11 Projekty wzorcowe i największe osiągnięcia NGO

Organizacje pozarządowe bardzo mocno angażują się w kreowanie lokalnej oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej w powiecie cieszyńskim. Samorządowcy ze Skoczowa, Zebrzydowic, Dębowca, Goleszowa i Chybia jako wzorcowe wskazują działania podmiotów III sektora w obszarze sportu i kultury fizycznej. Jednocześnie w tych gminach to kluby sportowe są autorami najlepszych projektów i propozycji. Organizacje III sektora działające w dziedzinie kultury (na co samorządy przeznaczają blisko 14% środków dostępnych w konkursach) realizują projekty wzorcowe w Brennej, Istebnej, Skoczowie, Strumieniu i Ustroniu. Na uznanie zasłużyły projekty realizowane przez Fundację im. Zofii Kossak, Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Istebna”, Stowarzyszenie Panorama Sztuki Chrześcijańskiej “MUSICA SACRA”, Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Stowarzyszenie Silesia Folk & Country oraz Stowarzyszenie „Ustrońskie Dożynki” w Ustroniu. Za projekt wzorcowy w Cieszynie uznano utworzenie Centrum Edukacji Socjalnej, zrealizowany przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” w partnerstwie z cieszyńskim samorządem.

Zestawienie 50. Projekty wzorcowe organizacji III sektora według samorządowców

Gmina	Projekty wzorcowe	Autor (NGO)	Największe osiągnięcie samorządów we współpracy z NGO
Brenna	Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji („Artystyczne Lato u Kossaków”)	Fundacja im. Zofii Kossak	<ul style="list-style-type: none"> - Powstanie prężnych organizacji pozarządowych - Przekonanie NGO przez samorząd, że mogą liczyć i współpracować z Urzędem - Wyznaczenie pracownika ds. współpracy z NGO
Chybie	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (Igrzyska Młodzieży Szkolnej)	RKS „Cukrownik” Chybie	nd
Cieszyn	Pomoc społeczna (Utworzenie Centrum Edukacji Socjalnej)	Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” oraz Urząd Miejski Cieszyn	Funkcjonowanie Cieszyńskiego Zespołu Pożytku Publicznego – platforma współpracy pomiędzy samorządem i III sektorem
Dębowiec	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	LKS Simoradz	Zakup pojazdu pożarniczego przez OSP Dębowiec
Goleszów	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	<ul style="list-style-type: none"> - Klub Sportowy Lesznianka - Stowarzyszenie Miłośników Dziegielowa 	Organizacja Dni Gminy Goleszów
Hażlach	<ul style="list-style-type: none"> - Działania na rzecz osób niepełnosprawnych („Spartakiada dla osób niepełnosprawnych”) - Nauka, edukacja, oświata, wychowanie (Piknik militarny) 	<ul style="list-style-type: none"> - Stowarzyszenie Rehabilitacji, Kultury Fizycznej, Turystyki i Integracji Osób Niepełnosprawnych - Stowarzyszenie Historyczno-Rekonstrukcyjne Śląsk Cieszyński 	nd

Istebna	Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Istebna”	nd
Skoczów	Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji (Festiwal „Musica Sacra”) Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (Cross Świętojański)	- Stowarzyszenie Panorama Sztuki Chrześcijańskiej “MUSICA SACRA” - LKS w Pogórze	nd
Strumień	Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji (dożynki, przegląd jasełek, Breweryje na Granicy, biesiady, Staromiejska Wiosna)	Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Koła Gospodyń Wiejskich	- Fakt, że organizacje działają prężnie i powstają nowe. - Szkolenia dla NGO
Ustroń	- Nauka, edukacja, oświata, wychowanie - Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji - Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	- Towarzystwo Opieki Nad Niepełnosprawnymi, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Można Inaczej” - Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej „Czantoria”, Stowarzyszenie Kulturalne Równica, Stowarzyszenie „Ustrońskie Dożynki” - Stowarzyszenie Rekreacyjno-Sportowe „Czantoria”, Klub Sportowy „Kuźnia”	nd
Wisła	- Krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży - Sport: szkolenie dzieci i młodzieży w judo i ju-jitsu (UKS Centrum) - Promocja i Ochrona Zdrowia (Fundacja ELIM przeciwdziałanie alkoholizmowi)	PTTK oddział Wisła	- Tworzenie partnerstw - Zainteresowanie NGO pozyskiwaniem środków z UE - Informowanie NGO o szkoleniach, konkursach itp. zwiększające „przedsiębiorczość” organizacji i ich rozwój - Powstanie Wiślańskiej Organizacji Turystycznej (organizacja skupiająca sektor prywatny i samorząd) - Powstanie Integracyjnego Stowarzyszenia Sportu i Rehabilitacji START w Wiśle
Zebrzydowice	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu („Sportowa Majówka Marklowice”)	Uczniowski Gminny Klub Sportowy „Sokół”	Coraz większa integracja mieszkańców poszczególnych sołectw poprzez udział we wspólnych imprezach, zabawach sportowych
Powiat Cieszyński	Ekologia, ochrona zwierząt i ochrona dziedzictwa przyrodniczego	Stowarzyszenie Serfenta	nd

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego powiatu cieszyńskiego

4. CHARAKTERYSTYKA III SEKTORA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU CIESZYŃSKIEGO

4.1 Brenna

W gminie Brenna działa 17 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są kluby sportowe i koła gospodyń wiejskich. Badania ankietowe wskazały, że 98% mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jest to najwyższy wskaźnik w skali powiatu. Jednocześnie 28% respondentów wskazuje, że NGO w Brennej są bardzo skuteczne w działaniu. Gmina Brenna z roku na rok przekazuje coraz większe środki finansowe dla organizacji pozarządowych. W 2008 roku z budżetu gminy udzielono 18 dotacji na łączną kwotę 105 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury i sztuki, kulturę fizyczną i sport oraz na działania dotyczące przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W 2008 roku wydatki budżetu gminy na organizacje pozarządowe na mieszkańca, wysokość dotacji oraz odsetek wydatków budżetowych na organizacje pozarządowe był niższy niż średnia powiatowa (również dla gmin wiejskich).

Zestawienie 51. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Brenna w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	80 000	13	7,82	0,40%	12	6 667
2006	81 000	15	7,89	0,46%	10	8 100
2007	83 000	15	7,99	0,42%	14	5 929
2008	105 000	17	10,02	0,43%	18	5 833
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego *dane GUS

Dla mieszkańców gminy Brenna edukacja jest najważniejszym zakresem działania organizacji III sektora. Tymczasem nie jest on finansowany przez samorząd Brennej, mimo aktywności NGO na tym polu. Dlatego samorząd Brennej powinien dofinansować działania III sektora z dziedziny edukacji. Jednocześnie sport, kultura i pomoc społeczna to działania, które są ważne dla mieszkańców, są realizowane przez organizacje z terenu gminy i uzyskują finansowe wsparcie z budżetu gminy. Mieszkańcy oczekują od NGO działań z dziedziny krajoznawstwa i wypoczynku dzieci i młodzieży oraz działalności charytatywnej, ale na terenie gminy brak jest organizacji działających w tych dziedzinach, a gmina nie współpracuje w tym zakresie z III sektorem.

Zestawienie 52. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Brenna

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 - 2008
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x		
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	x

Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Działalność charytatywna	x			
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x			
Pomoc społeczna	x	x	x	x
Upowszechnianie i ochrona wolności i prawa człowieka oraz swobód obywatelskich		x		
Ratownictwo i ochrona ludności		x		
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x	x	x

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.2 Chybie

W gminie Chybie działa 15 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są Robotniczy Klub Sportowy „Cukrownik”, Macierz Ziemi Cieszyńskiej oraz Stowarzyszenie Ekologiczne „Eko Życie” w Chybiu. Badania ankietowe wskazały, że 92% mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 17,6% respondentów wskazuje, że NGO w Chybiu są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy w ramach konkursów sfinansowano 6 dotacji na łączną kwotę 200,4 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury i sportu oraz na działania dotyczące przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W 2008 roku wydatki budżetu gminy na organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca, średnia wysokość dotacji oraz odsetek wydatków budżetowych na NGO były wyższe od średniej powiatowej.

Zestawienie 53. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Chybie w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	239 800	15	26,54	1,77%	1	239 800
2006	135 500	15	14,89	0,97%	1	135 500
2007	180 300	15	19,67	1,15%	5	36 060
2008	200 400	15	21,66	1,16%	6	33 400
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego *dane GUS

Największy odsetek mieszkańców gminy Chybie wskazuje upowszechnianie kultury fizycznej i sportu za najważniejszy obszar aktywności III sektora. Działalność na rzecz upowszechniania sportu jest finansowana z budżetu gminy, która w 2008 roku zaangażowała w tym zakresie środki w wysokości 152,4 tys. zł. Ekologia (jako jeden z najważniejszych działań NGO dla mieszkańców), jest również realizowana przez organizacje z terenu gminy i uzyskuje finansowe wsparcie z budżetu gminy. Mieszkańcy oczekują również od NGO działań na rzecz oświaty, pomocy społecznej kultury i pomocy charytatywnej.

Zestawienie 54. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Chybie

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x		
Pomoc społeczna	x	x		
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x		
Ekologia, ochrona środowiska	x	x	x	x
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	x			
Ochrona i promocja zdrowia	x			
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x			x
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym	x	x	x	x
Działalność charytatywna	x	x		
Ratownictwo i ochrona ludności		x		

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.3 Cieszyn

W Cieszynie działa 128 organizacji pozarządowych, najwięcej w powiecie. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są Stowarzyszenie i Fundacja „Być Razem”, Towarzystwo Sportowe „Mieszko Piast” oraz Uniwersytet III Wieku. Badania ankietowe wskazały, że 91% mieszkańców miasta uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie ponad 20% respondentów wskazuje, że NGO w Cieszynie są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu miasta sfinansowano 159 projektów realizowanych przez NGO na łączną kwotę 1,17 mln zł. Miasto finansuje projekty organizacji III sektora z dziedziny ochrony i promocji zdrowia, sportu, kultury, pomocy społecznej, nauki i edukacji, krajoznawstwa i ekologii. W 2008 roku największe środki przekazane zostały na ochronę i promocję zdrowia (46% wydatków), upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (około 26% wydatków), kulturę i pomoc społeczną. Miasto Cieszyn jest liderem spośród gmin powiatu cieszyńskiego, jeżeli chodzi o finansowe wsparcie III sektora. W 2008 roku wydatki budżetu (w ramach konkursów) na organizacje pozarządowe na mieszkańca były zdecydowanie wyższe niż średnia dla wszystkich gmin powiatu.

Zestawienie 55. Wydatki na organizacje pozarządowe w Cieszynie w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	1 170 850	109	32,45	1,71%	151	7 754
2006	1 162 043	118	32,60	1,58%	163	7 129
2007	1 172 361	123	33,12	1,33%	160	7 327
2008	1 170 833	128	33,16	1,04%	159	7 364
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin miejskich w 2008 r.**			26,94	0,96%	---	9 774

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, *dane GUS, **w tym miejsko-wiejskich

Mieszkańcy Cieszyna wskazują sport, naukę i edukację, pomoc społeczną oraz kulturę, jako najważniejsze działania organizacji III sektora. Duża liczba działających organizacji oraz najwyższy w powiecie poziom wydatków budżetu na NGO na mieszkańca powoduje, że w zdecydowanej większości najbardziej oczekiwane przez mieszkańców działania organizacji pozarządowych są realizowane przez cieszyńskie NGO i finansowane z budżetu miasta.

Zestawienie 56. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców Cieszyna

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x	x	x
Pomoc społeczna	x	x	x	x
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	x
Działalność charytatywna	x	x		
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	x	x	x	x
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym	x	x	x	x
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x	x	x
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Ochrona i promocja zdrowia	x	x	x	x
Ekologia, ochrona środowiska	x	x	x	x
Upowszechnianie i ochrona wolności i prawa człowieka oraz swobód obywatelskich, rozwój demokracji	x	x		
Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej	x	x		
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	x	x		
Pomoc ofiarom klęsk żywiołowych	x	x		
Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami	x	x		
Ratownictwo i ochrona ludności	x			
Upowszechnianie praw konsumentów	x			
Promocja miasta	x	x	x	
Upowszechnianie i ochrona praw kobiet	x			
Działalność na rzecz mniejszości narodowych	x			
Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej	x			
Działalność wspomagająca organizacje pozarządowe (technicznie, szkoleniowo, informacyjnie i finansowo)		x		

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.4 Dębowiec

W gminie Dębowiec działa 19 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są kluby sportowe i koła gospodyń wiejskich. Wyniki badań wskazują, że 90% ankietowanych mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 20,7% badanych twierdzi, że NGO w Dębowcu są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy udzielono 14 dotacji dla NGO na łączną kwotę zaledwie 86 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz przeciwdziałanie alkoholizmowi (ochrona i promocja zdrowia). W 2008 roku wydatki budżetu gminy na organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1 miesz-

kańca były wyższe niż średnia dla gmin wiejskich powiatu. Jednocześnie średnia wysokość dotacji oraz odsetek wydatków budżetowych na organizacje pozarządowe w 2008 roku były niższe od średniej powiatowej (również dla gmin wiejskich).

Zestawienie 57. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Dębowiec w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	77 800	16	14,14	0,80%	6	12 967
2006	88 900	17	16,15	0,78%	8	11 113
2007	88 200	18	15,98	0,76%	9	9 800
2008	86 100	19	15,65	0,55%	14	6 150
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, *dane GUS

Największa liczba respondentów z gminy Dębowiec wskazuje oświatę i edukację oraz kulturę za najważniejsze działanie organizacji III sektora. Tymczasem ten obszar nie jest finansowany przez samorząd Dębowca, mimo tego, że w gminie działają NGO w tym zakresie. Dlatego samorząd Dębowca powinien dofinansować działania III sektora z dziedziny edukacji i kultury. Sport jest działaniem oczekiwanym przez mieszkańców, realizowanym przez organizacje z terenu gminy i uzyskującym największe finansowe wsparcie z budżetu gminy. Finansowana z budżetu gminy jest również ochrona zdrowia (przeciwdziałanie alkoholizmowi). Mieszkańcy oczekują od NGO działań z dziedziny pomocy społecznej, działalności charytatywnej oraz dla osób niepełnosprawnych. Jednak na terenie gminy brak jest organizacji działających w tych dziedzinach.

Zestawienie 58. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Dębowiec

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x		
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Działalność charytatywna	x			
Pomoc społeczna	x			
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	x		x	
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych		x		
Ratownictwo i ochrona ludności		x		
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży		x	x	
Ekologia, ochrona środowiska			x	
Ochrona i promocja zdrowia			x	x
Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej			x	
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x		

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.5 Goleszów

W gminie Goleszów działa 25 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są kluby sportowe, PTTK „Ślimoki” i Macierz Ziemi Cieszyńskiej. Badanie ankietowe wskazały, że 88 % mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 21,5% respondentów wskazuje, że NGO w Goleszowie są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy sfinansowano 11 dotacji dla NGO na łączną kwotę 166,4 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz pomoc społeczną. W 2008 roku wydatki budżetu gminy na organizacje pozarządowe na mieszkańca były wyższe niż średnia dla gmin wiejskich powiatu. Jednocześnie średnia wysokość dotacji oraz odsetek wydatków budżetowych na organizacje pozarządowe w 2008 roku były wyższe od średniej powiatowej (również dla gmin wiejskich).

Zestawienie 59. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Goleszów w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	109 200	23	9,07	0,62%	6	18 200
2006	120 000	24	9,89	0,59%	6	20 000
2007	124 500	25	10,18	0,52%	10	12 450
2008	166 400	25	13,51	0,70%	11	15 127
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, *dane GUS

Mieszkańcy Goleszowa wskazują sport za najważniejszy obszar aktywności organizacji pozarządowych. Działanie to podobnie jak pomoc społeczna jest finansowane z budżetu gminy, przy czym sport uzyskuje najwyższe wsparcie finansowe. Mieszkańcy wskazali także kulturę i sztukę, krajoznawstwo, oświatę i ekologię za ważne dziedziny działania organizacji trzeciego sektora. Tymczasem obszary te nie są finansowane przez samorząd Goleszowa, mimo tego, że w gminie są organizacje aktywne w tych obszarach. Wydaje się, że samorząd powinien rozważyć finansowanie w przyszłości tego typu przedsięwzięć. Finansowana z budżetu gminy jest również ochrona zdrowia (działania na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi). Mieszkańcy oczekują od NGO działań z dziedziny promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej oraz działalności na rzecz osób niepełnosprawnych. Jednakże na terenie gminy brakuje organizacji działających w tych dziedzinach, przez co gmina nie ma możliwości współpracy w tym zakresie z III sektorem.

Zestawienie 60. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Goleszów

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x		
Pomoc społeczna	x	x	x	x
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x		
Ekologia, ochrona środowiska	x	x		
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	x			
Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej	x			
Ratownictwo i ochrona ludności	x	x		
Pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen	x	x		
Działalność wspomagająca organizacje pozarządowe	x			
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x		
Ochrona i promocja zdrowia			x	
Działalność charytatywna				

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.6 Hażlach

W Hażlachu działa 20 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich i ochotnicze straże pożarne. Badanie ankietowe wskazały, że 92 % mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 27% respondentów wskazuje, że NGO w Hażlachu są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy sfinansowano 14 projektów w łącznej kwocie 165,5 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, ochronę i promocję zdrowia (zapewnienie schronienia i pomocy ofiarom przemocy domowej) oraz oświatę (dowóz niepełnosprawnych uczniów na zajęcia do Cieszyna). W 2008 roku wydatki budżetu gminy na organizacje pozarządowe na mieszkańca były wyższe niż średnia dla gmin wiejskich powiatu. Jednocześnie średnia wysokość dotacji oraz odsetek wydatków budżetowych na III sektor w 2008 roku były wyższe od średniej powiatowej (również dla gmin wiejskich).

Zestawienie 61. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Hażlach w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	100 000	17	10,19	0,70%	6	16 667
2006	135 500	18	13,82	0,81%	7	19 357
2007	140 700	18	14,11	0,81%	10	14 070
2008	165 500	20	16,39	0,88%	14	11 821
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, *dane GUS

Ankietowani mieszkańcy Hażłacha wskazują kulturę, sport, a także działania oświatowe za najważniejsze zakresy działań podejmowanych przez organizacje III sektora. Obszary te są finansowane (z wyjątkiem kultury) przez samorząd. Warto wspomnieć, że Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rudnik jest organem prowadzącym szkołę i przedszkole. Na ich prowadzenie w latach 2005-2009 przeznaczono kwotę 507 tys. zł. w ramach subwencji oświatowej. Mieszkańcy oczekują również od NGO działań z dziedziny ekologii, charytatywnych, krajoznawstwa i wypoczynku dzieci i młodzieży. Jednakże na terenie gminy brak jest organizacji działających w tych dziedzinach, a gmina nie współpracuje w tym zakresie z III sektorem.

Zestawienie 62. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Hażlach

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x		
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x	x	x
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Ratownictwo i ochrona ludności	x	x		
Pomoc społeczna	x	x		
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Ekologia, ochrona środowiska	x			
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	x		x	x
Ochrona i promocja zdrowia	x		x	x
Działalność charytatywna	x			
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x			
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x	x	x

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.7 Istebna

W gminie Istebna działa 20 NGO. Najlepiej rozpoznawalne są kluby sportowe oraz Macierz Ziemi Cieszyńskiej. 92% respondentów popiera finansowanie III sektora z gminnej kasy. 17% badanych wskazało, że NGO w Istebnej są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy sfinansowano jedynie 8 projektów realizowanych przez NGO (w łącznej kwocie 99 tys. zł). Środki te przekazano na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz kulturę. W 2008 roku wydatki gminy na organizacje pozarządowe na 1 mieszkańca były niższe niż średnia dla gmin wiejskich powiatu, a średnia wysokość dotacji była wyższa od średniej powiatowej.

Zestawienie 63. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Istebna w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	65 000	20	5,76	0,30%	6	10833
2006	63500	20	5,63	0,21%	11	5773
2007	70 000	20	6,20	0,26%	14	5 000
2008	99 000	22	8,73	0,31%	8	12 375
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, * dane GUS

Mieszkańcy Istebnej wskazują sport i kulturę za najważniejsze działania organizacji III sektora (są one finansowane przez budżet gminy w drodze dotacji) Inne wskazywane przez respondentów ważne zakreśy aktywności NGO to oświata, krajoznawstwo, nie są one jednak finansowane przez gminę, mimo że w gminie Istebna funkcjonują organizacje III sektra aktywne w tych obszarach.

Zestawienie 64. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Istebna

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x		
Pomoc społeczna	x			
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	x
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	x			
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Ekologia, ochrona środowiska	x			
Działalność charytatywna	x	x		
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x		
Ochrona i promocja zdrowia			x	x
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x		

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.8 Skoczów

W Skoczowie działają 62 organizacje pozarządowe. Najbardziej popularne są kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich oraz Towarzystwo Miłośników Skoczowa. 93% respondentów z terenu gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji III sektora. W 2008 roku z budżetu sfinansowano 47 dotacji dla NGO na łączną kwotę 303,8 tys. zł. Największe środki przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (około 65%) oraz kulturę i sztukę (17%). W 2008 roku wydatki budżetu na organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz średnia wysokość dotacji były niższe niż średnia dla wszystkich gmin powiatu.

Zestawienie 65. Wydatki na organizacje pozarządowe w Skoczowie w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
	1	2	3	4	5	6
2005	240 300	58	9,40	0,58%	43	5 588
2006	262 700	59	10,26	0,57%	44	5 970
2007	268 900	62	10,45	0,59%	43	6 253
2008	303 800	62	11,75	0,54%	47	6 464
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			26,96	0,96%	---	9 774

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, *dane GUS, **w tym miejsko-wiejskich

Mieszkańcy Skoczowa wskazują naukę, edukację, oświatę i wychowanie, jako najważniejsze działania organizacji III sektora. W Skoczowie finansowane są działania realizowane przez organizacje pozarządowe, które w znakomitej większości odpowiadają oczekiwaniom mieszkańców.

Zestawienie 66. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Skoczów

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x	x	x
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	x
Pomoc społeczna	x	x	x	x
Działalność charytatywna	x			
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x	x	x
Ochrona i promocja zdrowia	x	x	x	x
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	x	x	x	x
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x	x	x
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	x	x	x	x
Ratownictwo i ochrona ludności	x	x		
Ekologia, ochrona środowiska	x	x	x	x
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym	x	x	x	x

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.9 Strumień

W gminie Strumień działają 23 organizacje pozarządowe. Ankietowani mieszkańcy najlepiej rozpoznawali kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich oraz ochotniczą straż pożarną i koło emerytów i rencistów. Wyniki badań wskazują, że 86% ankietowanych mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 17% respondentów wskazuje, że NGO w Strumieniu są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy udzielono tylko 6 dotacji dla NGO na łączną kwotę 145 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz naukę, edukację, oświatę i wychowanie (dowóz uczniów niepełnosprawnych ze Strumienia na zajęcia do Cieszyna). W 2008 roku wydatki budżetu gminy Strumień na organizacje pozarządowe na mieszkańca były niższe niż średnia dla wszystkich gmin powiatu. Jednocześnie średnia wysokość dotacji przyznawanych organizacjom pozarządowym w 2008 roku była zdecydowanie wyższa od średniej powiatowej. To jednak oczywiste, biorąc pod uwagę niską liczbę udzielanych grantów.

Zestawienie 67. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Strumień w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	95 000	20	7,96	0,54%	5	19 000
2006	100 000	20	8,30	0,51%	5	20 000
2007	145 000	20	11,97	0,67%	6	24 167
2008	147 000	23	12,07	0,55%	6	24 500
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			26,96	0,96%	---	9 774

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego *dane GUS, **w tym miejsko-wiejskich

Ankietowani mieszkańcy Strumienia wskazują sport oraz naukę i oświatę za najważniejsze kierunki działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe. Działania te są finansowane przez budżet gminy w drodze grantów konkursowych. Mieszkańcy uznali również kulturę za istotny obszar aktywności działań NGO. Mimo, że strumieńskie organizacje działają na polu kultury to gmina nie przekazuje tym organizacjom pomocy finansowej w ramach dotacji na realizację projektów. Oczekiwanym przez mieszkańców polem aktywności organizacji III sektora jest także pomoc społeczna, działalność na rzecz rozwoju gospodarczego oraz działalność charytatywna. Jednakże w Strumieniu nie funkcjonują organizacje pozarządowe działające w tych dziedzinach, a zatem, co oczywiste, nie są one wspierane z samorządowej kasy.

Zestawienie 68. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Strumień

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszary współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x	x	x
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	
Pomoc społeczna	x			
Działalność charytatywna	x			
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x		
Ochrona i promocja zdrowia			x	
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x		
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	x			
Ratownictwo i ochrona ludności	x	x		
Ekologia, ochrona środowiska	x	x		
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x		

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.10 Zebrzydowice

W gminie Zebrzydowice działa 13 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są koła gospodyń wiejskich i ochotnicze straże pożarne z Zebrzydowic i Kaczcyc oraz kluby sportowe. Badania ankietowe wskazują, że 88% mieszkańców gminy uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 19,4%

respondentów wskazuje, że NGO w gminie Zebrzydowice są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu gminy udzielono 15 grantów dla NGO na łączną kwotę 127 tys. zł. Środki te przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz ochronę i promocję zdrowia. W 2008 roku wydatki samorządu na organizacje pozarządowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca były niższe niż średnia dla gmin wiejskich powiatu cieszyńskiego, a średnia wysokość dotacji była niższa od średniej powiatowej.

Zestawienie 69. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Zebrzydowice w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	100 000	13	8,02	0,46%	11	9 091
2006	124 000	13	9,87	0,49%	15	8 267
2007	127 000	13	10,04	0,49%	15	8 467
2008	127 000	13	9,89	0,42%	15	8 467
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin wiejskich w 2008 r.			13,22	0,59%	---	11 040

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego, *dane GUS

Sport i kultura fizyczna stanowią najważniejsze dla respondentów z gminy Zebrzydowice pole aktywności organizacji pozarządowych. Działania te są finansowane przez budżet gminy w drodze dotacji konkursowych. Dotacje otrzymują kluby sportowe z terenu gminy. Mieszkańcy uznali również za bardzo ważne działania podejmowane przez straż pożarną. Nauka i oświata oraz kultura to jedno z najistotniejszych dla społeczności lokalnej i mimo faktu, że na terenie gminy działają organizacje kulturalne i edukacyjne, to ich działania nie są finansowane z budżetu gminy w drodze dotacji. Oczekiwanym przez mieszkańców polem aktywności organizacji III sektora jest pomoc społeczna, działalność charytatywna oraz krajoznawstwo. W gminie Zebrzydowice nie ma organizacji deklarujących aktywność w tych dziedzinach.

Zestawienie 70. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Zebrzydowice

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 - 2008]
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Ratownictwo i ochrona ludności	x	x		
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x	x	
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x		
Działalność charytatywna	x			
Pomoc społeczna	x			
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x			
Ochrona i promocja zdrowia	x	x	x	x
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	x	x	x	
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x			
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym	x		x	

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.11 Wiśla

W Wiśle działa 37 organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są kluby sportowe, a 95% ankietowanych mieszkańców Wiśły uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych. Jednocześnie 23% respondentów wskazuje, że NGO w Wiśle są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu miasta sfinansowano 19 projektów realizowanych przez organizacje na łączną kwotę 60,4 tys. zł. Miasto finansuje projekty organizacji III sektora z dziedziny sportu, kultury, krajoznawstwa i ochrony zdrowia. Największe środki przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (około 38%). Należy zaznaczyć, że miasto udziela znacznego wsparcia finansowego poza konkursami w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego. Klub Sportowy Wiśla Ustrońianka z tytułu użytkowania parkingów w centrum miasta oraz pobierania opłat targowych czerpie przychód w wysokości ponad 300 tys. zł rocznie. W 2008 roku wydatki budżetu (w ramach konkursów) na organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz średnia wysokość dotacji były zdecydowanie niższe niż średnia dla wszystkich gmin powiatu.

Zestawienie 71. Wydatki na organizacje pozarządowe w Wiśle w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	42 900	32	3,74	0,20%	13	3 300
2006	46 000	33	4,03	0,18%	11	4 182
2007	49 000	34	4,33	0,17%	16	3 063
2008	60 400	37	5,33	0,20%	19	3 179
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin miejskich w 2008 r.**			26,96	0,96%	---	9 774

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego *dane GUS, **w tym miejsko-wiejskich

Mieszkańcy Wiśły wskazują naukę, edukację, oświatę i wychowanie oraz upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, jako najważniejsze działania organizacji III sektora. Jednakże tylko sport jest finansowany z budżetu miasta. Miasto finansuje również projekty z dziedziny kultury, krajoznawstwa i ochrony zdrowia. Pożądane przez mieszkańców Wiśły obszary działania NGO - pomoc charytatywna i społeczna, a także pomoc osobom niepełnosprawnym oraz projekty ekologiczne nie są finansowane z budżetu miasta.

Zestawienie 72. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców Wiśły

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 - 2008]
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x		
Działalność charytatywna	x			
Pomoc społeczna	x			
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	x	x		
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	x			

Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	x
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x	x	x
Ochrona i promocja zdrowia	x	x	x	x
Ekologia, ochrona środowiska	x	x		
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x	x	x

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

4.12 Ustroń

W Ustroniu oficjalnie zarejestrowanych jest 58 organizacji pozarządowych (w tym około 40 aktywnie działających). Najbardziej rozpoznawalne przez mieszkańców są kluby sportowe i ochotnicze straże pożarne. 88% respondentów z Ustronia uważa, że samorząd powinien wspierać działalność organizacji pozarządowych, co nie jest wynikiem wysokim na tle innych gmin. Jednocześnie 21% respondentów wskazuje, że NGO w Ustroniu są bardzo skuteczne w działaniu. W 2008 roku z budżetu miasta sfinansowano 45 dotacji dla NGO na łączną kwotę aż 1,02 mln zł. Miasto finansuje projekty organizacji III sektora głównie z dziedziny sportu, kultury, krajoznawstwa i ochrony zdrowia.

W 2008 roku największe środki przekazane zostały na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (38%), a także na kulturę i ochronę zdrowia. Miasto Ustroń jest jednym z liderów spośród gmin powiatu cieszyńskiego, jeżeli chodzi o finansowe wsparcie III sektora. W 2008 roku wydatki budżetu (w ramach konkursów) na organizacje pozarządowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca oraz średnia wysokość grantu były zdecydowanie wyższe, niż średnia dla wszystkich gmin powiatu.

Zestawienie 73. Wydatki na organizacje pozarządowe w Ustroniu w latach 2005 - 2008

Rok	Wydatki budżetu jst. na org. poz. w zł.	Liczba org. poz.*	Wydatki budżetu na NGO na mieszkańca	% wydatków budżetu na org. poz.	Liczba udzielonych dotacji z budżetu gminy	Średnia wysokość przydzielonej dotacji [w zł.]
2005	707 500	53	45,83	2,10%	28	25 268
2006	873 700	55	56,63	2,40%	46	18 993
2007	966 100	57	62,66	2,22%	46	21 002
2008	1 017 500	58	65,78	1,86%	45	22 611
Średnia dla gmin powiatu w 2008 r.			21,22	0,82%	---	10 074
Średnia dla gmin miejskich w 2008 r.**			26,96	0,96%	---	9 774

Źródło: dane z jednostek samorządu terytorialnego *dane GUS, **w tym miejsko-wiejskich

Ankietowani mieszkańcy Ustronia wskazują naukę, edukację, oświatę i wychowanie oraz upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, jako najważniejsze obszary aktywności organizacji III sektora. Duża liczba działających organizacji III sektora oraz drugi co do wielkości w powiecie (po Cieszynie) poziom wydatków budżetu na NGO w przeliczeniu na jednego mieszkańca powoduje, że wszystkie oczekiwane przez mieszkańców działania organizacji pozarządowych są realizowane przez ustrońskie NGO i finansowane z budżetu miasta.

Zestawienie 74. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców Ustronia

Działania organizacji pozarządowych	Najważniejsze dla mieszkańców działania NGO	Obszar działalności organizacji	Obszar współpracy w RPW* z NGO na 2009	Finansowanie z budżetu gminy w latach 2005 – 2008]
Nauka, edukacja, oświata, wychowanie	x	x	x	x
Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	x	x	x	x
Działalność charytatywna	x	x	x	x
Pomoc społeczna	x	x	x	x
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	x	x	x	x
Krajoznawstwo i wypoczynek dzieci i młodzieży	x	x	x	x
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	x	x	x	x
Działalność wspomagająca rozwój społ. lokalnych	x	x	x	x
Ekologia, ochrona środowiska	x	x	x	x
Ochrona i promocja zdrowia		x	x	x
Ratownictwo i ochrona ludności		x		x
Porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym		x	x	x
Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami		x	x	x
Promocja miasta		x	x	x

* RPW – Roczny Program Współpracy z NGO

5. WNIOSKI – ZALECANE KIERUNKI ROZWOJU WSPÓŁPRACY

Termin społeczeństwo obywatelskie obejmuje indywidualną aktywność obywatelską (aktywność mieszkańców) oraz obywatelską aktywność grupową - przejawiającą się w aktywnej działalności organizacji pozarządowych. Trzeci sektor w powiecie cieszyńskim stoi przed wyzwaniem ciągłego rozwoju swojej aktywności dla wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego. Dla efektywnego działania konieczna jest również systematyczna rozbudowa zaplecza materialnego organizacji. Szczególną rolę w tych procesach odgrywa samorząd terytorialny, jako główny organizator lokalnego życia społecznego. W Polsce wyznacznikiem bycia dobrym obywatelem jest, jak do tej pory, płacenie podatków, przestrzeganie przepisów prawa i uczestnictwo w wyborach. Tylko nieco więcej niż połowa Polaków uważa, że postawa obywatelska oznacza aktywność w organizacjach, stowarzyszeniach. Tymczasem wsparcie organizacji pozarządowych przekłada się bezpośrednio na rozwój społeczeństwa obywatelskiego – wzmocnienie lokalnych więzi społecznych oraz vitalność wspólnoty. W poniższej tabeli porównano, jak oczekiwania mieszkańców, w stosunku do działań podejmowanych przez NGO znajdują odzwierciedlenie w obszarach ich aktywności oraz jak kierowany jest strumień środków publicznych pozostających w dyspozycji samorządów.

Zestawienie 75. Obszary działania NGO na Śląsku Cieszyńskim w kontekście oczekiwań mieszkańców i finansowania samorządowego

Zakres działania	Odsetek wydatków z budżetów samorządów w latach 2005-2008 [%]	Odsetek organizacji działających w danej dziedzinie [%]	Najważniejsze dla mieszkańców działania organizacji pozarządowych [%]
upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	49,7	41	22,1
ochrona i promocja zdrowia	23,5	9	2
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	13,7	37	14,8
nauka, edukacja, oświata, wychowanie	4,2	47	18,4
pomoc społeczna	4,2	4,2	11,9
krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży	2,5	7	5,3
porządek i bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie patologiom społecznym	1,3	5	2
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej	0,4	3	0,5
ekologia, ochrona zwierząt i ochrona dziedzictwa przyrodniczego	0,4	10	2,5
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy	0,1	1	1,3
działalność charytatywna	0	2	7,7

Źródło: Badania CieszLab 2009

Powyższa tabela wskazuje jednoznacznie, że obszary działalności organizacji pozarządowych wynikają wprost z potrzeb lokalnych społeczności (mieszkańcy postulują potrzebę działalności organizacji w zakresach, w których te organizacje faktycznie działają). Jednocześnie finansowanie ze środków samorządowych nie zawsze w pełni zaspokaja potrzeby organiza-

cji działających w danym obszarze (dotyczy to np. edukacji, pomocy społecznej i kultury). Te dziedziny są także wskazywane przez mieszkańców, jako istotne obszary zaangażowania trzeciego sektora. Wydaje się wskazane, żeby organizacje pozarządowe jeszcze bardziej intensywnie manifestowały potrzeby i możliwości związane z realizacją projektów w tych obszarach.

Wnioski płynące z realizacji projektu CieszLab dotyczą w głównej mierze wzajemnych relacji organizacji pozarządowych z sektorem publicznym. W kontekście przyszłych działań nakierowanych na rozwój społeczeństwa obywatelskiego można zdefiniować następujące cele:

- Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych, w tym zwiększenie obszarów finansowania projektów, a także wzrost umiejętności i skuteczności NGO w pozyskiwaniu środków na bieżącą działalność oraz realizację przedsięwzięć,
- Systematyczne niwelowanie obciążeń biurokratycznych dla organizacji pozarządowych, zwłaszcza w zakresie ubiegania się o dotacje samorządowe,
- Popularyzacja zaangażowania w działalność społeczną – promocja postawy obywatelskiej, w szczególności poprzez szerokie prezentowanie korzyści, które płyną z działań w organizacjach pozarządowych,
- Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych, jako podmiotów aktywizujących dzieci i młodzież, promujących zdrowy styl życia i przeciwdziałających patologii społecznej,
- Wzrost zrozumienia społecznego dla zasad działalności III sektora i poprawa wizerunku organizacji pozarządowych.

Powyższe cele zakładają konieczność podejmowania szerokich działań promocyjnych i informacyjnych. Wobec tego niezbędna będzie intensyfikacja współpracy organizacji sektora pozarządowego z mediami. Podczas spotkań z w ramach projektu CieszLab organizacje często sygnalizowały trudności jakie napotykały chcąc zainteresować media swoją aktywnością.

5.1 Rekomendacje dla organizacji pozarządowych

Wiedza uzyskana w wyniku przeprowadzonych badań w ramach projektu CieszLab pozwala na sformułowanie następujących zaleceń dla organizacji pozarządowych, samorządów, a także wskazówki w zakresie budowania trwałego partnerstwa międzysektorowego. Ich zastosowanie może przyczynić się do poprawy dynamiki rozwoju III sektora w powiecie cieszyńskim:

- Organizacje pozarządowe powinny podejmować działania promujące swoją działalność (logo, sukcesy, informacje o planowanych przedsięwzięciach). Działania te są szczególnie potrzebne w gminach Strumień, Dębowiec, Istebna oraz w Wiśle, Cieszynie i Ustroniu, gdzie znajomość sektora pozarządowego wśród mieszkańców jest niższa od średniej dla powiatu.
- W sprawozdaniach organizacji pozarządowych z realizacji projektów współfinansowanych przez samorządy wskazane jest prezentowanie wszystkich kosztów poniesionych w związku z przedsięwzięciem (np. koszty paliwa, rozmów telefonicznych, materiałów, nieodpłatnej pracy, itp.), a także szczegółowy opis wysiłku włożonego w projekt. W ten sposób samorządowcy będą informowani o rzeczywistych kosztach i nakładach organizacji, a także otrzymają jasny komunikat, że wykonanie powierzonego zadania, to nie tylko pieniądze z samorządu.
- Organizacje powinny czynić starania, by artykułować swoje oczekiwania i postulaty oraz wspólnie kierować je do samorządu. Taka informacja będzie na pewno bardziej skutecz-

na. W tym celu można skorzystać z możliwości, jaką daje art. 5 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Na jego podstawie w każdej gminie można powołać wspólny zespół o charakterze doradczym i inicjatywnym złożonym z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz administracji publicznej. Obecnie taki zespół działa jedynie w Cieszynie.

- Konieczne jest zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych działających w dziedzinie kultury w pozyskiwaniu samorządowych środków budżetowych. W wielu gminach współpraca finansowa i niefinansowa samorządu z organizacjami pozarządowymi odbywa się w drodze pozakonkursowej, zazwyczaj za pośrednictwem ośrodka kultury. Formuła otwartych konkursów może korzystnie wpłynąć na jakość i różnorodność realizowanych projektów, a także pozwoli organizacjom pozarządowym na oficjalne firmowanie imprez i przedsięwzięć własnym szyldem.
- Pożądana jest większa aktywność organizacji pozarządowych działających w dziedzinie nauki, edukacji, oświaty i wychowania w zakresie realizacji projektów przy wsparciu środków budżetowych samorządów. Organizacji tych jest najwięcej w powiecie, jednak wartość realizowanych przez nie przedsięwzięć jest stosunkowo niska. Oczywiście wymagać to będzie również współpracy ze strony samorządowej.
- Zachęcenie nieaktywnych członków poszczególnych organizacji pozarządowych do aktywności jest dużym wyzwaniem. Skuteczne metody aktywizacji to na przykład realizacja projektów (tworzenie otwartej przestrzeni dla działania), rozwój oferty - między innymi szkoleniowej. Możliwość podniesienia swoich kompetencji może stanowić dobry bodziec dla zaangażowania się w życie organizacji.
- Organizacje mogą bardziej aktywnie działać na rzecz włączania kobiet w działalność III sektora. Działania te są szczególnie potrzebne w gminach Zebrzydowice i Strumień, gdzie zanotowano najniższy odsetek kobiet działających w organizacjach pozarządowych.
- Wskazane jest, żeby NGO bardziej aktywnie promowały swoje sukcesy (muszą być bardziej widoczne). Wtedy łatwiej będzie wywierać wpływ na samorządy, żeby więcej zadań publicznych zlecały w konkursach lub upraszczały procedury konkursów. Organizacje pozarządowe są bardzo ważnym aktorem w lokalnych wspólnotach, lecz nie zawsze ich rola jest wystarczająco eksponowana. Promocja wśród mieszkańców korzyści z działania organizacji pozarządowych jest szczególnie potrzebna w gminach Brenna, Hażlach, Wiśla, Dębowiec, Strumień i Goleiszów.
- Organizacje pozarządowe powinny realizować większą liczbę projektów w partnerstwie z inną organizacją pozarządową. Zasadne jest również pogłębianie współpracy z lokalnymi mediami i traktowanie ich jako partnera w realizacji projektów.
- Członkowie organizacji pozarządowych muszą systematycznie podnosić swoje kompetencje, np. poprzez częsty udział w szkoleniach, zwłaszcza w dziedzinach specjalistycznych, takich jak księgowość, prawo, informatyka i pozyskiwanie środków zewnętrznych.
- Jednym z elementów budowania potencjału organizacji może być zdobywanie pozytywnych referencji donatorów po każdym zrealizowanym projekcie. Formuła ta z jednej strony podnosi prestiż organizacji, z drugiej zaś buduje wizerunek NGO jako ważnego partnera, nie zaś potentata, który otrzymuje pomoc.

5.2 Rekomendacje dla samorządów

- Ważne jest, by bardziej wnikliwie analizować postulaty organizacji i mieszkańców w kontekście gospodarowania środkami przeznaczonymi na konkursy organizowane na podstawie Ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie. Trzeba pamiętać, że środki idące za realizacją programów współpracy z NGO stymulują aktywność organizacji w poszczególnych obszarach. W powiecie cieszyńskim 7,7% mieszkańców oczekuje od organizacji pozarządowych działalności charytatywnej, a aktywność ta nie jest dotowana z budżetów samorządów.
- Organizacje pozarządowe mają często problemy z zabezpieczeniem pieniężnego wkładu własnego na potrzeby realizacji projektów współfinansowanych przez samorządy. Należy podjąć aktywne działania na rzecz budowania partnerstw w realizacji projektów, w tym na przykład stymulowaniu pozyskiwania dodatkowych środków finansowych pochodzących od prywatnych sponsorów.
- W ramach konkursów o dotacje (Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) pod pojęciem „aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego” (załącznik do oferty) można rozumieć odpis zawierający aktualne (rzeczywiste) dane. „Aktualność” nie musi wyczerpywać się po upływie 3 miesięcy. Samorządy wymagając dostarczenia odpisu z KRS nie starszego niż 3 miesiące, narażają NGO na niepotrzebny wydatek finansowy i konieczność wyjazdu do siedziby sądu rejestrowego w Bielsku – Białej.
- Zaleca się dopuszczenie kwalifikowalności kosztów obsługi księgowej projektów. Z drugiej strony należy zachęcać organizacje, by uwzględniały ten koszt, przygotowując swoje oferty. Przyczyni się to do składania lepszych jakościowo sprawozdań i sprawniejszego rozliczania przyznanych dotacji, co często naraża poważnych problemów urzędnikom.
- Stosunkowo mało - zbyt mało - organizacji sięga po fundusze europejskie (mimo, że członkowie deklarują udział w wielu szkoleniach o tej tematyce). Jest to spowodowane trudnościami administracyjnymi, małymi możliwościami prefinansowania przedsięwzięć, czy też nieumiejętnością napisania dobrego projektu. Członkowie organizacji pozarządowych oczekują również szkoleń w dziedzinie księgowości, prawa, informatyki. Samorządy dysponują zapleczem, które można skutecznie wykorzystać dla wzmocnienia kompetencji osób zaangażowanych w działalność społeczną - głównie chodzi o systematyczną organizację szkoleń i warsztatów. Należy jednak założyć, że takie szkolenia będą odbywać się w godzinach popołudniowych, w czasie gdy osoby aktywne zawodowo i działające społecznie mogą w nich uczestniczyć.
- Samorządy powinny prowadzić wobec organizacji pozarządowych tzw. „politykę otwartych drzwi”, tzn. informować, udzielać wsparcia merytorycznego, zapraszać na spotkania, szkolenia, budować system przejrzystej i efektywnej komunikacji z sektorem pozarządowym. Organizacje oczekują również, że będą oficjalnie zapraszane do aktywnego redagowania rocznych programów współpracy z sektorem pozarządowym.

5.3 Rekomendacje dla partnerstw

- Zdecydowanie potrzebne są dalsze, intensywne działania na rzecz promocji partnerstwa sektorów pozarządowego i publicznego. Jak do tej pory współpraca partnerska jest najlepsza w obszarach kultury, sportu oraz w edukacji. 67% organizacji uznaje środki samo-

rządu za najważniejsze źródło finansowania projektów, ale już tylko dla 28% samorząd jest partnerem w projekcie. Ważne jest, by szeroko prezentować przykłady udanej współpracy międzysektorowej (tzw. promocja „dobrych praktyk”).

- Potrzebne są instrumenty wsparcia organizacji w zakresie zasobów technicznych i materialnych, służących bieżącej działalności. Można np. zainicjować powstanie powiatowej bazy informacji o możliwościach otrzymania mebli, komputerów, itp. (gdy firma lub instytucja wymienia je na nowe). Podobny system sprawdza się już np. w Dąbrowie Górniczej.
- Wciąż potrzebna jest aktywność w zakresie promocji zaangażowania w działalność organizacji pozarządowych, zapraszania do członkostwa, popularyzacji postawy obywatelskiej. Można rozważyć prowadzenie systematycznych prelekcji w szkołach na temat korzyści płynących z działania w NGO wśród młodzieży. Najbardziej działania te są potrzebne w Brennej, Skoczowie, Dębowcu i Strumieniu – deklarowana przynależność do organizacji III sektora jest mniejsza od średniej dla powiatu. Warto zaznaczyć, że duża grupa badanych deklaruwała gotowość do zaangażowania się w działania organizacji pozarządowej.

6. KOMENTARZE

TADEUSZ KIECKA-NIECHAJOWICZ - socjolog, doktor nauk społecznych

Kilka uwag metodologicznych

Badania realizowane w ramach projektu CieszLab – Cieszyńskie Laboratorium Społeczeństwa Obywatelskiego miały na celu szczegółowe zdiagnozowanie potencjału i kondycji trzeciego sektora w dwunastu gminach powiatu cieszyńskiego oraz określenie szans i barier jego rozwoju.

W badaniach wykorzystano bardzo szeroki zestaw źródeł danych, w oparciu o które prowadzone były analizy oraz wyprowadzane były wnioski i rekomendacje. Podstawowy materiał badawczy to:

1. wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na 900-osobowej próbie mieszkańców gmin powiatu cieszyńskiego,
2. wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na próbie 100 organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu cieszyńskiego,
3. wyniki wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z przedstawicielami wszystkich urzędów gmin powiatu cieszyńskiego,
4. analiza danych zastanych obejmujących źródła danych:
 - administracyjnych (generowanych przede wszystkim przez urzędy gminy),
 - statystycznych (przede wszystkim dane urzędu statystycznego),
 - innych źródeł danych (projekty badawcze, analizy regionalne, itp.).

Wszechstronny i obszerny zestaw danych oraz analiza, która między innymi polegała na konfrontacji danych pochodzących z różnych źródeł a odnoszących się do tych samych pól tematycznych pozwoliła – jak sądzimy – na opracowanie materiału, który może być pomocny różnym podmiotom (szczególnie w warstwie wnioskowej) w ich działaniach zmierzających do intensyfikacji aktywności społecznej, podniesienia jakości życia i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

TADEUSZ STOSZEK - socjolog, doktorant Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego

Koło zamachowe społeczeństwa obywatelskiego

Jest to według mnie pierwsza tak szeroka, jakościowa analiza organizacji pozarządowych terenu powiatu cieszyńskiego. Wcześniejsze próby rozbijały się bądź to o brak spójnych wiadomości o organizacjach pozarządowych, bądź to o brak zainteresowania organizacji pozarządowych wiedzą o sobie samych.

W tym wypadku udało się połączyć oba te elementy: to organizacja pozarządowa zajęła się „własnymi” sprawami. Wyniki niniejszych badań są cenne dla wszystkich, zarówno dla organizacji, jak i władz samorządowych realizujących politykę regionalną.

Stan wiedzy o organizacjach pozarządowych to pierwszy krok do ich doskonalenia. Już od czasów Alexis’a de Tocqueville badającego organizacje pozarządowe w Ameryce wiadomo, że te właśnie struktury, to koło zamachowe społeczeństwa obywatelskiego.

Śląsk Cieszyński w tej materii ma bogate doświadczenia historyczne. Analizując ten teren w perspektywie historycznej należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż jego mieszkańcy, łamiąc bariery kulturowe i religijne, samoorganizując się, działali na rzecz polskości już od XVIII w.

Pomimo tych wewnętrznych różnic narodowościowych, kulturowych i językowych, mieszkańcy Śląska Cieszyńskiego stanowili całość, dzięki której postrzegali siebie jako wspólnotę. Ten dynamizm pozostał – świadczy o tym liczba organizacji pozarządowych, przekraczająca wszelkie średnie krajowe i regionalne.

Na liczbę i aktywność organizacji pozarządowych ma również wpływ inny element. Śląsk Cieszyński to teren pogranicza, od wieków średnich rzucany w granice różnych państw i podlegający, co rusz to innym władcom. To również marker wskazujący fakt, iż mieszkańcy Śląska Cieszyńskiego są bardziej otwarci na nowości, których nie boją się i starają się je przekuć na własny użytek.

Te zdolności pozwoliły po roku 1989 mieszkańcom Śląska Cieszyńskiego nie popaść w traumę Wielkiej Zmiany, lecz rozpocząć budowę nowoczesnego lokalnego społeczeństwa obywatelskiego. Na uwagę zasługuje fakt zakorzenienia się organizacji pozarządowych w świadomości mieszkańców regionu. Najlepiej prezentuje to część badań dotyczących rozpoznawalności tych organizacji. Społeczności lokalne mają również coraz wyższe oczekiwania względem NGO. To pozwala na ich weryfikację ich pod względem jakościowym i ilościowym.

Pamiętajmy, aby kultywować tradycje społecznikowskie tego terenu, zarówno poprzez projekty skierowane do wielu odbiorców, jaki i działania małych organizacji skupiających niewielkie grono zapaleńców.

Niech Śląsk Cieszyński korzysta ze swojej różnorodności i graniczności, bo jak pisał ks. Józef Tischner: „Żyjąc na granicy można stać się człowiekiem ciasnym, zapatrzonym tylko w siebie samego. Ale będąc człowiekiem pogranicza można się także poszerzyć, można mieć szerokie horyzonty, można powiedzieć tak: kto głupi, a postawi się go blisko granicy, to zostanie głupszy, a kto mądry i stanie blisko granicy, ten zobaczy wielkie horyzonty i wielki świat”.

DAWID TOPOL - dyrektor Żorskiego Centrum Organizacji Pozarządowych

Decyduje nie ilość, lecz jakość projektów

Projekt CieszLab, realizowany przez SWIG DELTA PARTNER, pokazał dość wyraźny obraz III sektora na tle warunków społecznych w powiecie cieszyńskim. Z tego obrazu wyłania się wizerunek dojrzałego, jak na polskie realia, społeczeństwa obywatelskiego. Nie jest to oczywiście obraz na którym nie ma rys, z badań wynika, iż dla mieszkańców ważniejsze jest przestrzeganie przepisów i udział w wyborach, niż zaangażowanie i aktywność społeczna. Bycie dobrym obywatelem nie równa się byciu aktywnym obywatelem. I tak okazuje się, że pomimo faktu, iż poparcie społeczne dla wspierania NGO przez samorządy waha się w okolicach 90%, to ledwie 1/5 mieszkańców należy do organizacji. Trudno dzisiaj wiązać swoją przyszłość zawodową ze stowarzyszeniami, gdyż często są one dość niestabilne. Około 2/3 organizacji uzależnia swą działalność od finansowania przez samorząd. Środki te w najlepszym przypadku kontraktowane są na rok, rzadkością są inne rozwiązania, wykraczające poza przepisy wynikające z Ustawy o pożytku publicznym. Oznacza to ni mniej ni więcej tylko silną zależność III sektora od samorządu. Mam nadzieję, że w najbliższych latach organizacje po-

zarządowe zyskają większą niezależność i stabilność, a ich źródła finansowania będą bardziej zróżnicowane. Wyraźnie widać, iż o wiele lepiej radzą sobie organizacje zatrudniające pracowników, ale mimo to zaledwie 4 NGO realizowały projekty współfinansowane z funduszy unijnych. Obecnie jest szansa, iż dzięki inicjatywom lokalnym statystyka ta ulegnie polepszeniu. Ważnym elementem rozwoju sektora non-profit wydaje się też docelowo budowa silnej i trwałej reprezentacji NGO. Taka reprezentatywna grupa będzie mogła skutecznie lobbować na rzecz III sektora, a także inicjować nowe programy i działania. Zarówno organizacje jak i mieszkańcy widzą potrzebę przeznaczania większych środków finansowych z budżetu samorządów dla NGO. W tym kontekście ważna jest jednak nie tylko ilość pieniędzy i udzielonych dotacji, lecz sposób, w jaki są rozdzielane i jakość projektów, które są dzięki tym środkom realizowane. Samorząd może dzięki współpracy z III sektorem realizować swoją politykę w sposób zaproponowany przez organizacje pozarządowe, często bardziej efektywnie, nowatorsko, lepiej. Widać, że cieszyńskie społeczeństwo jest coraz bardziej obywatelskie. Rozwijają się równo i systematycznie i wydaje się być jednym z liderów w kraju. Jego siła tkwi w bogatej tradycji, położeniu, ale przede wszystkim w ludziach.

HENRYK PIESZKA - Naczelnik Wydziału Kultury, Sportu, Turystyki i Informacji Starostwa Powiatowego w Cieszynie

Ważny filar

Organizacje pozarządowe na terenie powiatu cieszyńskiego stanowią ogromny potencjał społeczny. Z ich działaniami spotykamy się w życiu codziennym nawet bezwiednie, czy to jako uczestnicy wydarzeń kulturalnych, czy jako kibice różnych zawodów sportowych, czy też korzystając z pomocy oferowanej przez stowarzyszenia w trudnych sytuacjach życiowych.

Przyglądając się organizacji życia sportowego, a w tym szkoleniu dzieci i młodzieży w różnych dyscyplinach sportu zauważyć można, że główny ciężar sprawnie działającego systemu oparty jest na organizacjach pozarządowych. Kilkadziesiąt klubów sportowych na terenie powiatu cieszyńskiego z powodzeniem szkoli młodzież, która bierze udział we współzawodnictwie sportowym osiągając znaczące sukcesy sportowe. Wyniki ich pracy mają bezpośrednie przełożenie na ilość zdobytych medali i wyróżnień. Osoby mniej związane ze sportem o sukcesach naszych sportowców mogą usłyszeć przy okazji plebiscytu na najlepszego sportowca powiatu cieszyńskiego corocznie organizowanego przez tygodnik Głos Ziemi Cieszyńskiej, czy też przy okazji wręczania nagród i wyróżnień za wybitne osiągnięcia sportowe przyznawane przez samorząd powiatowy oraz samorządy gminne.

W życiu kulturalnym działalność stowarzyszeń też jest bardzo znamienita. Szereg znaczących imprez kulturalnych, organizowanych na wysokim poziomie artystycznym, o szerokim zasięgu oddziaływania – często międzynarodowym, realizowana jest przez organizacje społeczne.

Aktywnie działają także organizacje w dziedzinie pomocy społecznej niosąc wsparcie osobom niepełnosprawnym oraz innym potrzebującym. Niektóre organizacje prowadzą placówki oświatowe edukujące młodzież na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.

Przeprowadzenie badania sektora organizacji pozarządowych, które zostało dokonane w ramach Cieszyńskiego Laboratorium Społeczeństwa Obywatelskiego było bardzo potrzebną

inicjatywą i stanowi krok naprzód w poznaniu możliwości tego sektora. W moim przekonaniu podjęcie się tego zadania było niezwykle trudne ze względu na dużą liczbę podmiotów, które można zaliczyć do sektora organizacji pozarządowych.

Podstawowymi formami organizacyjnymi tego sektora jest forma stowarzyszenia oraz fundacji. Krajowy Rejestr Sądowy rozróżnia jednak 26 form organizacyjnych, które mieszczą się w definicji organizacji pozarządowych funkcjonującej w polskim ustawodawstwie od 2003 roku. Zatem spektrum całego zagadnienia jest bardzo szerokie i trudne do zbadania nie tylko ze względu na dużą liczbę organizacji, ale także ze względu na różnorodność form i zakres ich działania. Trudność stanowi choćby dokładne określenie ilości organizacji pozarządowych w ich podstawowych formach organizacyjnych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w powiecie cieszyńskim w roku 2008 było zarejestrowanych 483 organizacji pozarządowych, według Krajowego Rejestru Sądowego 530. Jeżeli należałoby określić liczbę działających, a nie tylko istniejących organizacji to tych pierwszych jest stosunkowo mniej. Jest pewna liczba organizacji, która po zarejestrowaniu zaprzestała działalności bez dopełnienia obowiązku wyrejestrowania i nadal figuruje w rejestrze stowarzyszeń zaciemniając obraz sektora pozarządowego.

Bardzo cieszy fakt, że działalność organizacji pozarządowych jest dostrzegana przez społeczeństwo powiatu cieszyńskiego i pozytywnie oceniana, a blisko połowa mieszkańców powiatu uważa działalność organizacji za potrzebną. W istocie organizacje pozarządowe załatwiają wiele ważnych społecznie spraw, najczęściej z zakresu kultury, sportu i pomocy społecznej. W niektórych gminach powiatu cieszyńskiego widoczna i ceniona jest działalność także organizacji ekologicznych lub działających w zakresie turystyki.

Określenie „organizacje pozarządowe” podkreśla odrębność stowarzyszeń i fundacji, ich niezależność i suwerenność, a w szczególności funkcjonowanie poza strefą administracji publicznej i niezależnie od niej. Jednakże z badań wynika stosunkowo silne uzależnienie finansowe od dotacji samorządowych. Forma stowarzyszeń i fundacji daje najszersze możliwości pozyskiwania środków finansowych, między innymi poprzez płacenie składek członkowskich przez swoich członków, możliwość otrzymywania dotacji, darowizn, spadków, przeprowadzanie zbiorów publicznych, jak również prowadzenie działalności gospodarczej. Jednak dotacje z administracji publicznej stanowią najwyższy procent środków finansowych w budżetach organizacji powiatu cieszyńskiego.

Z drugiej strony jednak świadczyć to może o ważkości podejmowanych zadań publicznych, które chętnie wspierane są przez samorządy lokalne i administrację rządową.

Inną kwestią, na którą warto zwrócić uwagę jest fakt, że w dobie kryzysu tak zwanej ekonomii społecznej, wskaźniki aktywności obywatelskiej w powiecie cieszyńskim nadal są wysokie na tle wyników ogólnopolskich. Być może u podstaw tego stanu rzeczy leży dostrzeganie również innej roli organizacji pozarządowych, mianowicie jako miejsca samorealizacji, rozwoju, zdobywania nowych umiejętności i doświadczenia, które pomagają w znalezieniu się na rynku pracy, w awansie zawodowym, czy w prowadzeniu własnej firmy.

Przyglądając się różnym dziedzinom życia w powiecie cieszyńskim można bez trudu zauważyć, że wielu istotnych spraw nie udałoby się załatwić bez udziału organizacji pozarządowych opierając się tylko na działalności administracji publicznej, czy też skomercjalizowanym sektorze biznesu.

Tak więc III sektor jest ważnym filarem rozwoju naszego regionu, który nie tylko winien znajdować uznanie i pozytywne przyjęcie wśród odbiorców jego działań, ale również szerokie wsparcie różnych środowisk świadomych liczbą rzeczy, które jeszcze są do zrobienia.

Trzeci sektor – partner czy petent? Kilka refleksji...

W różny sposób samorządy w Polsce traktowały i traktują działalność organizacji pozarządowych. Często zdarza się, że wciąż obowiązuje podział na „my” (samorząd) i „oni” (organizacje pozarządowe – inicjatywy obywatelskie, przedsiębiorcy); kolejnym przeniesieniem takiego stanu rzeczy jest w konsekwencji nierówne traktowanie mieszkańców wspólnoty samorządowej i „spychanie” określonych grup społecznych (np. bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych, ofiar przemocy i innych przestępstw, niepełnosprawnych, chorych psychicznie, ubogich – kategorie można poszerzać i mnożyć) w margines klientyzmu, który utrzymuje i „konserwuje” indywidualne i zbiorowe dramaty oraz paraliżuje aktywność poszczególnych jednostek i grup. Brak wzajemnego zaufania wszystkich partnerów życia społecznego - przedstawicieli trzech sektorów (publicznego, obywatelskiego i prywatnego) generuje konflikty, podejrzliwość, brak wspólnych, konstruktywnych rozwiązań, alienację i zamykanie się całych środowisk, brak zaangażowania w politykę lokalną rozumianą jako rzeczywistą służbę publiczną najbardziej wartościowych osób.

Pamiętam, że na jednym z warsztatów poświęconych ustawie o przedsiębiorczości społecznej podczas Gdańskiej Konferencji Ekonomii Społecznej to właśnie polskie organizacje pozarządowe domagały się jak najbardziej restrykcyjnych zapisów uniemożliwiających nadużycia w podmiotach, które tworzyć będą w przyszłości przedsiębiorstwa społeczne. Goście z Finlandii byli zaskoczeni – „Nasze przedsiębiorstwa społeczne nie mają tak dużych ograniczeń jakich się domagacie” - mówił jeden z nich. „Albo sobie ufacie i budujecie rzeczywistą wzajemną współpracę albo się udusicie od przeregulowanego prawa” – dodał. No właśnie, coś z tym naszym wzajemnym społecznym zaufaniem jest nie tak.

Obserwujemy swoisty paradoks – z jednej strony coraz częściej mówi się o budowaniu lokalnych partnerstw dwu i trójsektorowych jako warunku dobrego zarządzania wspólnotą lokalną a z drugiej słyszymy sporo w mediach o różnych nieprawidłowościach dziejących się na styku polityki i biznesu, polityki i organizacji pozarządowych oraz w różnych trójsektorowych konfiguracjach. Na jednym ze spotkań Cieszyńskiego Interklubu Społecznego prowadzonego przez Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem” dr Jan Olbrycht – były burmistrz Cieszyna, obecnie poseł do Parlamentu Europejskiego mówił o ogromnych trudnościach jakie mogą pojawić się w budowaniu skutecznych partnerstw. Trudności te wynikają między innymi ze wspomnianego już braku zaufania, a także z wciąż źle rozumianej istoty partnerstwa. Prawdziwi partnerzy bowiem traktują się równo na każdym etapie realizacji wspólnego przedsięwzięcia, od planowania po ewaluację. Każdy z nich wnosi w to przedsięwzięcie coś innego – swój wyjątkowy i niepowtarzalny potencjał właściwy ze względu na charakter partnera. Samorząd – doświadczenie, możliwości kadrowe i logistyczne, środki publiczne; organizacje obywatelskie swoje know – how, wrażliwość, wyjątkowe kompetencje społeczne, umiejętności realnego rozwiązywania konkretnych problemów i coraz częściej środki finansowe pochodzące ze zbiorów, działalności odpłatnej pożytku publicznego, działalności gospodarczej; prywatni przedsiębiorcy – zdolność ekonomicznej analizy, doświadczenie w budowaniu rynku, planowaniu rozwoju firmy, realizacji celów krótko i długoterminowych, prywatne środki finansowe. To tylko kilka niepowtarzalnych, unikalnych wartości jakie mogą zaoferować sobie partnerzy – pytanie czy chcą i potrafią z nich umiejętnie skorzystać.

W badaniach Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner kilkakrotnie pojawiła się nazwa organizacji, które reprezentuję, z którymi związałem swoje życie zawodowe. Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” i Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem” są stale rozwijającymi się organizmami. Realizują różnego rodzaju przedsięwzięcia i podejmują coraz szerszą współpracę z różnymi organizacjami w Polsce i poza jej granicami (organizacje z Czech, Ukrainy, Danii, Finlandii, Szwajcarii, Włoch), kolejnymi samorządami (przygotowywany jest w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i samorządami powiatu cieszyńskiego projekt wspólnego przedsięwzięcia – Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej) a także przedsiębiorcami, którzy korzystają jako kontrahenci z usług prowadzonych przez FRPS „Być Razem” warsztatów. Przygotowywany został również projekt utworzenia szczególnego partnerstwa w formie klastra na terenie FRPS „Być Razem”, który utworzą organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy. Ponadto Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie w partnerstwie z FRPS „Być Razem” wygrał projekt na utworzenie Centrum Partnerstwa Lokalnego, które będzie miało siedzibę w prowadzonym przez FRPS „Być Razem” przedsiębiorstwie społecznym. Centrum Partnerstwa Lokalnego służyć będzie łączeniu przedstawicieli trzech sektorów w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć.

Gdyby pokusić się o refleksję dotyczącą przyczyn naszego rozwoju i wskazać drogę innym organizacjom to niewątpliwie należałoby zwrócić uwagę na kilka czynników, które były i są niezbędne. Po pierwsze cieszyńska tradycja oddolnego organizowania się ludzi w celu realizacji różnych społecznych potrzeb. Po drugie wielokulturowość i wielonarodowość Śląska Cieszyńskiego. Po trzecie przychylny i otwarty na propozycje sektora organizacji pozarządowych samorząd. Po czwarte gotowość z naszej strony do podjęcia ryzyka w realizacji zadań publicznych w autentycznym partnerstwie z samorządem. Wiąże się z tym nieustannie budowane zaufanie, uczciwość w wykonywaniu zadań i poważne wzajemne traktowanie. Można tych przyczyn podać więcej, ale myślę, że najważniejsze jest to, że obu stronom rzeczywiście chciało się coś dobrego i niestandardowego zrobić dla innych.

Problemów w ciągu tych trzynastu lat było i nadal jest mnóstwo. Z jednej strony jesteśmy postrzegani jako organizacja wyjątkowa, a nasze partnerstwo z instytucjami samorządowymi jako modelowe. W ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej” Stowarzyszenie „Być Razem” znalazło się w grupie pięćdziesięciu wybranych i badanych organizacji z terenu całego kraju, których rozwiązania mogą być replikowane w innych miejscach w Polsce. Z drugiej jednak strony coraz częściej zarówno Stowarzyszenie jak i FRPS „Być Razem” narażone są na problemy, których nie mają organizacje o mniejszym potencjale. Nieustannie w okresie naszego rozwoju borykaliśmy się i borykamy z kłopotami finansowymi, ze stereotypami dotyczącymi nie tylko osób, z którymi pracujemy (bezdolni, uzależnieni, samotne matki, bezrobotni, opuszczający zakłady karne) ale przede wszystkim z rolą trzeciego sektora w realizacji różnych społecznych wyzwań.

Projekt badawczy Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner pokazuje sektor pozarządowy na Śląsku Cieszyńskim jako stosunkowo dynamiczny aczkolwiek słabo radzący sobie z pozyskiwaniem środków finansowych na swoją działalność poza środkami publicznymi. Nie odbiega to jednak znacząco od sytuacji w całym kraju. Dlatego też niezwykle ważna jest stała debata nad miejscem trzeciego sektora w życiu publicznym, dobre i proste rozwiązania legislacyjne umożliwiające organizacjom rozwijanie potencjału finansowo - administracyjnego w celu skutecznego realizowania swojej misji, stwarzanie atmosfery zaufania do działań prowadzonych przez organizacje, promocja tzw. dobrych praktyk i budowanie realnych partnerstw dwu i trójsektorowych.

SPIS ZESTAWIENÍ

Zestawienie 1.	Zakres ilościowy badań prowadzonych w ramach projektu CieszLab z podziałem na gminy	6
Zestawienie 2.	Określenia charakteryzujące organizacje pozarządowe	7
Zestawienie 3.	Liczba organizacji pozarządowych wg rejestru REGON w powiecie cieszyńskim 1995-2008	8
Zestawienie 4.	Liczba organizacji pozarządowych w latach 1995 – 2008 w województwie śląskim	8
Zestawienie 5.	Liczba organizacji pozarządowych w poszczególnych gminach powiatu cieszyńskiego w 2008 roku	9
Zestawienie 6.	Liczba mieszkańców na 1 organizację pozarządową w gminach powiatu cieszyńskiego w 2008 r.	10
Zestawienie 7.	Zasięg geograficzny działalności organizacji pozarządowych z terenu powiatu cieszyńskiego	11
Zestawienie 8.	Rok założenia działających organizacji pozarządowych objętych badaniem w powiecie cieszyńskim	11
Zestawienie 9.	Główny profil działalności organizacji pozarządowych na Śląsku Cieszyńskim	12
Zestawienie 10.	Deklarowana przynależność do organizacji pozarządowej mieszkańców powiatu cieszyńskiego	13
Zestawienie 11.	Deklarowana przynależność do organizacji pozarządowych i aktywność w organizacjach pozarządowych – porównanie powiatu cieszyńskiego i Polski.	14
Zestawienie 12.	Gotowość do wstąpienia do organizacji pozarządowej (w %)	15
Zestawienie 13.	Znajomość przynajmniej jednej organizacji pozarządowej przez mieszkańców powiatu cieszyńskiego	16
Zestawienie 14.	Najbardziej rozpoznawalne organizacje z terenu powiatu cieszyńskiego w poszczególnych gminach	16
Zestawienie 15.	Zatrudnienie w organizacjach pozarządowych w powiecie cieszyńskim	18
Zestawienie 16.	Podział organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego ze względu na liczbę członków	19
Zestawienie 17.	Odsetek aktywnych członków organizacji pozarządowych w stosunku do ogółu	19
Zestawienie 18.	Znajomość języków obcych członków zarządów organizacji pozarządowych	20
Zestawienie 19.	Unikalne/niepowtarzalne kompetencje/umiejętności osób, które są ważne dla działania organizacji pozarządowych	20
Zestawienie 20.	Wskazane przez organizacje pozarządowe przykłady unikalnych/niepowtarzalnych kompetencji/umiejętności ważnych dla działania organizacji pozarządowej	21
Zestawienie 21.	Potrzeby finansowe organizacji III sektora w powiecie cieszyńskim	22
Zestawienie 22.	Budżet organizacji pozarządowych z powiatu cieszyńskiego za 2008 rok	23
Zestawienie 23.	Najważniejsze źródła finansowania organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim	24
Zestawienie 24.	Pozyskiwanie środków finansowych przez organizacje pozarządowe	25

Zestawienie 25.	Struktura przekazywania 1% podatku na organizacje pożytku publicznego w latach 2003– 2007 w powiecie cieszyńskim i Polsce	25
Zestawienie 26.	Środki finansowe przekazane na organizacje pozarządowe przez samorządy powiatu cieszyń- skiego w 2008 roku	26
Zestawienie 27.	Źródła finansowania projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe	27
Zestawienie 28.	Wiedza samorządów o pozyskiwaniu środków finansowych (niepochodzących z budżetu) na realizowane projekty przez NGO	28
Zestawienie 29.	Liczba zebrań członków zarządów NGO z powiatu cieszyńskiego w roku	29
Zestawienie 30.	Forma prawna użytkownika lokalu organizacji pozarządowych	30
Zestawienie 31.	Odsetek projektów w powiecie realizowanych w partnerstwie z podziałem na obszary działalności	30
Zestawienie 32.	Odsetek organizacji w powiecie cieszyńskim realizujących projekty partnerskie	31
Zestawienie 33.	Rozumienie partnerstwa z sektorem pozarządowym w samorządach	32
Zestawienie 34.	Korzyści odnoszone w wyniku działania organizacji pozarządowych	32
Zestawienie 35.	Ocena mieszkańców powiatu dotycząca działalności organizacji pozarządowych w powiecie	33
Zestawienie 36.	Bariery w rozwoju organizacji pozarządowych w powiecie cieszyńskim	34
Zestawienie 37.	Czy miasto/gmina powinna wspierać działalność organizacji pozarządowych?	35
Zestawienie 38.	Liczba udzielanych dotacji przez samorządy dla organizacji pozarządowych w latach 2005 - 2008	36
Zestawienie 39.	Średnia wysokość dotacji z budżetu gminy/miasta na jedną org. poz. w 2008 roku [w zł.]	37
Zestawienie 40.	Pozafinansowe formy wsparcia organizacji pozarządowych przez jednostki samorządu terytorialnego	39
Zestawienie 41.	Ocena jednostek samorządu terytorialnego dotycząca współpracy z NGO	40
Zestawienie 42.	Odsetek aktywnych organizacji pozarządowych według opinii samorządowców	41
Zestawienie 43.	Wskaźniki aktywności NGO podawane przez samorządowców	43
Zestawienie 44.	Największe sukcesy organizacji pozarządowych z terenu powiatu w ostatnich 3 latach	44
Zestawienie 45.	Potencjał organizacji pozarządowych w opinii pracowników samorządowych	45
Zestawienie 46.	Współpraca NGO - samorząd: problemy i czynniki pozytywne wg. samorządowców	46
Zestawienie 47.	Kwoty przekazywane przez samorządy na organizacje pozarządowe 2005-2008	48
Zestawienie 48.	Odsetek organizacji działających w powiecie cieszyńskim do wydatków samorządów na NGO w latach 2005 – 2008	48
Zestawienie 49.	Obszary działania NGO najważniejsze dla mieszkańców powiatu cieszyńskiego	49
Zestawienie 50.	Projekty wzorcowe organizacji III sektora według samorządowców	50

Zestawienie 51. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Brenna w latach 2005 - 2008	52
Zestawienie 52. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Brenna	52
Zestawienie 53. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Chybie w latach 2005 - 2008	53
Zestawienie 54. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Chybie	54
Zestawienie 55. Wydatki na organizacje pozarządowe w Cieszynie w latach 2005 - 2008	54
Zestawienie 56. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców Cieszyna	55
Zestawienie 57. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Dębowiec w latach 2005 - 2008	56
Zestawienie 58. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Dębowiec	56
Zestawienie 59. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Golezów w latach 2005 - 2008	57
Zestawienie 60. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Golezów	58
Zestawienie 61. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Hażlach w latach 2005 - 2008	58
Zestawienie 63. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Istebna w latach 2005 - 2008	59
Zestawienie 64. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Istebna	60
Zestawienie 65. Wydatki na organizacje pozarządowe w Skoczowie w latach 2005 - 2008	60
Zestawienie 67. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Strumień w latach 2005 - 2008	62
Zestawienie 68. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Strumień	62
Zestawienie 69. Wydatki na organizacje pozarządowe w gminie Zebrzydowice w latach 2005 - 2008	63
Zestawienie 70. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców gminy Zebrzydowice	63
Zestawienie 71. Wydatki na organizacje pozarządowe w Wiśle w latach 2005 - 2008	64
Zestawienie 72. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców Wisły	64
Zestawienie 73. Wydatki na organizacje pozarządowe w Ustroniu w latach 2005 - 2008	65
Zestawienie 74. Obszary oczekiwanej działalności NGO przez mieszkańców Ustronia	66
Zestawienie 75. Obszary działania NGO na Śląsku Cieszyńskim w kontekście oczekiwań mieszkańców i finansowania samorządowego	67